

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEKNOLOJİ VE BİLGİ YÖNETİMİ
ANABİLİM DALI

EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE UZAKTAN EĞİTİM
SİSTEMLERİ VE GEREKLİLİĞİ: 2010-2016 DÖNEMİ
LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALAR ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Ahmet YATKIN

HAZIRLAYAN
Sıdık BULUT

ELAZIĞ-2017

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEKNOLOJİ VE BİLGİ YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE UZAKTAN EĞİTİM
SİSTEMLERİ VE GEREKLİLİĞİ: 2010-2016 DÖNEMİ
LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALAR ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Ahmet YATKIN

HAZIRLAYAN
Sıdık BULUT

Jürimiz,tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

- 1.
- 2.
- 3.

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih vesayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ömer Osman UMAR
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Eğitim ve Öğretimde Uzaktan Eğitim Sistemleri ve Gerekliliği:
2010-2016 Dönemi Lisansüstü Çalışmalar Analizi****Sıdk BULUT****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****Teknoloji ve Bilgi Yönetimi Anabilim Dalı****Teknoloji ve Bilgi Yönetimi Bilim Dalı****Elazığ – 2017; Sayfa: XI+97**

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin, bilginin işlenmesinde yoğun şekilde kullanılmasının bir neticesi olarak bilgi çağı ve bilgi toplumu tanımları ortaya çıkmıştır. Bilginin akış hızı, özellikle geçen yüzyılın ortalarından itibaren bilgi ve iletişim teknolojileri alanında yaşanan değişim ve gelişim hızına paralel olarak artmış, bunun sonucunda eğitim kurumları aracılığıyla kazanılan bilgi ve beceriler kişiler için ileriki dönemlerde geçerliliğini ve yararlılığını yitirmiştir.

Günümüzde geleneksel eğitim sistemi bilginin akış hızını yeterince yakalayamamakta ve farklı öğrenme biçimlerine sahip olan bireylere nitelikli ve uygun maliyetle hizmet verememektedir. Geleneksel eğitim sistemindeki bu sorun, kitlelere değişim hızında eğitim hizmeti götürerek sorunu çözüme kavuşturmayı amaçlayan yeni bir yapıyla aşılabilecektir. Bu yeni yapının oluşması da ancak ileri teknolojiye sahip araçları, eğitim amaçlı kullanmakla mümkün olacaktır.

Teknolojide yaşanan hızlı değişimin neticesinde geleneksel eğitim sistemine sahip olan günümüz eğitim ve öğretim sistemi, teknolojinin kullanılması suretiyle yeni bir yöntem olan uzaktan eğitim sistemini de zorunlu kılmış ve böylece eğitim sistemine yeni bir boyut kazandırmıştır. Bu bağlamda uzaktan eğitim sistemi; eğitim kurumlarındaki teknolojik gelişmelere, modern insanın kendini yenileme ihtiyacına cevap vermede, fırsat

eşitliği sağlamada, uzaklığın eğitim almaya engel olabileceği durumlarda etkin kullanılmaktadır.

Uzaktan eğitim sisteminin kullanılması, eğitim hizmetlerine ilişkin maliyetleri düşürmüş, daha fazla kişiye eğitim ve öğretim hizmeti sunma olanağını ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla maliyetlerin düşürülmesi ile ülke ekonomisine katkı sağlanırken daha fazla kişiye eğitim hizmeti sunulmak suretiyle eğitilmiş, kalifiyeli ve vasıflı işgücü oluşturulmuştur. Ancak geleneksel eğitim sistemde olduğu gibi uzaktan eğitim sisteminde de olumlu, olumsuz ve eksik birtakım unsurlar bulunmaktadır. Bu sistemin olumlu, olumsuz ve eksik yanlarını ortaya koyabilmek için Türkiye’de yapılmış olan lisansüstü çalışmalar ele alınıp değerlendirilmiş ve çalışmanın amacına ulaşmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın amacı, eğitim ve öğretimde uzaktan eğitim sistemleri ve gerekliliği göz önünde bulundurularak, 2010-2016 dönemi lisansüstü çalışmalarını analiz etmek ve değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda Türkiye’de uzaktan eğitim ile ilgili 2010-2016 yılları arasında yapılmış 258 adet lisansüstü çalışma ele alınmıştır. Bu çalışmalardan 14 adet yüksek lisans ve 11 adet doktora tezi olmak üzere toplam 25 tez değerlendirilmiş ve çalışma bu doğrultuda yürütülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Eğitim Öğretim, Teknoloji, Eğitim Sistemleri, Bilgi Yönetimi, Analiz

ABSTRACT**Master Thesis****Distance Education Systems in Education and Training & The Necessity of Distance Education: 2010-2016 Period Graduate Studies Analysis****Sıdık BULUT****The University of Firat****The Institute of Social Science****The Department of Technology and Information Management****Elazığ-2017; Page: XI+97**

As a result of using knowledge and communication technologies in data processing frequently, definitions of knowledge age and knowledge society has occurred. Stream speed of knowledge has increased in parallel with the speed of transformation and development in knowledge and communication technologies especially after mids of last century, as result of this the knowledge and abilities of gained by education institutions has lost its future validity and usefulness for individuals.

Present traditional education system can not fully reach stream speed of knowledge and can not deal out well-qualified and appropriate costs to individuals who has different learning skills. This problem in traditional education system, can be over come with a new formation that aims to solve problem by leading on education service as quick as transformation to crowds. The constitution of this new formation is possible only by using education-oriented high technology instruments

As result of rapid transformation in technology, today's education and training system that has traditional education system forced to implement distance learning by using technology and thereby education system has gained an new dimension. In this context distance learning system is effectively used in technological developments in educational institutions, modern human's self-restoring needs, ensuring equality of opportunity and situations that can interfere with using distance learning.

Using distance learning has decreased the costs about education services and provided the opportunity of education and training service to more people. Thus with decreasing costs national economics has supplemented and by providing education service to more people educated, qualified and skilled labour force has composed. But as traditional education system, distance learning system also has positive, negative and some incompleting components. In order to reveal the negative and incompleting components of this system, master theses written in Turkey has been studied and has tried to achieve the purpose of this study.

The aim of the research is to analyze and evaluate the graduate studies of 2010-2016 period, with considering distance education systems and necessity in education and training. In accordance with this purpose, 258 graduate studies on distance education in Turkey which done between 2010-2016 have been considered. From these studies, a total of 25 dissertation which including 14 masters and 11 doctorate were evaluated and the study was carried out in this direction.

Keywords: Distance Education, Education Training, Technology, Training Systems, Information Management, Analysis

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER	VI
TABLOLAR LİSTESİ	VIII
ŞEKİLLER LİSTESİ	IX
KISALTMALAR LİSTESİ.....	X
ÖNSÖZ	XI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER VE YÖNTEM	2
1.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Yöntemi.....	2
1.3.1. Veri Toplama ve Analiz Teknikleri.....	2
1.3.2. Evren ve Örneklem.....	5
1.4. Verilerin Analizi.....	6
1.5. Araştırmanın Sunuş Sırası.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL TEMELLER VE LİTERATÜR TARAMASI	7
2.1. Uzaktan Eğitim.....	7
2.2. Uzaktan Eğitimin Tarihçesi.....	9
2.2.1. Dünyada Uzaktan Eğitim	9
2.2.2. Türkiye’ de Uzaktan Eğitim	14
2.3. Uzaktan Eğitim Modelleri.....	18
2.3.1. Eşzamanlı (Senkron) Model	18
2.3.2. Eşzamansız (Asenkron) Model.....	19
2.3.3. Tek Yönlü İletişim (Öğretim) Modeli	20
2.3.4. Çift Yönlü İletişim (Öğretim) Modeli	20
2.3.5. Uzaktan Eğitim Modellerinin Çeşitleri	20
2.3.5.1. Mektupla Dağıtım (Öğretim) Modeli	21
2.3.5.2. Basılı Materyal/Çoklu Ortam Araçları İle (Öğretim) Modeli.....	21

2.3.5.3. Televizyon /Radyo İle Öğretim (İletişim) Modeli	21
2.3.5.4. Esnek Öğretim (İletişim) Modeli	21
2.3.5.5. İleri Esnek Öğretim (İletişim) Modeli	21
2.4. Uzaktan Eğitimin Rollerini	23
2.4.1. Uzaktan Eğitimin Eğitimciler Üzerindeki Rolü	23
2.4.2. Uzaktan Eğitimin Eğitilenler Üzerindeki Rolü	24
2.5. Uzaktan Eğitimin Teşvik Edici Faktörleri	25
2.5.1. Uzaktan Eğitimin Eğitimciler Üzerindeki Teşvik Edici Faktörleri	25
2.5.2. Uzaktan Eğitimin Eğitilenler Üzerindeki Teşvik Edici Faktörleri	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. 2010-2016 DÖNEMİ TÜRKİYE’DE LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALAR VE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ	26
3.1. Türkiye’de 2010-2016 Yılları Arasında Uzaktan Eğitim Konusunda Yapılan Lisansüstü Çalışmalara İlişkin Bulgular	26
3.2. Uzaktan Eğitim Konusunda Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Çalışmalarının Karşılaştırılmalı Analizi	33
3.2.1. Yüksek Lisans Tezleri	33
3.2.2. Doktora Tezleri.....	59

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. SONUÇ VE ÖNERİLER	72
4.1. Sonuç.....	72
4.2. Öneriler	76
KAYNAKÇA.....	79
EKLER	96
Ek 1. Orijinallik Raporu.....	96
ÖZGEÇMİŞ	97

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Nitel Araştırma Yöntemlerinin Güçlü ve Zayıf Yönleri.....	3
Tablo 2. Dünya’da Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Tarihsel Gelişimi	12
Tablo 3. Uzaktan Eğitim Modelleri	18
Tablo 4. Uzaktan Eğitim Modelleri	22
Tablo 5. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı.....	26
Tablo 6. Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı	27
Tablo 7. Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı	28
Tablo 8. Tezlerin Konularına Göre Dağılımı	28
Tablo 9. Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı	29
Tablo 10. Tezlerin Araştırma Yaklaşımına Göre Dağılımı.....	29
Tablo 11. Tezlerde Çalışmaya Dahil Edilen Grubun Unvanına Göre Dağılımı	30
Tablo 12. Tezlerde Çalışmaya Dahil Edilen Öğrenci Grubunun Kademelere Göre Dağılımı	30
Tablo 13. Tezlerde Sunulan Güvenirlik Yöntemine İlişkin Dağılım.....	31
Tablo 14. Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı.....	32
Tablo 15. Tezlerde Kullanılan Veri Analiz Yöntemlerine İlişkin Dağılım	32
Tablo 16. Tezlerde Veri Analizinde Kullanılan Programlara İlişkin Dağılım.....	33

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Uzaktan Eğitimin Gelişim Evresi.....	9
Şekil 2. Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Gelişim Evresi.....	16
Şekil 3. Senkron Eğitim.....	19

KISALTMALAR LİSTESİ

- AİT** : Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
CNC : Computer Numerical Control
ÇDD : Çevrimiçi Ders Değerlendirme
ÇÖY : Çevrimiçi Öğretmen Yeterlilikleri
KFA : Keşifsel Faktör Analizi
MYO : Meslek Yüksek Okulu
ÖYS : Öğrenme Yönetim Sistemleri
TDYA : Türk Dili Yazılı Anlatım
TPL : Teknolojik Pedagojik içerik bilgisine sahip UE Birimi Koordinatörü
UE : Uzaktan Eğitim
WTEÖ : Web Tabanlı Eğitim Ölçeği

ÖNSÖZ

Yapılmış olan bu çalışmada eğitim ve öğretimde uzaktan eğitim sistemlerinin ve gerekliliğinin, uzaktan eğitimin, gelişen günümüz teknolojisi ile olan ilişkisinin, bu teknolojiyle uyumluluğunun, ihtiyaçlara cevap verip veremediğinin, avantajlarının, dezavantajlarının, var olan durumun tespitinin, alınması gereken önlemlerin ve geliştirilip iyileştirilmesinin araştırılarak Türkiye’ de uzaktan eğitimde niteliğin artırılması konusuna dikkat çekilmesi hedeflenmiştir.

Araştırmamın her aşamasında yapıcı ve yönlendirici önerilerde bulunarak yol gösteren, bilgi ve deneyimlerini paylaştan değerli danışmanım Prof. Dr. Ahmet YATKIN’a Teşekkürlerimi sunarım.

ELAZIĞ-2017**Sıdık BULUT**

GİRİŞ

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin bilginin işlenmesinde yoğun şekilde kullanılmasının bir neticesi olarak bilgi çağı ve bilgi toplumu tanımları ortaya çıkmıştır. Bilginin akış hızı, özellikle geçen yüzyılın ortalarından itibaren bilgi ve iletişim teknolojileri alanında yaşanan değişim ve gelişim hızına paralel olarak artmıştır. Bilginin akış hızının artması sonucunda, eğitim kurumları aracılığıyla kazanılan bilgi ve beceriler bireyler için gelecekteki dönemlerde kabul edilebilirliğini düşürmüştür.

Günümüz klasik eğitim sistemi, bilgi akış hızını yeterince yakalayamamakta ve birbirinden farklı öğrenme biçimlerine sahip olan çok sayıda bireye nitelikli ve uygun maliyetle hizmet verememektedir. Geleneksel eğitim kurumlarında verilen bilgi ve becerinin değişim hızı ile bilgi teknolojileri alanında yaşanan değişim ve gelişim hızı arasında yaşanan uyum sorunu, kitlelere yine değişimin hızında eğitim hizmeti götürerek sorunu çözüme kavuşturmayı amaçlayan yeni bir yapıyla aşılabilecektir. Bu yeni yapının oluşması ancak ileri teknolojik düzeye sahip araçların, eğitim hizmetlerinin amaçları doğrultusunda kullanmasıyla mümkün bir yapıya kavuşacaktır.

Üniversitelerde yaşanan teknolojik ilerlemelerle birlikte, uzaktan eğitim sistemi, bireylerin kendisini yenileme ihtiyacına cevap bulmada kullanılmıştır. Dolayısıyla uzaktan eğitimin ortaya çıkış nedeni, bireylerin mesleki gelişiminde kendini geliştirme amacından ziyade bireylerin kendini yenileme ihtiyacından doğduğu aşikârdır. Fakat belirtilmesi gereken önemli bir husus ise günümüz dünyasında uzaktan eğitim hizmeti alan bireylerin büyük bir çoğunluğunun, bir başka meslek sahibi olmaya çalışan veya çalışırken kendini geliştirme ihtiyacı duyan kişilerden oluştuğu gerçeğidir.

Uzaktan eğitimin teorik temellerine bakıldığında, geleneksel eğitime ilişkin farklı engellerin mevcut olduğu durumlarda ön plana çıktığı görülmektedir. Bu durum, yerleşim yerine uzak kırsal alanlarda veya coğrafi şartların imkân vermemesi nedeniyle bireylerin eğitim hizmetleri için gerekli kaynak veya eğitimciye ulaşamamaktan kaynaklandığı gibi sakatlık ve hastalık halleri gibi nedenlerden dolayı eve bağımlı olmaktan da kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda var olan engeller nedeniyle geleneksel eğitim sisteminden yararlanamayan bireyler ve yaşanan değişim hareketlerine paralel olarak kendilerini geliştirmek isteyen bireylerin ihtiyaç duydukları eğitim hizmetleri gereksinimi, yeni bir sistem veya yöntem olan uzaktan eğitimi ortaya çıkarmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın konusu, önemi, amacı, yöntemi, verilerin analizi ve sunuş sırası hakkında bilgi verilmektedir.

1.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi

Araştırmanın konusu Uzaktan Eğitim olup eğitim ve öğretimde uzaktan eğitim sistemlerinin ve gerekliliğinin araştırılıp gelişen günümüz teknolojisi ile olan ilişkisi, bu teknolojiyle uyumluluğu, ihtiyaçlara cevap verip veremediği, avantajları ve dezavantajları araştırılacaktır.

Teknolojinin son zamanlarda hızlı değişimi bütün sektörlerde önemli değişikliklere ve etkilere yol açtığı görülmektedir. Eğitim-öğretimde bu teknolojik değişimlerden etkilenmektedir. Teknolojinin hızla değişimi sonucunda geleneksel eğitimle birlikte uzaktan eğitimde eğitim ve öğretimde yerini almış ve giderek daha fazla itibar görmeye başlamıştır. Fakat eğitim ve öğretimde yer alan uzaktan eğitimin eğitime faydalarıyla birlikte birtakım sorunlar oluşturması bu uygulamaların yeniden değerlendirilmesine ve var olan problemler hakkında çalışmaların yapılmasına neden olmuştur.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı eğitim ve öğretimde uzaktan eğitim sistemlerinin ve gerekliliğinin araştırılmasıdır. Uzaktan eğitimin gelişen günümüz teknolojisi ile olan ilişkisini ve bu teknolojiyle olan uyumluluğunu incelemektir.

1.3. Araştırmanın Yöntemi

Bu başlık altında veri toplama ve analiz teknikleri ile evren ve örneklem hakkında bilgi verilmektedir.

1.3.1. Veri Toplama ve Analiz Teknikleri

Bu çalışmada uzaktan eğitim alanında tamamlanmış lisansüstü tez çalışmaları incelenerek tezlerin belirlenen kriterler çerçevesinde betimsel analizi yapılmıştır.

Bilimsel araştırma yöntemleri nitel, nicel ve karma olmak üzere üç şekilde adlandırılmaktadır.

Nitel araştırma yöntemi, yorumlamacı (hermeneutik) ve post modern bilim felsefelerini temel almaktadır (Sönmez ve Alacapınar, 2016:72).

Şahin ve Kartal' a göre nitel araştırma, gözlem, görüşme ve belge analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği bir araştırmadır (Şahin ve Kartal, 2011:404).

Nitel araştırma yöntemlerinin kendine özgü birtakım güçlü ve zayıf yönleri bulunmaktadır. Bunlar tablo 1' de verilmektedir.

Tablo 1. Nitel Araştırma Yöntemlerinin Güçlü ve Zayıf Yönleri

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
<ul style="list-style-type: none"> Nitel araştırma insan davranışlarını belirlemede derinlemesine bir bakış açısı sağlar. Araştırmacıya esneklik sağlar. Daha önce nitel yöntemlerle araştırılmamış konulara alt yapı oluşturur veya araştırılmış konuların daha da kapsamlı araştırılmasını sağlar. Kuram oluşturmaya öncülük ederek ilgili literatürün geliştirilmesine katkı sağlar. Olayları açıklamaktan çok olayı yaşayanların bakış açılarıyla değerlendirmeye imkan sağlar. Farklı disiplinlere dayanan güçlü kuramsal temellere dayanmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> Veri toplama uzun zaman almakta ve buna bağlı olarak maliyeti yüksek olmaktadır. Toplanan verilerin analizinde çeşitli zorluklar bulunmaktadır. Araştırma sonuçları genellenmemektedir. Doğru ve derin bilgiye ulaşmakta çeşitli güçlüklerle karşılaşmaktadır. Verilerin geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamakta zorluklarla karşılaşmaktadır. Örneklemden elde edilen bilim sayısı azdır.

Kaynak: Şahin ve Kartal, 2011:405

Betimsel araştırmalar, verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar (Büyüköztürk ve Diğerleri, 2013:22).

Betimsel analizde, elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler önce açık ve sistematik bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri incelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır (Şahin ve Kartal, 2011:414).

Betimsel analiz dört aşamadan oluşmaktadır (Şahin ve Kartal, 2011:414):

1. *Betimsel Analiz İçin Bir Çerçeve Oluşturma*: Araştırma sorularından, araştırmanın kavramsal çerçevesinden ya da görüşme ve/veya gözlemlerde yer alan boyutlardan yola çıkarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulur. Bu çerçeveye göre verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenir. Eğer daha önceden belirlenmiş bir kavramsal çerçeve yoksa, betimsel analizi kullanmak güçtür. Böyle bir durumda belirlenecek temalar, veri kaybına ve yanlış veri düzenlenmesine neden olabilir.

2. *Tematik Çerçeveye Göre Verilerin İşlenmesi*: Bu aşamada, daha önce oluşturulan çerçeveye göre elde edilen veriler okunur ve düzenlenir. Buna göre bazı veriler dışarda kalabilir ya da önemli olmayabilir. Ayrıca bu aşamada, daha sonra sonuçlar yazılırken kullanılacak doğrudan alıntılar da seçilebilir.

3. *Bulguların Tanımlanması*: Düzenlenen veriler tanımlanır ve gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenir.

4. *Bulguların Yorumlanması*: Tanımlanan bulguların açıklanması, ilişkilendirilmesi ve anlamlandırılması bu aşamada yapılır.

Araştırmanın verileri doküman incelemesi yöntemi ile elde edilmiştir.

Doküman incelemesinde belirlediğimiz araştırma sorularına cevap arama niteliğinde aşağıda belirtilen kriterler çerçevesinde betimsel istatistik yöntemleri kullanılarak (frekans dağılımları ve yüzde tabloları) elde edilen bulgular incelenmiştir.

Araştırma Soruları:

1. Lisansüstü tezleri yayın yılına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Lisansüstü tezleri yürütüldükleri üniversitelere göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. Lisansüstü tezleri danışman unvanlarına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
4. Lisansüstü tezleri konu alanına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
5. Lisansüstü tezleri tez türüne göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
6. Lisansüstü tezleri yöntem bölümünde kullanılan araştırma yaklaşımına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

7. Lisansüstü tezleri çalışmaya dâhil edilen grubu belirlenme şekline göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
8. Lisansüstü tezlerinde çalışmaya dâhil edilen grup unvana göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
9. Lisansüstü tezlerinde sunulan güvenilirlik yöntemleri nasıl bir dağılım göstermektedir?
10. Lisansüstü tezlerinde kullanılan veri toplama aracına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
11. Lisansüstü tezlerinde veri analizinde kullanılan programlara ilişkin dağılım nasıldır?

1.3.2. Evren ve Örneklem

2010-2016 yılları arasında Türkiye’ de Uzaktan Eğitim ile ilgili yapılmış 258 adet Yüksek Lisans ve Doktora çalışmaları içerisinde evren ve örneklem açısından bütünü temsil edeceği düşüncesiyle 25 adet çalışma seçilmiştir.

Araştırmanın evrenini Türkiye’de uzaktan eğitim alanında yapılan toplam 258 adet yüksek lisans (210) ve doktora (48) tezlerinin tümü oluşturmaktadır. Bu yapılan çalışmalardan konunun güncelliği itibari ile 2010-2016 yılları arasında yapılmış olan ve YÖK Ulusal Tez Merkezinde erişime açık toplam 114 adet lisansüstü çalışma örneklem olarak seçilmiştir. Bunların 89 adeti yüksek lisans ve 25 adeti de doktora tez çalışmasıdır. 2010-2016 yılları arası tezlerin seçilme nedeni tez konusu olan uzaktan eğitimin bu yıllarda yoğunlaşmış olmasından kaynaklanmıştır.

N: evren büyüklüğü (195)

t: ∞ serbestlik derecesinde teorik t tablo değeri (1,65)

p: incelenen olayın gerçekleşme olasılığı (0,5)

q: incelenen olayın gerçekleşmeme olasılığı (0,5)

p*q: varyans (0,25)

d: kabul edilen örnekleme hatası (0,05)

Örneklemin evreni yansıtma gücü Örneklem hacmi (n) = $\frac{N*t^2*p*q}{((N-1)*d^2)+(t^2*p*q)}$ formülüne

göre hesaplanmış olup çıkan rakam 113,442’tür. Seçmiş olduğumuz 114 adet tez çalışması evreni yansıtma gücüne sahiptir.

1.4. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizi SPSS 21 istatistik paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bulguların değerlendirilmesinde temel betimleyici istatistik yöntemler olan frekans dağılımları ve yüzde tabloları kullanılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sunuş Sırası

Birinci bölümde araştırmanın konusu ve önemi, amacı, yöntemi hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde, uzaktan eğitime ilişkin kavramsal temel ve literatür taraması yapılmıştır. Bu kapsamda uzaktan eğitimin (UE) tanımı, tarihçesi, modelleri, rolleri ve teşvik edici faktörleri ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde, 2010-2016 yılları arasında Türkiye’de UE’ ye ilişkin yapılan lisansüstü çalışmalar ve bulgular ele alınmış ve bu çerçevede karşılaştırmalı bir analiz yapılmıştır. Bu analiz doğrultusunda Türkiye’de UE’ nin geleceği değerlendirilmiştir.

Dördüncü bölümde ise genel değerlendirme kapsamında sonuç ve öneriler ele alınmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL TEMELLER VE LİTERATÜR TARAMASI

Literatür taraması yapıldığında uzaktan eğitim ile alakalı birçok tanımın yapıldığı görülmektedir.

2.1. Uzaktan Eğitim

Uzaktan Eğitim kavramı çok öncelerden kullanılmaya başlanmış olup birçok tanımı yapılmıştır.

Kaya (2002: 11-13, 27-31)'ya göre uzaktan eğitim, teknolojinin eğitimde kullanımıyla beraber son yıllarda yaygınlaşmakta ve yaşamımızda vazgeçilmez bir unsur olarak yer almaktadır. Özellikle mekâna ve zamana bağıllığı gerektirmeyen öğrenmeyi tercih eden eğitilenler için çevrimiçi öğrenme ortamları önemli olmaktadır. Yaşam boyu öğrenmeyi destekleyen, fırsat eşitliğine çözüm sunan, eğitim teknolojilerinden yararlanmaya ve bireysel öğrenme tabanlı bir disiplin olarak adlandırılır.

Bir ortamdan kaynaklanan öğretimin birden fazla veya uzak bir mekânda bulunan eğitilenlere iletilmesidir (Schunk, 2008: 105).

Karakaş (2000:101) uzaktan eğitimi; eğitimci ve eğitilenlerin farklı mekânlarda, değişik iletişim vasıtaları kullanarak bir araya getiren ve eğitim yapmalarını sağlayan eğitim tarzı şeklinde adlandırmaktadır.

Uzaktan eğitim, eğitimci ve eğitilenin aynı ortamda olmadığı eğitim öğretim faaliyetlerinin e-posta hizmetlerini ve iletişim teknolojilerini kullanarak gerçekleştirilen etkinliklerdir (İşman, 2011: 36-37).

Demirel (2011: 271-272)' e göre uzaktan eğitim, kitle eğitiminde teknolojiden yararlanarak bireyselleştirilmiş eğitim öğretim faaliyetleri ile kendi kendine öğrenmeye olanak sağlamaktadır.

Alkan (1987: 157)'a göre uzaktan eğitim bazı sınırlılıklar nedeniyle örgün olarak eğitim olanağı bulamayan bireylere yönelik, eğitim etkinliklerini yürütenler ve öğrenenler arasında etkileşimin sağlandığı, özel olarak hazırlanmış eğitim içeriğinin çeşitli ortamlarla belli bir merkez tarafından sağlanan öğretim yöntemidir.

Eğitimci ve eğitilenlerin farklı zaman ve mekânda olduğu ortamlarda yapılan uygulamaların tamamı uzaktan eğitim olarak tanımlanır (Uluğ ve Kaya, 1997: 16-17).

Uşun (2006: 265-266, 276)' na göre uzaktan eğitim, kaynak ve alıcıların öğrenme-öğretme süreçlerinin büyük bölümünün farklı ortamlarda bulunduğu, eğitilen gruba yaşı, öğrenme amacı, yeri ve önemi vb. yönden bireysellik, esneklik, bağımsızlık olanağı sağlayan ve öğrenme-öğretme sürecinde yazılı basılı araçlarla, işitsel, görsel-işitsel teknolojilerin kullanıldığı kaynak ile alıcı arası iletişimin televizyon ve bilgisayara dayalı olarak gerçekleştirildiği, planlı ve sistematik eğitim teknolojisi uygulamasıdır.

Yapılan uzaktan eğitim tanımlamalarında ortak olarak göze çarpan özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz:

-Teknolojik gelişmelerin eğitim hizmetlerinde yer edinmesiyle birlikte uzaktan eğitimin son dönemlerde yaygınlaştığı ve yaşamımız için elzem bir unsur olarak yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda uzaktan eğitim, özellikle mekâna ve zamana bağlılığı gerektirmeyen, eğitilenler için öğrenme amacı taşıyan çevrimiçi öğrenme ortamları büyük bir önem taşımaktadır. Bu nedenle uzaktan eğitimin, yaşam boyu öğrenmeyi destekleyen, fırsat eşitliğine çözüm sunan, eğitime ilişkin teknolojidenden faydalanmayı ve daha çok bireysel öğrenmeye dayanan bir sistem olduğunu belirtmek yerinde bir değerlendirme olacaktır.

-Bir mekândan kaynaklanan öğretimin birden fazla veya uzak bir mekânda bulunan eğitilenlere iletilmesidir.

-Eğitimcinin ve eğitilenin aynı ortamda olmadığı eğitim öğretim faaliyetlerinin e-posta hizmetlerini ve iletişim teknolojilerini kullanarak gerçekleştirilen etkinliklerdir.

-Kitle eğitiminde teknolojidenden yararlanarak bireyselleştirilmiş eğitim öğretim faaliyetleri ile kendi kendine öğrenmeye olanak sağlamaktadır.

-Bazı sınırlılıklar nedeniyle örgün olarak eğitim olanağı bulamayan bireylere yönelik, eğitim etkinliklerini yürütenler ve eğitilenler arasında etkileşimin sağlandığı, özel olarak hazırlanmış eğitim içeriğinin çeşitli ortamlarla belli bir merkez tarafından sağlanan öğretim yöntemidir.

-Eğitimci ve eğitilenlerin farklı zaman ve mekânda olduğu ortamlarda yapılan uygulamaların tamamı uzaktan eğitim olarak tanımlanır.

-Kaynak ve alıcıların öğrenme-öğretme süreçlerinin büyük bölümünün farklı ortamlarda bulunduğu, öğrenen gruba yaşı, öğrenme amacı, yeri ve önemi vb. yönden bireysellik, esneklik, bağımsızlık olanağı sağlayan ve öğrenme-öğretme sürecinde yazılı

basılı araçlarla, işitsel, görsel-işitsel teknolojilerin kullanıldığı kaynak ile alıcı arası iletişimin televizyon ve bilgisayara dayalı olarak gerçekleştirildiği, planlı ve sistematik eğitim teknolojisi uygulamasıdır.

2.2. Uzaktan Eğitimin Tarihçesi

Uzaktan eğitimde geçmişten günümüze gerçekleşen değişim Şekil 1. de yer almaktadır.

Kaynak: Bayraktar, 2015: 7.

Şekil 1. Uzaktan Eğitimin Gelişim Evresi

Uzaktan eğitim denilince günümüzde aklımıza ilk gelen teknoloji ve internet üzerinden yapılan eğitim çeşitleridir. Fakat uzaktan eğitimin geçmişten günümüze kadarki gelişimini incelediğimizde, uzaktan eğitimin gerçekleşmesinde gelişmiş bilişim teknolojilerinin vazgeçilmez olmadığını anlayabiliriz.

2.2.1. Dünyada Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim uygulamaları çok uzun bir geçmişe dayanır hatta bu uygulamalar eski çağlarda başlamıştır. Bunun en temel sebebi, eğitmen ile eğitilen arasında gerçekleşen öğretim amaçlı herhangi bir yazışmanın bile resmi bir eğitim olarak görülmesidir (Kaya, 2002: 11-13, 27-31).

Holmberg (2008: 13)'e göre ilk bahsedilen uzaktan eğitim uygulamasının tarihi 20 Mart 1728'dir. Kısa yolları (stenografi) anlatan eğitimci Caleb Phillips'in stenografiyi, ülke çapında stenografi sanatı öğrenmeye istekli herkese haftalık olarak gönderdiği bir kaç saatlik dersler ile Boston'da yaşayan kişilere doğrudan öğretildiğindeki kadar mükemmel olarak öğreteceği iddiası Boston Gazetesinin reklamlarında yer almıştır. Uzaktan eğitime ait daha kesin kanıtlar bundan yaklaşık yüz yıl sonra bulunmaktadır. Posta (mektup) ortamında kompozisyon öğretileceği İsveç'in Lund şehrindeki Üniversitenin haftalık yayınlanan 1833 yılı 30. sayısındaki reklamda ilan edilmiştir.

Başka bir uzaktan eğitim çalışması da İngiliz Isaac Pittman'nın 1840 yılında steno öğretmeye başlamasıdır.

Kaya (2002: 11-13, 27-31)'ya göre ise uzaktan eğitim ile ilgili örgütlü girişimlerin başlangıç tarihi 1856'dır. Tarihte ilk örgütlü girişim okulu Langenscheidt Dil Okulu olarak bilinmektedir. Bundan sonra Almanya'da eğitilenleri üniversite giriş sınavına hazırlayan Rustinches Uzaktan Öğretim Okulu 1884 yılında açılmıştır. Hans Hermond uzaktan eğitimle eğitim veren liseyi 1898 yılında İsveç'te kurmuştur. Anna Aliot Ticknor tarafından 1873 yılında kurulan Evde Çalışmayı Destekleme Derneği, Amerika Birleşik Devletleri'nde ki uzaktan eğitim ile ilgili örgütlü girişimlerin başlangıç tarihi kabul edilmektedir. 1910 yılında yükseköğretim seviyesinde uzaktan eğitime başlayan Avustralya bu eğitimi ilk ve ortaöğretim aşamalarında uygulayan ilk ülkedir. Yeni Zelanda tarihinde ilk uzaktan eğitim uygulamalarını 1922 yılında Yeni Zelanda Mektupla Öğretim Okulu'nu kurarak başlatmıştır. Polonya'da, uzaktan eğitim çalışmaları gece kurslarındaki eğitilenlere, televizyondan öğrenme imkânları sunabilmek için, 1966-1968 yılları arasında deneme niteliğinde başlatılmıştır. İspanya'da uzaktan eğitim için 1972 yılında, Ulusal Uzaktan Öğretim Üniversitesi kurulmuş ve 1973 yılında öğretime başlamıştır.

Uzaktan eğitimi tarihsel gelişimi bakımından beş farklı evrede inceleyebiliriz. Bu evreler mektupla eğitimin evveli, mektupla öğretim, tek yönlü radyo-tv dönemi, çift yönlü radyo- tv dönemi ve uydu ve gelecek teknolojilerdir (İşman, 2008: 36-37).

Moore ve arkadaşları (2002: 155)'na göre uzaktan eğitimin gelişimi birinci nesil uzaktan eğitimi, ikinci nesil uzaktan eğitimi ve üçüncü nesil uzaktan eğitimi olmak üzere üç nesle ayrılmaktadır.

Yazılı ve basılı materyaller, uzaktan eğitimin birinci neslindeki bilgi ve iletişim teknolojilerini oluşturmaktadır. Bu materyallerin iletimi ve dağıtımı posta kanalıyla sağlanmaktadır. Eğitilenlere bu yazışmalı dersler döneminde rehberler, ders kitapları ve bazen destekleyici kaynak kitaplar verilir. Eğitilenlerin sorularını yanıtladıkları bu derslerin uzaktaki eğitimcilerin okuyup değerlendirmesi gerekir.

İkinci nesil uzaktan eğitimin başlangıç tarihi Birleşik Krallıktaki Açık Üniversite'nin 1969'da kurulmasıdır. Yazılı ve basılı materyaller asıl teknolojinin çoğunluğunu oluşturmasına rağmen entegre çoklu-ortam yaklaşımı ilk defa bu kadar fazla kişiye uygulanmıştır. Açık Üniversitenin bilinmesi ancak geliştirdiği çok sayıda ve

yüksek kalitedeki uzaktan eğitim materyalleri sayesinde. Burada iletişim tek yönlü ve çift yönlü olmak üzere iki şekilde kullanılmıştır.

Üçüncü nesil uzaktan eğitimde eğitilen-eğitimci ve eğitilen-eğitilen arasındaki iletişimin sağlanabilmesi için etkileşimli, elektronik ve bilgisayar tabanlı bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojileriyle iletişim iki yönlü olarak senkron (eş zamanlı olarak yapılan eğitim) ya da asenkron (farklı zamanlarda, kayıtlı, videolarla, vs. yapılan eğitim) yapılabilir. Önceki nesil uzaktan eğitimlerde de derslerin durumuna göre bu teknolojilerden faydalanılıyordu. 1980'li yıllardan beri bazı kuruluşlarca bilgisayar yardımıyla eğitim kullanılsa da, 1993 yılında yaşama dahil olan internet uzaktan eğitimde önemli bir yer almış ve web tabanlı uzaktan eğitim çok büyük bir hızla büyümeye başlamıştır. Bu büyümenin en önemli nedeni internetin iletişimi ve etkileşimi ağ üzerinde hızlı bir şekilde gerçekleştirmesidir. Eğitimci ve eğitilenler arasında internet ağı etkileşimi daha hızlı sağlar. Yüksek dereceli etkileşim eğitimci-eğitilen ve eğitilen-eğitilen arasında birbirleriyle etkileşimini mümkün kılmaktadır.

Moore ve Kearsly (2012: 155), ilkinin yazılı ve posta yoluyla, ikincisinin radyo ve televizyon yayınlarıyla, üçüncüsünün açık öğretim sayesinde üniversitelerdeki yeni bir yönetimin varlığıyla, dördüncüsünün telefon, uydu, bilgisayar gibi iletişim araçları sayesinde derslerde grup etkileşiminin var olmasıyla ve beşinci kuşağın da internet vasıtasıyla sanal sınıf ve üniversitelerde gerçekleşen öğrenme ve öğretme etkinliklerinden olmak üzere uzaktan eğitimin beş kuşağa ayrılabilceğini belirtmiştir.

Tablo 2. Dünya’da Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Tarihsel Gelişimi

TARİH	ÜLKE	OLAY
20 Mart 1728	İsveç	Boston Gazetesinde mektupla steno dersleri verileceğine dair ilan yer almıştır.
1840	İngiltere	Stenograf olan Pitman 1840’da mektup aracılığıyla steno öğretmeye başlamıştır.
1856	Almanya (Berlin)	Uzaktan eğitimde örgütlü girişimler başlamıştır. Uzaktan eğitim uygulayan Dil Okulu kurulmuştur.
1870-1873	ABD	Illinois Wesleyen Üniversitesi evde öğrenim programı başlatmıştır. Amerika Mektuplaşma çalışmasına öncülük eden Anna Eliot Ticknor tarafından “Evde Çalışmayı Destekleme Derneği” kurulmuştur. Bu dernek Amerika Birleşik Devletleri’ndeki ilk uzaktan eğitim girişimlerinden birisidir.
1873	G.Afrika	Ümit Burnu Üniversitesi kurulmuştur.
1882-1883	ABD(New York)	William Rainey Harper Chautauqua, mektupla öğrenim programı geliştirmiştir. Ithaca “Mektupla Öğretim Üniversitesi” kurulmuştur.
1884	Almanya (Berlin)	Öğrencileri üniversite giriş sınavına hazırlamak amaçlı Rustinehes Uzaktan Öğretim Okulu açılmıştır.
1886-1892	ABD	Pennsylvania Devlet Üniversitesi, Uzaktan eğitimi organize bir yapıyla sunan ve ilk uzaktan öğrenme ağını kuran üniversitelerden biri olmuştur. Foster’in başlattığı evde-öğrenim kursları “Mektupla Öğrenim Okulları” şekline dönüşmüştür. Chicago Üniversitesi’nde uzaktan eğitim bölümü kurulmuştur.
1894	İngiltere	Dışarıdan öğretmenlik sertifikası almak için hazırlanan öğrenciler, aralarında bilgi alış-verişinde bulunmuşlardır.
1898	İsveç	Hang Hermod kendi adını verdiği mektupla öğretim uygulaması yapan liseyi kurmuştur.
1910	Avustralya	İlk uzaktan eğitim yüksek öğretim kademesinde başlatılmıştır. Bu uygulamada, üniversitedeki yüzyüze eğitimde uygulanan standartlar uzaktan eğitim öğrencilerine de uygulanmıştır.
1914-1920	ABD	Mektupla öğrenim bir yasa ile yaygınlaştırılmıştır. 1920’lerde Avusturya’da da uygulanan “kampüs dışında açık öğretim programı” Columbia Üniversitesi tarafından da gerçekleştirilmiştir.
1920	İngiltere	BBC okul radyosu programları başlamıştır.
1922	Yeni Zelanda	Mektupla Öğrenim okulu açılmıştır.
1922	Kanada, İtalya, İspanya, İsrail Polonya, Hindistan	Örnek uzaktan eğitim projeleri geliştirilmiş ve uygulanmıştır.
1926	ABD	Bir mektupla öğrenim kurumu olan “Ulusal Evde Öğrenim Konseyi” kurulmuştur.
1939	Fransa	1907’de başlatılan girişimler sonucunda resmi nitelikte bir “Uzaktan Eğitim Merkezi” kurulmuştur.
1939	Rusya	Uzaktan eğitimin halk eğitimi boyutundaki uygulamaları başlatılmıştır.

1948	Japonya	Okuldan uzakta bulunan kimselere ve askerlere eğitim imkanı sunmak üzere geliştirilen uzaktan eğitim sistemi, ortaokul, lise ve yüksek okulları tamamıyla kapsamına almıştır.
1949	Avustralya	Üniversiteye kayıtlı uzaktan eğitim gören öğrencilerin ders programları ve yönetim işleriyle ilgilenmek amacıyla "Üniversite Dışı Öğretim Fakültesi" kurulmuştur.
1950'ler	ABD	Askeri amaçlı uzaktan eğitim uygulamaları yapılmıştır.
1950	Çin	Uzaktan eğitim "Mektupla Eğitim" adı ile başlamıştır.
1960	İngiltere	Harold Wilson yönetimindeki İngiltere, Hava Üniversitesi'ni (The University of Air) kurmuştur. (bu üniversite daha sonra "Açık Üniversite" olmuştur.)
1963	Japonya, Hindistan, Malezya	Mektupla eğitim programları tüm öğretim kademelerinde eğitime açılmıştır.
1964	Zambiya	Mektupla eğitim kurumu kurulmuştur.
1966-1968	Polonya	Deneme niteliğinde uzaktan eğitim çalışmaları başlatılmıştır. Gece derslerine devam eden öğrencilere televizyondan öğrenme imkanları sunulmuştur.
1970	Çin	Ülke çapında radyo ve televizyon üniversite ve kolejleri kurulmuştur.
1971	İngiltere	Açık Üniversite kurulmuştur.
1972	İspanya	Ulusal Uzaktan Öğretim Üniversitesi kurulmuştur.
1974	İngiltere	National College (NEC) kurulmuştur.
1974	Almanya	Hagen Açık Öğretim Üniversitesi kurulmuştur.
1978	Tayland	1978 yılında Tayland'da kurulan devlet üniversitesi STOU, maddi, coğrafik veya akademik nedenlerle okuyamayan öğrencilere (veya yeteneklerini artırmak isteyen öğrencilere) bilgi bilimi alanında uzaktan eğitim yolu ile yüksek lisans, lisans ve sertifika düzeyinde 3 tür derece vermiştir.
1978	Nijerya	Mektupla eğitim kurumu kurulmuştur.
1984	Holanda	Hollanda Açık Üniversitesi ilk öğrencilerini 1984 yılında kabul etmiştir.
1988	ABD	Bilgisayar Konferans Sistemleri, Illinois'te ortaokul öğrencileri için kullanılmıştır.
1989	Hindistan	Hindistan, ülke çapında yüksek öğretimi halka ulaştırmak için Açık Okul'u (Open School) kurmuştur. 1989 yılında bu kurum Ulusal Açık Okul (National Open School) haline gelmiştir.
1992	Türkiye-ABD	Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi, New Mexico Üniversitesi, Oklahoma Üniversitesi, Florida Eyalet Üniversitesi, Arizona Eyalet Üniversitesi ve Wyoming Üniversitesi ile bilgisayar aracılığıyla iletişim kurmuştur.
1993	İngiltere	Kuzey İngiliz Kolombiya Üniversitesi, COL şirketi çalışanlarına uzaktan eğitim vermek için hizmet içi eğitim seminerleri vermiştir.
1995	KKTC	Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde uzaktan eğitim çalışmalarına yükseköğretim düzeyinde başlanmıştır.
1995	Kanada	British Columbia Üniversitesi profesörü Murray Goldberg WebCT'yi oluşturmuştur.
1995	ABD	Iowa'da ki Battle Creek- Ida Grove Lisesi'nde ilk tam hareketli video sitesi işletilmeye başlanmıştır.

1997	Kanada	WebCT, WebCT eğitim teknolojileri haline gelmiş ve WebCT1.0'ı yayınlamıştır.
1998-2012	ABD	Iowa'da 600 tam hareketli video sınıfı birbirine bağlanmıştır. Moodle.com bir açık öğretim materyali kaynağı olan uzaktan öğretim sistemi Moodle'ı başlatmıştır. Evde öğrenim gören çocukların %41'i çeşitli uzaktan öğrenme imkanlarına kavuşmuştur (Tv, radyo, internet, video). Üniversite seviyesi'nde 11 200 program tamamıyla uzaktan eğitim üzerinden tamamlanabilecek şekilde dizayn edilmiştir. Binlerce ücretsiz ders içeriğine sahip Youtube EDU kullanıma açılmıştır. Stanford Üniversitesi profesörlerinden Udacity'nin kurucuları olan Sebastian Th.run'un dersine 90 000, Peter Norvig'in dersine 160 000 öğrenci kayıt oldu.

Kaynak: Umurhan, 2014: 43-45

Yukarıdaki tablodan da anlaşıldığı üzere uzaktan eğitim sistemlerinin sürekli bir gelişim içerisinde olduğu ve uzaktan eğitim sistemine olan ilginin sürekli arttığı anlaşılmaktadır. Tablodaki ülkeleri uzaktan eğitim sistemleri açısından incelediğimizde gelişmiş ülkelerin bu eğitim sistemine ne kadar önem verdiği açıkça ortaya çıkmaktadır.

2.2.2. Türkiye' de Uzaktan Eğitim

Eğitek (2005: 37-54)'e göre 1926-1960 yılları Türkiye'de uzaktan eğitim konusunda tartışma ve öneriler oluşturma dönemi olarak değerlendirilmektedir. Türkiye'deki uzaktan eğitim uygulamalarının ilk örnekleri olarak;

- 1933–1934 yılları arasında mektupla uzaktan eğitim düşüncesi,
- 1950 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi,
- Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsünün çalışmaları,
- 1960 yılında orta dereceli meslek okulu mezunlarına üniversite olanağı sağlamak amacıyla mektupla öğretim yönteminin kullanılması gösterilebilir.

Halıcı ve diğerleri (2006)'ne göre Türkiye'de Mektupla Öğretim Merkezi Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından 1961 yılında kurulmuştur. 2547 sayılı Yüksek Öğretim Yasasının 1983 yılında yürürlüğe girmesiyle Anadolu Üniversitesi bünyesinde Açık Öğretim Fakültesi açılmıştır. Bu fakülte sayesinde o yıllarda TV okulu ve radyo gibi araçlarla yapılan dersler sayesinde isteyen herkese eğitim olanağı sağlanmıştır.

1990'lı yıllarda Açık Öğretim Okulu ve Açık Öğretim Lisesi kurularak ilk ve orta öğretim diploması verilmiştir. 1996 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Enformatik Enstitüsü internete dayalı olarak ilk uzaktan eğitim uygulamalarını Türkiye'de başlatmıştır.

Taylor (2005: 19-20) uzaktan eğitim sürecini beş ana kuşağa ayırmıştır. Bunlar; Birinci kuşağın kullandığı ilk ve tek uzaktan eğitim yöntemi mektupla iletişimidir. Etkileşimi çok az olan mektupla öğretim yöntemi, eğitime dilediği zaman ve dilediği yerde çalışma imkânı sağlıyordu. Mektupla öğretim yöntemi 1990'lı yıllar ve sonrasında kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla değerini kaybetmiştir.

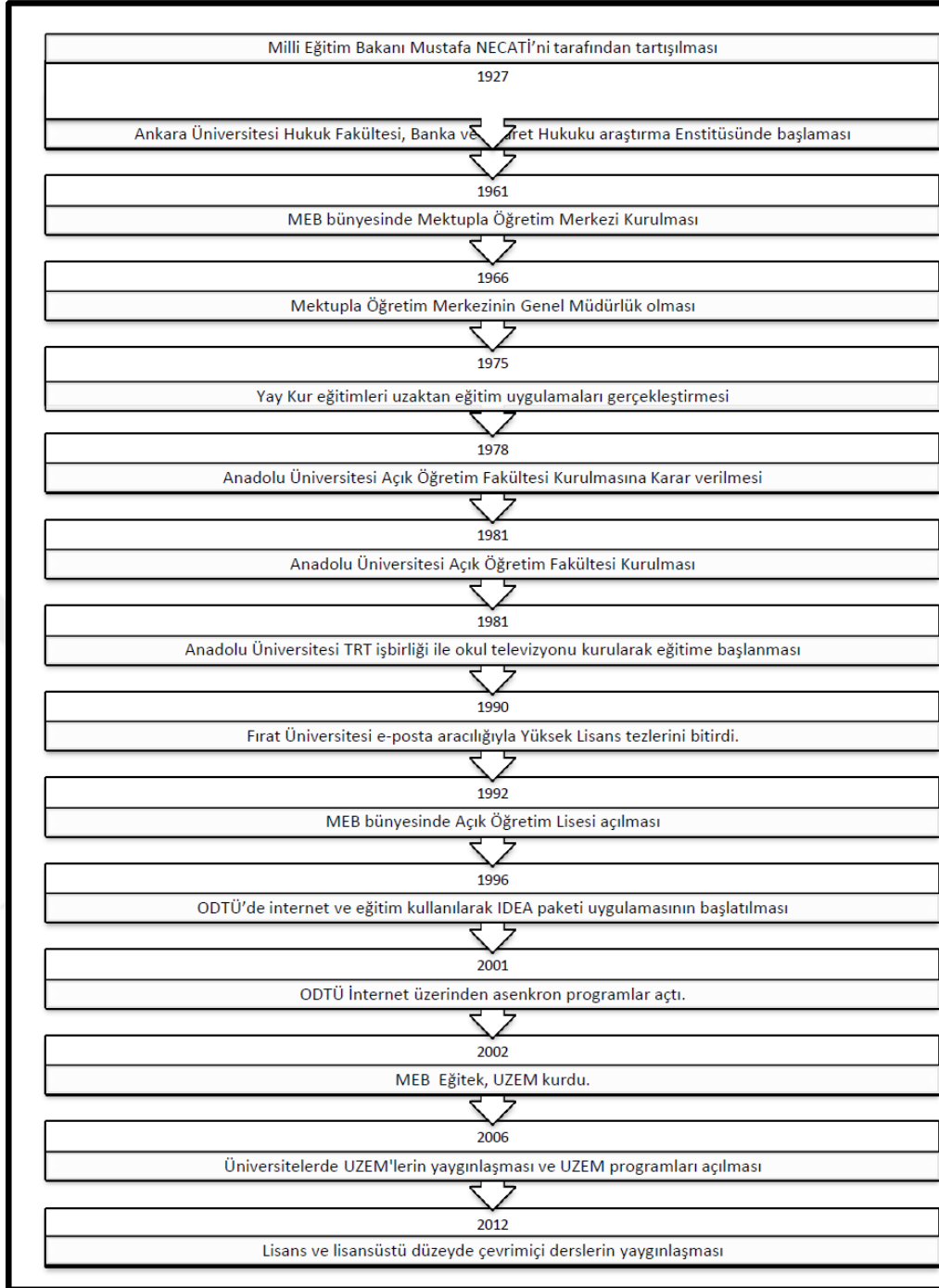
Eğitimin tek taraflı olarak sürdürüldüğü ikinci kuşakta ise eğitime basılı materyallerle birlikte çoklu ortam araçları da ulaştırılmıştır. Bu eğitim kuşağına ses, görüntü kasetleri ve bilgisayar disketleri eklenmiştir.

İletişimin etkileşimli olarak gerçekleştirilebildiği üçüncü kuşakta ise Radyo ve TV nin yanında, video konferans gibi sistemler de kullanılmaktadır. Burada eğitimci zaman ve mekândan bağımsız değildir.

Eğitim materyallerinin web tabanlı olduğu, çoklu ortam destekli eğitim materyallerinin kullanılabilirliği ve eposta, tartışma forumları ve elektronik belgeler ile eğitimin desteklendiği dördüncü kuşak uzaktan öğretim modeli esnek bir modeldir. Bu modelde eğitilen, zaman ve mekân bağımsızlığının yanı sıra etkileşimli öğrenim gerçekleştirebilmektedir.

Beşinci kuşak öğrenme modeli, dördüncü kuşak esnek öğrenme modelinin gelişmiş hali olup daha ileri esnek bir öğrenme modelidir. Eğitilenlere verilen hizmetin senkron olması hasebiyle ekonomik açıdan daha düşük maliyetli eğitim amaçlanmaktadır. Bu kuşak modelin özelliği sadece ucuz olması değil, aynı zamanda eğitilenlerin yaptığı ödeme olan öğrenim harcının karşılığında pedagojik ve yönetsel destek hizmetini de almış olmasıdır (Güzel, 2010:17 Aktaran).

Uzaktan eğitim uygulamaları kullanan üniversite sayımız gün geçtikte artmaktadır. Bunlardan bazıları; İstanbul Üniversitesi, Bilgi Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi vb.

Kaynak: Bayraktar, 2015: 9.

Şekil 2. Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Gelişim Evresi

Gelecekteki eğitim modelleri içinde sanal öğrenmenin kapsamlı bir model niteliğine bürüneceği, ender kaynaklara büyük ölçüde ulaşım kolaylığı sağladığından eğitim ve öğretimdeki öneminin gittikçe artacağı düşünülmektedir.

Uzaktan eğitimle eğitim kurumları çok farklılaşacak, eğitim daha geniş kitlelere sanal olarak sunulabilecektir. Online eğitimin gelecekteki durumu, öğretim ve

öğrenimdeki başarı, geçerlik, öğretimin psikolojik, felsefi ve sosyal dinamikleriyle uyum gibi pek çok açılardan zaman içinde sorgulanmasıyla belirlenecektir.

Uzaktan eğitimin günümüzdeki durumunu betimlemek amacıyla çeşitli araştırmalar yapılmakta ve bazı problemlerle karşılaşılmaktadır. Karşılaşılan problem alanları beş kategoride değerlendirilmektedir (Tuncer ve Taşpınar, 2008: 139-141).

- Eğitilen özelliklerinden kaynaklanan problemler: esneklik talebi, kültürel ve zaman farklılıkları ve kişisel durumlarla ilgili ilgilidir. Uzaktan öğrenen eğitilen özerklik, özgürlük ve esnekliğe ihtiyaç duyduklarını ifade etmekle birlikte birçok eğitilenin bu yönde bir seçim şansı yoktur. Bu eğitilenler fiziksel mekân, çalışma ve/veya ailevi sorumluluklar nedeniyle uzaktan eğitimi tercih etmektedirler. Uzaktan eğitimde eğitilen ve eğitimci arasında senkronize bir iletişime gerek duyulmaktadır. Buna karşın eğitilen ve eğitilenin farklı ülkelerde olması durumunda ülkelerarası zaman farkları bu iletişime imkân tanımamaktadır. Uzaktan eğitim eğitilenin beklentileri oldukça yüksektir. Buna neden olan faktörler eğitilenin yaşı, eğitim altyapısı, bireysel farkları, öğrenme stili, özgüven düzeyi ve önceki çalışma tecrübeleridir.

- Uzaktan eğitimin kurumsal özellikleri dikkate alındığında özellikle üç alanda problemlerin yaşandığı görülmektedir: Uzaktan öğretimin desteklenmesi ve tanınması, katı yönetim ve eğitimin organizasyon boyutudur. Geleneksel eğitim sisteminde bilgilerin sunulmasında kullanılan materyalleri değiştirmek kolayken, uzaktan eğitimde pek mümkün olamamaktadır. Uzaktan eğitim veren bazı yükseköğretim kurumlarında yönetimler katı, dönemlerin başlangıç ve bitiş zamanları, kayıt ve sınavların zamanında yapılması gibi pek çok konuda esneklik yoktur. Uzaktan eğitim veren kurumların bütün materyalleri merkezi yönetim tarafından üretilmektedir. Bu durumun yarattığı problemler şunlardır; öğretim tasarımı ve yayımında özel bilgi eksikliği, bazı akademik kontrol eksiklikleri, konu gelişimi açısından zaman kaybı, yönetsel yetersizliklerdir.

- Uzaktan eğitimin mali boyutu kullanılacak kitle iletişim araçlarını ve dolayısıyla öğrenenleri etkilemektedir. Bu kapsamda karşılaşılan problemler: konu materyallerinin dağıtımının yavaşlaması, eğitilen-eğitimci ve eğitilen-eğitilen etkileşimde yetersizlikler, uzaktan eğitimde mesafe sınırının olmamasıdır. Ancak öğrenenler ile öğretenler arasında psikolojik bir mesafe oluşabilmektedir. Bu mesafe eğitilen ve eğitimci diyalogu ve bireysel öğrenenlerin ihtiyaç duydukları sorumluluk ile ilişkilidir. Çalışma alanı ile ilgili problemler, materyallerin hazırlanması oldukça pahalıdır ve teknolojik gelişime paralel

olarak yenilenmelidir. Bu ise eğitilen sayısının yüksek oranlarda olmasıyla gerçekleştirilebilecek bir durumdur.

2.3. Uzaktan Eğitim Modelleri

Günümüz teknolojisinde meydana gelen değişim ile birlikte uzaktan eğitim modellerinde farklılıklar ortaya çıkmıştır. Uzaktan eğitim modelinde meydana gelen bu farklılıkların temelinde her eğitime verimli ve etkili bir eğitim verme nedeni vardır. Özellikle eğitimde fırsat eşitliğini yaratabilmek için uzaktan eğitim önemli bir araçtır. Uzaktan eğitim modelleri iletişim açısından tek ve çift yönlü öğretim, zaman açısından ise eşzamanlı ve eşzamansız olarak incelenebilmektedir (Özer, 2011: 24).

Uzaktan eğitim modellerinin sunmuş olduğu olanaklar sayesinde eğitim daha kaliteli ve eğlenceli bir hal almış olup bilgiye ulaşım imkânı artmıştır.

Tablo 3. Uzaktan Eğitim Modelleri

	TEK YÖNLÜ ÖĞRETİM MODELİ	ÇİFT YÖNLÜ ÖĞRETİM MODELİ
EŞZAMANLI (Senkron)	Radyo Televizyon Bilgisayar	Radyo Televizyon Bilgisayar
EŞZAMANSIZ (Asenkron)	Mektup Radyo Televizyon Bilgisayar	Radyo Televizyon Bilgisayar

Kaynak: Özer, 2011: 24.

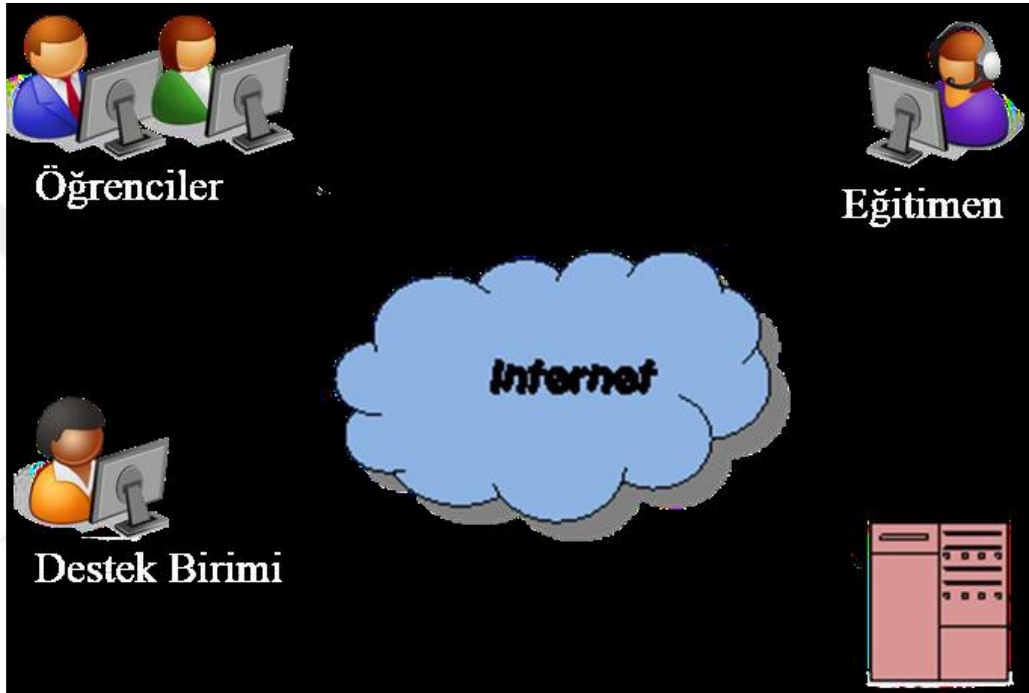
Tablo incelendiğinde uzaktan eğitim modelleri tek yönlü öğretim modeli ve çift yönlü öğretim modeli olmak üzere ikiye ayrıldığı ve bu modeller de eşzamanlı ve eşzamansız olmak üzere kendi içerisinde ikiye ayrıldığı anlaşılmaktadır.

2.3.1. Eşzamanlı (Senkron) Model

Eşzamanlı eğitim metodunun ana unsuru farklı ortamlarda aynı anda eğitim verme olayıdır. Temelinde, eğitimci ile eğitilenlerin, herhangi bir (sesli, görüntülü vb.) iletişim aracı ile eğitimin aynı anda alındığı ortamlar vardır (Özer, 2011: 24).

Balaban (2012: 17)' a göre eşzamanlı (senkron) öğrenme, farklı mekanlardaki bireylerin, aynı anda çift yönlü iletişim teknolojileri yardımıyla sanal ortamda bir araya gelip gerçekleştirdikleri öğrenme şeklidir.

Geleneksel sınıf ortamında yüz yüze yapılan eğitime benzeyen eşzamanlı (senkron) öğretim modeli internet teknolojileri kullanılarak eğitimi veren ile eğitimi alanları farklı mekanda olmalarına rağmen aynı zaman dilimi içerisinde bir araya getirmekte ve karşılıklı iletişimi sağlamaktadır.

Kaynak: Uluçay, 2016: 42.

Şekil 3. Senkron Eğitim

Şekil 3'ten de anlaşıldığı üzere senkron eğitim, eğitmen ile eğitilenlerin farklı ortamda fakat aynı zamanda olduğu ve bunu yaparken de internetin kullanıldığı eğitim şeklidir.

2.3.2. Eşzamansız (Asenkron) Model

Eğitim alanlara eğitimin farklı ortamlarda ve farklı zamanlarda sunulduğu öğretim modelidir. Eşzamansız (asenkron) modeller, bireysel öğrenme şekline dayanmakta olup, eğitilenlerin ortamdan ve zamandan bağımsız olduğu, derslerinin, çalışmalarının istediği

mekân ve zamanda kendi şartlarına ve hızına uygun olarak gerçekleştirdiği öğretim modelleridir (Özer, 2011: 24-25).

Balaban (2012: 17)' a göre ise farklı zamanlı (asenkon) uzaktan eğitim eğitilenlere hem farklı zamanlarda ve hem de farklı ortamlarda sunulan eğitimidir.

2.3.3. Tek Yönlü İletişim (Öğretim) Modeli

Eğitimci ile eğitilen arasında karşılıklı iletişimin olmadığı bu modelde eğitime iletilen mesaj yalnız eğitimci tarafından iletilmektedir. Eğitimci ile eğitilen ve eğitilen ile eğitilen arasında iletişim yoktur. Soru sorup cevap alma durumları söz konusu değildir (İşman, 2008:272).

Eğitilenlere öğretimin televizyon ve radyo yayınlarıyla, gönderinin posta ile gerçekleştirildiği kaynaklarla yapılmasıdır (Özer, 2011: 25).

Eğitimcinin aktif ve merkezde eğitilenin ise pasif olduğu bu model türünde iletişim tek yönlü gerçekleştiğinden eğitilenden dönüt alınamaz ve hatalı öğrenme engellenemez. Eğitilenler bireysel öğrenmeyi kendi öğrenme hızlarına göre gerçekleştirirler (İşman, 2008: 272).

2.3.4. Çift Yönlü İletişim (Öğretim) Modeli

Eğitilen ile eğitimci ve eğitilen ile eğitilen arasında iletişim karşılıklıdır. Soru sorup cevap alma durumları söz konusudur (İşman, 2008: 301).

Eğitilenlere öğretim farklı mekânlarda fakat aynı zamanda yapılmaktadır. Eğitimci ve eğitilenin her iki tarafında aktif olduğu modeldir. Dersler belirli zaman dilimlerinde yapılmakta ve derslere katılım zorunludur. İletişim çift yönlü olduğundan geri dönütler anında alınabilmekte fakat öğrenme kontrolleri tam olarak sağlanılamamaktadır. Bireysel çalışmaların yanında grup çalışmaları da yapılan bir model türüdür (İşman, 2008: 301).

2.3.5. Uzaktan Eğitim Modellerinin Çeşitleri

Taylor (2005: 19-20) uzaktan eğitim sürecini Mektupla dağıtım (öğretim) modeli, Televizyon /Radyo ile öğretim (iletişim) modeli, Esnek öğretim (iletişim) modeli ve İleri esnek öğretim (iletişim) modeli olmak üzere beş ana kuşağa ayırmıştır (Güzel, 2010:17 Aktaran).

2.3.5.1. Mektupla Dağıtım (Öğretim) Modeli

Birinci kuşağın kullandığı ilk ve tek uzaktan eğitim yöntemi mektupla iletişimdir. Etkileşimi çok az olan mektupla öğretim yöntemi, eğitilenlere dilediği zaman ve dilediği yerde çalışma imkânı sağlıyordu. Mektupla öğretim yöntemi 1990'lı yıllar ve sonrasında kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla değerini kaybetmiştir.

2.3.5.2. Basılı Materyal/Çoklu Ortam Araçları İle (Öğretim) Modeli

Eğitimin tek taraflı olarak sürdürüldüğü ikinci kuşakta ise eğitilenlere basılı materyallerle birlikte çoklu ortam araçları da ulaştırılmıştır. Bu eğitim kuşağına ses, görüntü kasetleri ve bilgisayar disketleri eklenmiştir.

2.3.5.3. Televizyon /Radyo İle Öğretim (İletişim) Modeli

İletişimin etkileşimli olarak gerçekleştirilebildiği üçüncü kuşakta ise Radyo ve TV nin yanında, video konferans gibi sistemler de kullanılmaktadır. Burada eğitilen zaman ve mekândan bağımsız değildir.

2.3.5.4. Esnek Öğretim (İletişim) Modeli

Eğitim materyallerinin web tabanlı olduğu, çoklu ortam destekli eğitim materyallerinin kullanılabildiği ve eposta, tartışma forumları ve elektronik belgeler ile eğitimin desteklendiği dördüncü kuşak uzaktan öğretim modeli esnek bir modeldir. Bu modelde eğitilen, zaman ve mekân bağımsızlığının yanı sıra etkileşimli öğrenim gerçekleştirebilmektedir.

2.3.5.5. İleri Esnek Öğretim (İletişim) Modeli

Beşinci kuşak öğrenme modeli, dördüncü kuşak esnek öğrenme modelinin gelişmiş hali olup daha ileri esnek bir öğrenme modelidir. Eğitilenlere verilen hizmetin senkron olması hasebiyle ekonomik açıdan daha düşük maliyetli eğitim amaçlanmaktadır. Bu kuşak modelin özelliği sadece ucuz olması değil, aynı zamanda eğitilenlerin yaptığı ödeme olan öğrenim harcının karşılığında pedagojik ve yönetsel destek hizmetini de almış olmasıdır.

Tablo 4. Uzaktan Eğitim Modelleri

Uzaktan Eğitim Teknolojileri ve Erişim (dağıtım) Teknolojilerini Birleşimi	Erişim (Dağıtım) Teknolojilerinin Karakteristiği					
	Esneklik			Yüksek Kaliteli Materyal	İleri Düzeyde İnteraktif Erişim	Kurumsal Değişken Maliyet Yaklaşımı
	Zaman	Yer	Erişim Hızı			
BİRİNCİ KUŞAK Mektupla Öğretim Basım	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır
İKİNCİ KUŞAK Çoklu Medya Modeli Basım	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır
Ses kaseti	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır
Görsel/kaset	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır
Bilgisayar Temelli Öğrenim (Örneğin: CML/CAL/IMM)	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır
İnteraktif Video (disk ve teyp)	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır
ÜÇÜNCÜ KUŞAK Tele Öğrenim Modeli Sesli Telekonferans	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Hayır
Video konferans	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Hayır
Sesli Grafik İletişimi	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Hayır
Eğitsel TV/Radyo Yayını ve Sesli Telekonferans	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Hayır
DÖRDÜNCÜ KUŞAK Esnek Öğrenme Modeli Online etkileşimli Çoklu Medya (IMM)	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
İnternet Temelli www erişimli Kaynaklar	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
Bilgisayar Temelli İletişim	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
BEŞİNCİ KUŞAK İleri Esnek Öğrenme Modeli On-line İnteraktif Çoklu Medya (IMM)	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
İnternet Temelli www Erişimli Kaynaklar	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
Otomatik Cevaplamalı Bilgisayar Temelli İletişim Sistemlerinin Kullanımı	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet
Kampus Girişinden Kurumsal Süreç ve Kaynaklara Erişim	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet

Kaynak: Taylor, James C. (2001). "The Future of Learning-Learning for the Future: Shaping the Transition" Openpraxis, Tablo 1, s.21

Taylor (2001: 21)' un Tablo 1'inden anlaşıldığı üzere birinci kuşak mektupla öğretim modeli zaman, yer, erişim hızı ve yüksek kalite materyal özelliklerine sahip olup ileri düzeyde interaktif erişim ve kurumsal değişken maliyet yaklaşımı özelliklerine ise sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Üçüncü kuşak eğitim modellerinde ise yüksek kalite materyal ve ileri düzeyde interaktif erişim özellikleri dışında diğer özelliklere sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

2.4. Uzaktan Eğitimin Roller

Uzaktan eğitimde rolü bulunanları eğitimciler ve eğitilenler olmak üzere iki sınıfa ayırabiliriz. Her rol kendi görev ve sorumluluklarıyla birlikte bir takım sorunları da barındırmaktadır.

2.4.1. Uzaktan Eğitimin Eğitimciler Üzerindeki Rolü

Eğitimciler bakımından yüz yüze sınıf ortamı içerisinde, eğitilenlerin gereksinimlerinin belirlenmesi ve ders içeriğinin oluşturulmasından ibaret olan sorunlar ve sorumluluklar, uzaktan eğitimde farklılıklar göstermektedir.

Eğitimci; öğrenmeyi kılavuzlayan bireydir. Eğitimci yalnızca bilginin kaynağı değil, aynı zamanda tutumların ve davranışların yansıtıcısı olan bir birey olmalıdır.

Çevrimiçi sosyalleşmenin uzaktan eğitimde önemli bir yeri vardır. Eğitimciler, eğitilenlerin öğrenme ortamlarına alışabilme ve uyum sağlayabilmelerine yardımcı olurlar. Aynı zamanda eğitilenlerin kültürel, sosyal ve öğrenme çevreleri arasında iletişim ve bağlantı kurmalarına yardım etmektedirler (Özer, 2011: 32).

Eğitimci Sorumlulukları

- Eğitimciler ders müfredatının belirlemede ve çeşitli ortam ve araçlarla derslerin yapılmasından sorumludurlar.
- Eğitimciler çoğu zaman uzaktan eğitimde kişisel gelişime yardımcı olabilmek için rehberlik görevini de üstlenmelidir.
- Eğitimciler eğitilenlerin sınav, ödev gibi yükümlülüklerini incelemek ve değerlendirmek zorundadırlar.
- Eğitimciler eğitilenlerin sorularına çok kısa sürede cevap vermelidirler (Özer, 2011: 32).

Eğitimcilerin yaşadığı zorluklar

- Uzaktan eğitimde eğitimciler eğitilenlerle yüz yüze etkileşim içerisinde olmadıklarından dolayı eğitilenlerin yaşadığı motivasyon sorununu aşmak ta eğitimcilerin büyük sorunlarından biri olmaktadır.
- Eğitimciler eğitilenlerle çok az yüz yüze görüşmelerine rağmen eğitimcilerin ihtiyaçlarını belirlemek zorundadırlar.
- Eğitimciler öğretim tekniklerini geliştirirken farklı eğitilen kitlelerinin ihtiyaç ve beklentilerini göz önünde bulundurmalarıdır.
- Eğitimcilerin hem rehberlik hem de içerik oluşturma görevlerini etkili bir şekilde bir arda yürütmeleri gerekir.
- Eğitimciler eğitilen sayısının fazlalığından dolayı iletişim kurmada problem yaşayabilirler (Özer, 2011: 32).

2.4.2. Uzaktan Eğitimin Eğitilenler Üzerindeki Rolü

Eğitilen uzaktan eğitim sisteminde kendi gelişim ve öğrenimlerini kontrol altında tutan ve bilgiyi yapılandıran taraftır.

- Eğitilen bilgisayar teknolojileriyle iç içe olmalıdır. Çünkü uzaktan eğitim uygulamalarında herhangi bir problem yaşadıklarında araştırması gereken yerlere bilgisayar aracılığıyla daha rahat bir şekilde ulaşabilir.
- Motivasyon seviyesi yüksek olmalıdır. Çünkü eğitilen genellikle tek başına öğrendiği için kendi kendini motive etmeli ve öğreneceği bilgilerin kendisi için ileriki zamanlarda hangi konuda fayda sağlayacağını düşünerek derse odaklanmalıdır.
- Eğitilen aldığı derslere çalışmalıdır.
- Eğitilen yapılandırma eğitim anlayışı içinde derse gelmeden önce ön hazırlık yapmış bir şekilde gelmelidir.
- Eğitilenin yapılan duyuru ve ilanları (sınav tarihleri, ödev teslimleri) dikkatli bir şekilde takip etmesi gerekir.
- Eğitim ortamında eğitilenlerin asıl görevi her zaman öğrenmektir.
- Eğitilenlerin uzaktan eğitimde önemli bir yeri olan öğretim materyallerini takip etmeleri gerekir.

- Eğitilenler çeşitli teknolojik araçlarla (mektup, telefon, web) etkileşim kurmak zorundadırlar.
- Eğitilenler yapılan duyuruları (sınav tarihleri, ödev teslimleri) takip etmelidirler.
- Eğitilenler kendilerine verilen ödevlerini zaman geçirmeden yapmalı ve teslim etmeli, sınav merkezlerinde yapılan sınavlara kesinlikle katılım göstermelidirler. (İşman, 2011: 374-375).

2.5. Uzaktan Eğitimin Teşvik Edici Faktörleri

Çalışmanın bu bölümünde uzaktan eğitimin eğitimciler ve eğitilenlerin üzerindeki teşvik edici faktörleri ele alınmıştır.

2.5.1. Uzaktan Eğitimin Eğitimciler Üzerindeki Teşvik Edici Faktörleri

Yukarıda yapılan çalışmalar sonucunda eğitimcileri uzaktan eğitime teşvik eden faktörleri şöyle sıralayabiliriz:

Kampüste verilen derslere erişmede zorlanan öğrenim gruplarına ulaşma imkânı sunması, çalışma şartları (örneğin; yer, zaman sınırının olmayışı),mekândan bağımsızlığı sayesinde boş zaman sunması, bilişim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanma olanağı sunması, uzaktan eğitimin fırsat eşitliği sunması, uzaktan eğitimde alınan ders ücretlerinin tatminkâr olması, öğretim yükünü azaltması ve ders kalitesini zenginleştirilme imkânı sunmasıdır (Umurhan, 2014: 43-45).

2.5.2. Uzaktan Eğitimin Eğitilenler Üzerindeki Teşvik Edici Faktörleri

Yukarıda yapılan çalışmalar sonucunda eğitilenleri uzaktan eğitime teşvik eden faktörleri şu şekilde sıralayabiliriz:

Eğitilenler için ders esnekliği sağlaması, uzaktan eğitimin fırsat eşitliği sunması, eğitilenlere daha zengin öğrenme ortamı sunması, eğitilenlere öğrenme ile ilgili sorumluluk kazandırması, bağımsız öğrenmeyi sağlaması, eğitilenlerin bilgiyi ilk kaynağından almalarını sağlaması, uzmanlardan yararlanan eğitilen sayısını, arttırması ve başarının aynı koşullarda belirlemesini sağlaması gibi teşvik edici faktörleri vardır (Uşun, 2006: 7-8, 11, 20, 215-228).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. 2010-2016 DÖNEMİ TÜRKİYE’DE LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALAR VE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

Çalışmanın bu bölümünde Türkiye’de 2010-2016 yılları arasında uzaktan eğitim konusunda yapılan lisansüstü çalışmalara ilişkin bulgular ve uzaktan eğitim konusunda yapılan yüksek lisans ve doktora çalışmalarının karşılaştırılmalı analizi hakkında bilgi sunulacaktır.

3.1. Türkiye’de 2010-2016 Yılları Arasında Uzaktan Eğitim Konusunda Yapılan Lisansüstü Çalışmalara İlişkin Bulgular

Bulgular kısmında, 2010-2016 yılları arasında yürütülen ve YÖKTEZ veri tabanında erişime açık olan 114 adet teze ilişkin araştırma sorularına cevap oluşturacak betimsel istatistikler sunulmaktadır.

Betimsel istatistiklerle lisansüstü çalışmaların yıllara, üniversitelere, danışman unvanlarına, konularına, türlerine, araştırma yaklaşımına, çalışmaya dahil edilen grubun unvanına, çalışmaya dahil edilen öğrenci grubunun düzeylerine, sunulan güvenilirlik yöntemlerine, veri toplama araçlarına, tezlerde kullanılan veri analiz yöntemlerine ve veri analizinde kullanılan programlara ilişkin dağılımlara yer verilecektir.

Tezlerin yayımlandıkları yıllara göre dağılımı Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	f	%
2010	19	16.7
2011	18	15.8
2012	22	19.3
2013	19	16.7
2014	20	17.5
2015	8	7.0
2016	8	7.0
Toplam	114	100.0

Tablo 5 incelendiğinde en fazla tezin %19.3’ünün 2012 (f=22) yılında olduğu görülmüştür. Bu yılı %17.5 yüzdesiyle 2014 (f=20), %16.7 yüzdeleri ile 2010 (f=19) ve 2013 (f=19) yılları izlemektedir. 2014’e kadar tez sayısında göreceli bir artış olmasıyla birlikte 2014 yılından sonra yayınlanan tezlerde önemli bir azalma olduğu görülmüştür.

Tezlerin tamamlandığı üniversitelere göre dağılımı Tablo 6'de sunulmuştur.

Tablo 6. Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	f	%
Hacettepe	3	2.6
Gazi	16	14.0
Yaşar	1	.9
Orta Doğu	5	4.4
Bahçeşehir	1	.9
Dokuz Eylül	1	.9
Anadolu	12	10.5
Beykent	1	.9
İstanbul Aydın	1	.9
Afyon Kocatepe	2	1.8
Kırıkkale	3	2.6
Düzce	1	.9
İstanbul Kültür	2	1.8
Yüzüncü Yıl	3	2.6
Kırıkkale	3	2.6
Atatürk	6	5.3
Karadeniz Teknik	1	.9
Eskişehir Osmangazi	1	.9
Karabük	4	3.5
Kahramanmaraş Sütçü İmam	2	1.8
Sakarya	8	7.0
Fırat	2	1.8
Ege	2	1.8
Maltepe	2	1.8
Trakya	6	5.3
Bülent Ecevit	1	.9
Marmara	6	5.3
Kocaeli	1	.9
Süleyman Demirel	1	.9
Abant İzzet Baysal	1	.9
Balıkesir	1	.9
Ankara	7	6.1
Cumhuriyet	1	.9
Dicle	1	.9
İnönü	1	.9
Mersin	3	2.6
Selçuk	1	.9
Toplam	114	100.0

Tablo 6 incelendiğinde %14.0 yüzdesiyle en fazla tezin Gazi Üniversitesinde (f=16) tamamlandığı, bunu sırasıyla %10.5 yüzdesiyle Anadolu Üniversitesi (f=12) ve %7.0 yüzdesiyle de Sakarya Üniversitesinin (f=8) izlediği görülmektedir.

Tezlerin danışman unvanlarına göre dağılımı Tablo 7’ de sunulmuştur.

Tablo 7. Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

Danışman Unvanı	f	%
Yrd. Doç. Dr.	43	37.7
Doç. Dr.	39	34.2
Prof. Dr.	32	28.1
Total	114	100.0

Tablo 7 incelendiğinde %37.7’sinin Yrd. Doç. Dr. (f=43) olduğu görülmektedir. Bu danışman unvanını %34.2 yüzdesiyle Doç. Dr. (f=39) ve %28.1 Prof. Dr. (f=32) izlemektedir.

Lisansüstü tezlerinin tematik dağılımına ilişkin bulgular “tez konusu” başlığı altında incelenmiştir. Elde edilen bulgular konuların çalışma sıklığını göstermek amacıyla frekans ve yüzde değerleri olarak verilmiştir.

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerin konularına göre dağılımı Tablo 8’de gösterilmektedir. Tablo 8’de yer alan tezler 2010-2016 yılları arası erişilebilir ve tamamlanmış olan tezlerdir.

Tablo 8. Tezlerin Konularına Göre Dağılımı

Tez Konusu	f	%
Eğitim ve Öğretim	66	57,9
Bilgisayar Mühendisliği Bilimleri-Bilgisayar ve Kontrol	23	20,2
Bilim ve Teknoloji	11	9,6
Elektrik ve Elektronik Mühendisliği	3	2,6
Bankacılık	1	,9
Mimarlık	1	,9
Endüstri ve Endüstri Mühendisliği	2	1,8
İşletme	2	1,8
İç Mimari ve Dekorasyon	1	,9
Anatomi	1	,9
Teknik Eğitim	1	,9
Bilgi ve Belge Yönetimi	2	1,8
Toplam	114	100.0

Tablo 8 incelendiğinde 2010-2016 yılları arasında uzaktan eğitim ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin 12 konu başlığı altında toplandığı görülmektedir. Tezlerin %57.9'unda (f=66) “eğitim ve öğretim” üzerine çalışıldığı görülmektedir.

En yüksek yüzdeye sahip ikinci tez konusunun “bilgisayar mühendisliği bilimleri-bilgisayar ve kontrol” başlığıyla %20.2 (f=23) olduğu görülmektedir. Bu konu başlıklarını sırasıyla “iletişim bilimleri” %9.6 (f=11) ve “bilim ve teknoloji” %2.6 (f=3) çalışmaları izlemektedir.

Yönteme ilişkin bulgular tezin türü, araştırma yaklaşımı, örneklem türü, örneklemin elde edildiği grup, araştırmanın geçerlilik güvenirlilik kanıtı, araştırmalarda kullanılan veri toplama aracı ve veri analizinde kullanılan istatistik programlar başlıklar halinde verilmiştir. Tezlerde kullanılan araştırma yaklaşımları çalışmayı bir bütün olarak kavramamızda çok önemli olduğundan tezlerde kullanılan araştırma yaklaşımlarını detaylıca inceleme gereksinimi duyulmuştur.

Tezlerin türüne göre dağılımı Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı

Tezin Türü	f	%
Y.L.	89	78.1
D.	25	21.9
Total	114	100.0

Tablo 9 incelendiğinde %78.1'inin Y. L. (f=25) %21.9'unun D. (f=25) olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamında incelenen 114 tezdən 43'ü nitel, 50'si nicel ve 21 tanesi ise karma (nitel ve nicel) çalışma modeline uygun yapılmıştır. Bu çalışma modelleri Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Tezlerin Araştırma Yaklaşımına Göre Dağılımı

Araştırma Yöntemi	f	%
Nitel	43	37.7
Nicel	50	43.9
Karma	21	18.4
Toplam	114	100.0

Tablo 10 incelendiğinde uzaktan eğitim alanında yayınlanmış tezlerin %43.9'unda (f=50) nicel araştırma yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Bu sıralamayı sırasıyla nitel %37.7 (f=43) ve karma %18.4 (f=21) yüzdeleriyle araştırma yöntemleri izlemektedir.

Uzaktan eğitim alanında yapılmış tezlerde en fazla kullanılan örneklem türlerini grupladığımızda Tablo 11'de belirtilen dağılım ortaya çıkmaktadır.

Tablo 11. Tezlerde Çalışmaya Dahil Edilen Grubun Unvanına Göre Dağılımı

Örneklem Türü	f	%
Öğrenci	52	53.1
Öğretim Elemanı	9	9.2
Karma	9	9.2
Diğer	26	26.5
Öğretmen	2	2.0
Toplam	98	100.0
Sistem	16	
Toplam	114	

Tablo 11 incelendiğinde tezlerde en fazla kullanılan örneklem türünün öğrenciler olduğu görülmektedir. Bu nedenle de öğrencilerin kademelerine göre dağılımını incelemek bir gereklilik olarak görülmüştür.

Tezlerde çalışmaya dahil edilen öğrenciler ilkokul, ön lisans, lisans ve karma öğrenci olarak dört grupta incelenmiş olup bulgular Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12. Tezlerde Çalışmaya Dahil Edilen Öğrenci Grubunun Kademelere Göre Dağılımı

Öğrenci Kademesi	f	%
İlkokul	4	6.9
Ön lisans	8	13.8
Lisans	40	69.0
Karma	6	10.3
Toplam	58	100.0
Sistem	56	
Toplam	114	

Tablo 12 incelendiğinde %69'unun lisans öğrencisi (f=40) olduğu görülmektedir. Bu öğrenim kademesini %13.8 yüzdesiyle ön lisans (f=8), %10.3'le karma öğrencisi (f=6) ve %6.9 ilkokul öğrencisi (f=4) izlemektedir.

Araştırmalarda sunulan güvenilirlik kanıtları elde edilen bulguların sağlamlık, inandırıcılık derecesini belirlediğinden araştırmalarda güvenilirlik kanıtlarına yer vermek çok önemlidir. Güvenirlik kanıtlarına ilişkin bulgular Tablo 13'de gösterilmiştir.

Tablo 13. Tezlerde Sunulan Güvenirlik Yöntemine İlişkin Dağılım

Güvenirlik Yöntemi	f	%
Cronbach Alfa	38	82.6
Ki-Kare Testi	3	6.5
Test tekrar test	3	6.5
KR-20	1	2.2
Karma	1	2.2
Toplam	46	100.0
Sistem	68	
Toplam	114	

Tablo 13 incelendiğinde tezlerde güvenilirlik kanıtı olarak kullanılan yöntemlere bakıldığında en fazla Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı hesaplamının güvenilirlik kanıtı olarak ortaya konduğu tespit edilmiştir. Uzaktan eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerinin 68 tanesinde ise herhangi bir güvenilirlik kanıtı belirtilmemiştir.

Uzaktan eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerde kullanılan veri toplama araçları nitel araştırmalarda görüşme, odak grup görüşmesi, gözlem ve doküman incelemesiyle nicel araştırmalarda anket, ölçek, envanter ve başarı testleridir. Tezlerde kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin bulgular Tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo 14. Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Veri Toplama Aracı	f	%
Ölçek	23	23.2
Anket	37	37.4
Veri Madenciliği	2	2.0
Başarı Testi	10	10.1
Gözlem	4	4.0
Görüşme	5	5.1
Döküman İnceleme	13	13.1
Gözlem, Görüşme ve Başarı Testi	1	1.0
Anket ve Görüşme	3	3.0
Ölçek ve Anket	1	1.0
Toplam	99	100.0
Sistem	15	
Toplam	114	

Tablo 14 incelendiğinde veri toplama aracı olarak en fazla anket kullanıldığı, sonrasında ölçek, doküman inceleme ve başarı testlerinin kullanıldığı görülmüştür.

Tezlerdeki verilerin analizine ilişkin birçok yöntem bulunmakla birlikte bu yöntemler temelde nitel veri analiz yöntemleri ve nicel veri analiz yöntemleri olarak ayrılmaktadır.

Tezlerde veri analiz yöntemine ilişkin bulgular frekans ve yüzde değerleri olarak Tablo15'te sunulmuştur.

Tablo 15. Tezlerde Kullanılan Veri Analiz Yöntemlerine İlişkin Dağılım

Veri Analiz Yöntemi	f	%
ANOVA	28	60.9
Betimsel İstatistikler	3	6.5
Veri Madenciliği	1	2.2
MANOVA	1	2.2
Betimsel Analiz	1	2.2
Doğrulayıcı Faktör Analizi	2	4.3
İçerik Analizi	2	4.3
Karma	6	13.0
ANCOVA	2	4.3
Toplam	46	100.0
Sistem	68	
Toplam	114	

Tablo 15 incelendiğinde veri analiz yöntemleri içerisinde ANOVA'nın %60.9 yüzdesiyle (f=28) önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Çalışmaların çoğunda ANOVA yöntemi kullanılmıştır. İkinci sırada karma %13.0 yüzdesiyle (f=6) izlemiştir. Bunları sırasıyla betimsel istatistikler %6.5 (f=3) ve doğrulayıcı faktör analizi %4.3 (f=2) veri analiz yöntemleri izlemektedir.

Tezlerde veri analizinde kullanılan istatistik programına ilişkin bulgular frekans ve yüzde değerleri olarak Tablo 16'te sunulmuştur.

Tablo 16. Tezlerde Veri Analizinde Kullanılan Programlara İlişkin Dağılım

Veri Analizinde Kullanılan Program	f	%
SPSS	55	98.2
Microsoft Excel	1	1.8
Toplam	56	100.0
Sistem	58	
Toplam	114	

Tablo 16 incelendiğinde tezlerde veri analizinde en fazla kullanılan programın SPSS olduğu görülmektedir. Ayrıca veri analizinde Microsoft Excel programı da kullanılmıştır. Bazı çalışmalarda ise veri analizinde kullanılan program belirtilmemiştir.

3.2. Uzaktan Eğitim Konusunda Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Çalışmalarının Karşılaştırılmalı Analizi

Bu bölümde 2010-2016 yılları arasında yürütülen ve çalışma konusuyla bire bir ilişkili 25 adet tezin sonuç kısımlarına yönelik değerlendirmeler sunulacaktır.

3.2.1. Yüksek Lisans Tezleri

Bu bölümde 14 adet Yüksek Lisans tezinin sonuç değerlendirmesi sunulmaktadır.

- **2010 – Gökhan Coşkun, “Lisans Öğrencilerinin Web Tabanlı Teknoloji Eğitimine Yönelik Eğilimlerinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi**

Coşkun tarafından hazırlanan yüksek lisans tez araştırması Teknik Eğitim Fakültesi eğitim görenlerinden rast gele seçilecek eğitime uygun anketlerle mesleki eğitimin web üzerinden yapılabilirliği ile ilgili görüş ve önerilerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışma kapsamında 2009-2010 eğitim öğretim döneminde Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi'nde eğitimine devam eden 319 eğitime yapılan anketten elde edilen veriler sonucunda değerlendirme yapılmıştır.

Coşkun' un anketten elde ettiği verilerle yapmış olduğu değerlendirme sonucunda elde edilen bulgular ele alındığında uzaktan eğitim konusunda daha çok elektronik ve bilgisayar bölümü eğitim görenlerinin bilgi sahibi olduğu, çok ileri yaş ve sınıflarda olan eğitilenlerin konuya yakın oldukları ve araştırmanın bağımsız değişkenlerinden biri olan “uzaktan eğitimle eğitim yapıp yapmama” değişkenine verilen cevaplar incelendiğinde ise eğitilenlerin büyük çoğunluğunun “hayır” yanıtı verdiği yani böyle bir deneyimlerinin olmadıkları görülmüştür.

• **2010 – Gülistan Yadigar, “Uzaktan Eğitim Programlarının Etkinliğinin Değerlendirilmesi (G.Ü. Bilişim Sistemleri Uzaktan Eğitim Tezsiz Yüksek Lisans Programı Örneği)”**

Yadigar tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde temel amaç Gazi Üniversitesi bilişim sistemleri uzaktan eğitim tezsiz yüksek lisans programının bu programa kayıtlı yüksek lisans öğrencilerinin görüşleriyle değerlendirmesini yapmak ve bu programın geliştirilmesi için öğrencilerin bu program konusundaki önerilerini almak olarak belirtilmiştir. Çalışma kapsamında 2009-2010 öğretim yılında Gazi Üniversitesi bilişim sistemleri uzaktan eğitim tezsiz yüksek lisans programında eğitim almakta olan 62 öğrenciyle yapılan anketten elde edilen veriler sonucunda değerlendirme yapılmıştır.

Yadigar, Gazi Üniversitesi bilişim sistemleri uzaktan eğitim tezsiz yüksek lisans programının bu programda eğitim almakta olanların görüşlerine göre değerlendirilmesini amaçlayan bu çalışmadan;

Gazi Üniversitesi bilişim sistemleri uzaktan eğitim tezsiz yüksek lisans programında eğitim almakta olan eğitilenlerin büyük bir çoğunluğu istenilen her yerden eğitime devam edebilme imkânı sağlamasından dolayı uzaktan eğitim programını tercih etmiş oldukları, ikinci sırada ise iş hayatındaki yoğunluğun yer aldığı, eğitilenlerin programı takip ettikleri yer iş durumuna göre farklılık göstermemekle birlikte büyük bir kısmının programı evden takip ettiği, eğitilenlerin çoğunluğu gelecekte başka bir eğitim almak istemeleri halinde ise yine bir uzaktan eğitim programı tercih etmek isteyecekleri görülmektedir

Değerlendirme sonucunda eğitilenlerin izledikleri programı değerlendirmeleri hakkındaki görüşlerine bakıldığında ise; programın ön hazırlığının iyi olduğunu, ders başarısı için ön koşullar ve beceriler hakkında bilgi verilmesi konusunda birtakım sorunlar yaşadıkları, programın amaçlarına yönelik olumlu görüşlerin olduğu ancak sayıca az olmasına rağmen bir grup eğitilenin programın bu yönüne ait olumsuz görüş

bildirdikleri, programın içeriğinin yeterli olduğu, içeriğin sunumu sırasında kullanılan örneklerin yeterliliği ve öğrenmeye yardımcı öğelerin belirtilmesi konusunda sorun yaşamış oldukları, öğretim süreçlerine yönelik olumlu değerlendirmeler yaptıkları, öğretim süreçlerinden öğrenim-yönetim sistemleri ve yöntem konusunda olumlu görüşleri olduğu, programda uygulamalı olarak verilmesi gereken derslerin öğretimi yönünü iyi olarak değerlendirenlerin yanında eğitilenlerin dikkate değer bir kısmının bu konuda kararsız oldukları, programda kullanılan araç-gereç, ses, video görüntü gibi öğelerin çalışmasında ve eğitilenlere öğrenme durumlarına yönelik yeterli dönüt sağlanması hususunda sorunların olduğu, programda ders veren eğitimcilere yönelik herhangi bir olumsuz görüş olmadığı, eğitimcilerin iyi olduğu, programda eğitilenlerin kullanıcı adı ve parolasıyla derslere girebilme ve sisteme girdiğinde tüm duyurulardan haberdar olabilme gibi özelliklerin iyi olduğu, eğitilenlerin öğrenme sürecine etkin katılımının sağlanması konusunda sorunlar yaşadıkları, program takibinde herhangi bir sorunla karşılaşma durumunda yardım sağlanması yönünün sıkıntılı olduğuna yönelik görüşlerin olduğunu belirtmiştir.

• **2010 – Nurullah Sakin Güzel, “Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sisteminde Öğretim Gören Yükseköğretim Öğrencilerinin Yönetim Sürecini Algılamaları” Yüksek Lisans Tezi**

Güzel tarafından hazırlanan yüksek lisans tezi, web tabanlı uzaktan eğitim sistemi içerisindeki yükseköğretim eğitilenlerinin buldukları eğitim sistemlerindeki genel durumu ne şekilde algıladıklarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında Şubat 2009 - Haziran 2010 tarihleri arasında Sakarya Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Mersin Üniversitesi uzaktan eğitim bölümlerinde kayıtlı olan 701 lisans ve ön lisans eğitilenleriyle yapılan anketten elde edilen veriler sonucunda değerlendirme yapılmıştır.

Güzel’ in yapmış olduğu değerlendirme sonucu olarak Web Tabanlı Eğitim Ölçeği (WTEÖ)’ nün: Alt boyutlarından Sistem Tasarımı, Öğretim Süreci ve Sistem Fonksiyonları faktörlerinin aritmetik ortalamalarına bakıldığında öğrencilerin Sistem Tasarımı faktörü ile ilgili algılamalarının yüksek, Öğretim Süreci faktörü ile ilgili algılamalarının kararsıza yakın ve Sistem fonksiyonları ile ilgili algılamalarının düşük olduğu,

Sistem Tasarımı alt boyutuna ait puanların cinsiyet değişkeniyle değişip değişmediğini belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda erkek eğitilenler ile kız eğitilenlerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı

tespit edilmiş, buna göre cinsiyet değişkeninin, eğitilenlerin Sistem Tasarımına ilişkin tutum ve algılarını etkileyen bir etken olmadığı,

Öğretim Süreci alt boyutuna ait puanların cinsiyet değişkeniyle değişip değişmediğini belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda erkek eğitilenler ile kız eğitilenlerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiş, buna göre cinsiyet değişkeninin, eğitilenlerin Öğretim Sürecine ilişkin tutum ve algılarını etkileyen bir etken olmadığı,

Sistem Fonksiyonları alt boyutuna ait puanların cinsiyet değişkeniyle değişip değişmediğini belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda erkek eğitilenler ile kız eğitilenlerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiş, buna göre cinsiyet değişkeninin, eğitilenlerin Öğretim Sürecine ilişkin tutum ve algılarını etkileyen bir etken olmadığı,

Sistem Tasarımı alt boyutuna ait puanların Başarı Durumu değişkeniyle değişip değişmediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiş, bunun sonucunda ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi alt gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post-Hoc Tamhane's T2 test sonucunda farklılığın kaynağının 0-44 başarı notu ile 55-69 başarı notu arasında, 0-44 başarı notu ile 70-84 başarı notu arasında, 0-44 başarı notu ile 85-100 başarı notu arasında olduğu tespit edilmiş, farklılığın başarı notu yüksek olanların lehine çıkmış olduğu, eğitilenlerin Sistem Tasarımı ile ilgili algılarının başarı seviyesi düşük olanlara göre daha olumlu olduğu görülmüş, buradan hareketle eğitilenlerin başarı seviyeleri arttıkça, Sistem Tasarımına ilişkin tutumları da olumlu yönde değiştiği,

Öğretim Süreci alt boyutuna ait puanların Başarı Durumu değişkeniyle değişip değişmediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiş, bunun sonucunda ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi alt gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post-Hoc Tamhane's T2 test sonucunda farklılığın kaynağının 0-44 başarı notu ile 45-54 başarı notu arasında, 0-44 başarı notu ile 55-69 başarı notu arasında, 0-44 başarı notu ile 70-84 başarı notu arasında, 0-44 başarı notu ile 85-100 başarı notu arasında olduğu tespit edilmiş, farklılığın başarı notu yüksek olanların lehine çıkmış olduğu, öğrencilerin Öğretim Süreci ile ilgili algılarının başarı seviyesi düşük olanlara göre daha olumlu olduğu görülmüş, buradan hareketle eğitilenlerin başarı seviyeleri arttıkça, Öğretim Sürecine ilişkin tutumları da olumlu yönde değiştiği,

Sistem Fonksiyonları alt boyutuna ait puanların Başarı Durumu değişkeniyle değişip değişmediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiş, bunun sonucunda ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi alt gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post-HocScheffe test sonucunda anlamlı farklılığın kaynağının 0-44 başarı notu ile 45-54 başarı notu arasında, 0-44 başarı notu ile 55-69 başarı notu arasında, 0-44 başarı notu ile 70-84 başarı notu arasında, 0-44 başarı notu ile 85-100 başarı notu arasında olduğu tespit edilmiş, farklılığın başarı notu yüksek olanların lehine çıkmış olduğu, eğitilenlerin Sistem Fonksiyonları ile ilgili algılarının başarı seviyesi düşük olanlara göre daha olumlu olduğu görülmüş, buradan hareketle eğitilenlerin başarı seviyeleri arttıkça, Öğretim Sürecine ilişkin tutumları da olumlu yönde değiştiği,

Sistem Tasarımı alt boyutuna ait puanların kayıt isteklilik değişkeniyle değişip değişmediğini belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda isteyerek kayıt olmuş eğitilenler ile zorunlu olarak kayıt olmuş eğitilenlerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiş, farklılığın istekli eğitilenlerin lehine gerçekleştiği, bölüme isteyerek kayıt olan eğitilenlerin Sistem Tasarımını algılamalarının isteksiz eğitilenlere göre daha olumlu olduğu görülmüş, buradan hareketle eğitilenlerin bölüme kayıt olmadaki isteklilik seviyeleri arttıkça, Sistem Tasarımına ilişkin tutumları da olumlu yönde değiştiği,

Öğretim Süreci alt boyutuna ait puanların kayıt isteklilik değişkeniyle değişip değişmediğini belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda isteyerek kayıt olmuş eğitilenler ile zorunlu olarak kayıt olmuş eğitilenlerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüş, farklılığın istekli eğitilenlerin lehine gerçekleştiği, bölüme isteyerek kayıt olan eğitilenlerin Öğretim Sürecini algılamalarının isteksiz eğitilenlere göre daha olumlu olduğu görülmüş, buradan hareketle eğitilenlerin bölüme kayıt olmadaki isteklilik seviyeleri arttıkça, Öğretim Sürecine ilişkin tutumları da olumlu yönde değiştiği,

Sistem Fonksiyonları alt boyutuna ait puanların kayıt isteklilik değişkeniyle değişip değişmediğini belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda isteyerek kayıt olmuş eğitilenler ile zorunlu olarak kayıt olmuş eğitilenlerin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüş, farklılığın istekli eğitilenlerin lehine gerçekleştiği, bölüme isteyerek kayıt olan eğitilenlerin Sistem Fonksiyonlarını algılamalarının isteksiz eğitilenlere göre daha olumlu olduğu görülmüş,

buradan hareketle eğitilenlerin bölüme kayıt olmadaki isteklilik seviyeleri arttıkça, Sistem Fonksiyonlarına ilişkin tutumları da olumlu yönde değiştiği, buna göre bilgisayar kullanabilme yeterliklerinin, eğitilenlerin Sistem Tasarımına ilişkin tutum ve algılarını etkileyen bir etken olmadığı,

Sistem Tasarımı alt boyutuna ait puanların Bilgisayar Kullanabilme değişkeniyle değişip değişmediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüş, buna göre bilgisayar kullanabilme yeterliklerinin, eğitilenlerin Öğretim Sürecine ilişkin tutum ve algılarını etkileyen bir etken olmadığı,

Öğretim Süreci alt boyutuna ait puanların Bilgisayar Kullanabilme değişkeniyle değişip değişmediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiş, buna göre bilgisayar kullanabilme yeterliklerinin, eğitilenlerin Öğretim Sürecine ilişkin tutum ve algılarını etkileyen bir etken olmadığı,

Sistem Fonksiyonları alt boyutuna ait puanların Bilgisayar Kullanabilme değişkeniyle değişip değişmediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüş, buna göre bilgisayar kullanabilme yeterliklerinin, eğitilenlerin Sistem Fonksiyonlarına ilişkin tutum ve algılarını etkileyen bir etken olmadığı,

Sistem Tasarımı alt boyutuna ait puanların Lise türü değişkeniyle değişip değişmediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüş, buna göre eğitilenlerin mezun oldukları lise türlerinin, eğitilenlerin Sistem Tasarımına ilişkin tutum ve algılarını etkileyen bir etken olmadığı,

Öğretim Süreci alt boyutuna ait puanların Lise türü değişkeniyle değişip değişmediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüş, buna göre eğitilenlerin mezun oldukları lise türlerinin, eğitilenlerin Öğretim Sürecine ilişkin tutum ve algılarını etkileyen bir etken olmadığı,

Sistem Fonksiyonları alt boyutuna ait puanların Lise türü değişkeniyle değişip değişmediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüş, buna göre eğitilenlerin mezun

oldukları lise türlerinin, eğitilenlerin Sistem Fonksiyonlarına ilişkin tutum ve algılarını etkileyen bir etken olmadığı,

Sistem Tasarımı alt boyutuna ait puanların Üniversite değişkeniyle değişip değişmediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüş, bunun sonucunda ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi alt gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post-Hoc Tamhane's T2 test sonucunda anlamlı farklılığın kaynağının Gazi Üniversitesi ile Mersin Üniversitesi arasında Gazi Üniversitesinin lehine ve Sakarya Üniversitesi ile Mersin Üniversitesi arasında Sakarya Üniversitesinin lehine olduğu tespit edilmiş, farklılığın Gazi ve Sakarya Üniversitesi lehine çıkmış olduğu, bu üniversitelerde uzaktan eğitim gören eğitilenlerin Sistem Tasarımı ile ilgili algılarının Mersin Üniversitesi eğitilenlerine göre daha olumlu olduğu,

Öğretim Süreci alt boyutuna ait puanların Üniversite değişkeniyle değişip değişmediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüş, bunun sonucunda ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi alt gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post-Hoc Tamhane's T2 test sonucunda anlamlı farklılığın kaynağının Gazi Üniversitesi ile Mersin Üniversitesi arasında Gazi Üniversitesinin lehine, Sakarya Üniversitesi ile Mersin Üniversitesi arasında Sakarya Üniversitesinin lehine ve Gazi Üniversitesi ile Sakarya Üniversitesi arasında Gazi Üniversitesinin lehine olduğu tespit edilmiş, buna göre Sakarya Üniversitesi eğitilenlerinin Mersin Üniversitesi eğitilenlerine göre, Gazi Üniversitesi öğrencilerinin ise Sakarya ve Mersin Üniversitesi eğitilenlerine göre, Öğretim Süreci ile ilgili algılamalarının daha olumlu olduğu,

Sistem Fonksiyonları alt boyutuna ait puanların Üniversite değişkeniyle değişip değişmediğini belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüş, bunun sonucunda ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi alt gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Post-Hoc Scheffe test sonucunda anlamlı farklılığın kaynağının Gazi Üniversitesi ile Mersin Üniversitesi arasında Gazi Üniversitesinin lehine ve Sakarya Üniversitesi ile Mersin Üniversitesi arasında Sakarya Üniversitesinin lehine olduğu tespit edilmiş, farklılığın Gazi ve Sakarya Üniversitesi lehine çıkmış olduğu, bu üniversitelerde uzaktan eğitim gören eğitilenlerin Sistem Fonksiyonları ile ilgili algılarının Mersin Üniversitesi eğitilenlerine göre daha olumlu olduğu,

Sistem Tasarımı alt boyutuna ait puanların Öğrenim Türü değişkeniyle değişip değişmediğini belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda Lisans eğitilenleri ile Ön Lisans eğitilenlerinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüş, buna göre Lisans öğrencileri ile Ön Lisans eğitilenlerinin Sistem Tasarımına ilişkin tutum ve algıları arasında bir fark olmadığı,

Öğretim Süreci alt boyutuna ait puanların Öğrenim Türü değişkeniyle değişip değişmediğini belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda Lisans öğrencileri ile Ön Lisans eğitilenlerinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiş, buna göre Lisans eğitilenleri ile Ön Lisans eğitilenlerinin Öğretim Sürecine ilişkin tutum ve algıları arasında bir fark olmadığı,

Sistem Fonksiyonları alt boyutuna ait puanların Öğrenim Türü değişkeniyle değişip değişmediğini belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda Lisans eğitilenleri ile Ön Lisans eğitilenlerinin puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiş, buna göre Lisans eğitilenleri ile Ön Lisans eğitilenlerinin Sistem Fonksiyonlarına ilişkin tutum ve algıları arasında bir fark olmadığı görülmüştür.

• **2010 – Vildan Ateş, “Gazi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programlarında Kullanılmakta Olan Öğrenme Yönetim Sisteminin Ders Verenler Açısından Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi**

Ateş tarafından hazırlanan yüksek lisans tez araştırmasının amacı, Gazi Üniversitesi bünyesindeki uzaktan eğitim uygulamalarında kullanılan öğrenme yönetim sisteminin ne ölçüde, ne kadar kullanıldığını ve kullanıcı memnuniyet değerlendirmesini yapmak, 2009-2010 eğitim öğretim döneminde uzaktan eğitim programlarında ders veren eğitimcilerin öğrenme yönetim sistemi hakkındaki görüşlerini almak ve tercihlerini belirlemek ve eğitimcilerden alınan bilgiler doğrultusunda beklentilerine uygun şekilde ÖYS sistemi üzerinde değişiklikler yapılması, çalışmadan elde edilen verilerin sonuçlarına göre sistem üzerinde yapılacak olan değişiklikler ve iyileştirmeler ile eğitimcilerin sistemi kullanırken yaşanan zorlukların en aza indirilerek eğitimin kalitesinde artış sağlanmasına yardımcı olunması ve sistemi kullanıcı dostu bir öğrenme yönetim sistemi haline getirme olarak belirtilmiştir. Çalışma kapsamında 2009-2010 eğitim öğretim döneminde Gazi Üniversitesi bünyesindeki uzaktan eğitim uygulamalarında ders veren 60 eğitimcilerden sağlanan verilerle değerlendirme yapılmıştır.

Bu çalışmada eğitimcilerin Gazi Üniversitesi uzaktan eğitim programlarında 2009-2010 eğitim öğretim yılında kullanılan ÖYS'yi ne kadar ve hangi memnuniyet düzeyinde kullandıklarını belirlemek için altı bölümden oluşan tam yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Görüşme formunun birinci bölümünde 21 likert tipi anket sorusu ile eğitimcilerin ÖYS kullanımına ilişkin görüşleri ve memnuniyetleri incelenmiştir. ÖYS'nin genel özellikleri ile ilgili 13 maddeye öğretim elemanlarının yarısından fazlasının verdikleri cevaplar memnuniyet derecesi çok yüksek olmamakla birlikte olumlu, üç maddede eğitimciler ÖYS'nin genel özelliklerini yeterli bulmamakta ve beş maddede ise genel bir sonuca ulaşamamıştır.

Görüşme formunun ikinci bölümünde ÖYS sayfalarının kullanımına ilişkin görüşler yer almaktadır. İkinci bölüm dört alt bölüme ayrılarak birinci sayfası İletişim ana sayfası olup bu sayfada bulunan yedi bölümden de üçü sık, ikisi ara sıra ve ikisinin de hiç kullanılmadığı eğitimciler tarafından ifade edilmiş, ikinci bölümün ikinci sayfası Öğretim Elemanı Ders İşlemleri sayfası olup bu sayfadaki beş bölümün sık, iki bölümün ara sıra kullanıldığı eğitimciler tarafından belirtilmiş, ikinci bölümün üçüncü sayfası Öğretim Elemanı Sınav İşlemleri sayfası olup bu sayfada bulunan dokuz bölümün bir tanesinin sık, diğer kalan sekiz bölümün ise ara sıra kullanıldığı eğitimciler tarafından belirtilmiş ve Öğretim Elemanı Öğrenci İşlemleri sayfası ise ikinci bölümün dördüncü sayfası olup dört tane bölümü bulunmaktadır. Bir tanesi hiç, iki tanesi ara sıra ve bir tanesi sık kullanılmaktadır.

Görüşme formunun üçüncü bölümünde ÖYS ve canlı sohbet ortamı işlemlerini gerçekleştirirken eğitimcilerin yaşadığı zorlanma dereceleri yer almaktadır. Üçüncü bölümün birinci bölümünde yer alan on tane işlemin altı tanesinde eğitimciler hiç zorlanmadıklarını belirtmişlerdir. İki işlemde zorlandıklarını ve iki işlemde de genel bir sonuca ulaşamamıştır. Üçüncü bölümün ikinci bölümünde yer alan dokuz tane işlemin beş tanesinde hiç zorlanmadıklarını, iki tanesini hiç gerçekleştirmediklerini belirtmişlerdir. İki işlem hakkında genel bir sonuca ulaşamamıştır.

Görüşme formunun dördüncü bölümünde eğitimciler sanal sınıf oturumları hakkındaki düşüncelerini belirtmiş olup eğitimcilerin sanal sınıflardaki yazışmaları ile birlikte, her iki tarafın da birbirlerini görebildiği bir şekilde görüntülü görüşmenin de olmasını tercih etmişlerdir. Tercih edilen biçimde sanal sınıf oturumlarının gerçekleştirilmesi en ideal yöntem olup uzaktan eğitimde çok sık kullanılmaktadır.

Görüşme formunun beşinci bölümünde eğitimcilere sorulan genel menü sistemi hakkında genel bir sonuca ulaşamamıştır.

Görüşme formunun altıncı bölümünde eğitimcilere kanaat notunu belirlerken eğitimcilerin yarısının sistemin kayıtlarını kullandıkları tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra eğitimciler kanaat notlarını değerlendirirken en fazla dikkat ettikleri kriterin eğitilenlerin derse katılımı olduğunu belirtmişlerdir.

Sonuç olarak bu araştırmada eğitimcilerden elde edilen veriler yüz yüze görüşme, elektronik posta ve basılı materyalleri yazılı olarak cevaplandırma olmak üzere üç değişik biçimde toplanmıştır. Bu yöntemlerin uygulanması aşamasında, eğitimcilerin düşüncelerini yazmaktan çok sözel olarak ifade etme eğiliminde oldukları gözlenmiştir. Dolayısıyla yüz yüze görüşmelerde elektronik posta ya da basılı materyalleri yazılı olarak cevaplandırma yöntemlerine göre daha doğru verinin elde edildiği düşünülmektedir. Bunda, yüz yüze görüşmelerde ÖYS'den kaynaklanan sıkıntılarını ve tercihlerini belirtirken eğitimcilerin vücut dilini kullanmaları ya da satır aralarında verdikleri ipuçları gibi davranışlar etkili olmuştur. Sonuç olarak bu üç farklı yöntemden en etkili ve verimli olanın yüz yüze görüşme olduğu ortaya çıkmıştır.

• **2011 – Başak Gök, “Uzaktan Eğitimde Görev Alan Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Algısı”, Yüksek Lisans Tezi**

Gök tarafından hazırlanan yüksek lisans tez araştırması uzaktan eğitimde görev alan eğitimcilerin mevcut işleyişe yönelik uzaktan eğitim algılarını tespit etme amacıyla yapılmıştır. Çalışma kapsamında 13 üniversitede uzaktan eğitimde ders veren 81 eğitimcinin yapılan anketten elde edilen veriler sonucunda değerlendirme yapılmıştır.

Faktörleri etkileyen değişkenler detaylı incelenmiş ve şu sonuçlar bulunmuştur. Uzaktan eğitimde görev alan eğitimcilerin temel bakışa ilişkin algı puanı 31,45 olup, orta seviyededir. “Temel bakışa ilişkin algı” faktörü son mezuniyet derecesi ve uzaktan eğitimde verilen toplam ders sayısına göre anlamlı farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Son mezuniyet derecesine göre yüksek lisans ve doktora mezunları, lisans mezunlarından daha olumlu algıya sahiptir. Lisansüstü eğitim derecesine sahip olan eğitimcilerin “temel bakışa ilişkin algı” düzeyleri daha yüksektir. Verilen toplam ders sayısı arttıkça “temel bakışa ilişkin algı” puanı artmaktadır. Son mezuniyet derecesi ve uzaktan eğitimde verilen toplam ders sayısı dışındaki diğer bağımsız değişkenlere göre “temel bakışa ilişkin algı” faktöründe gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Eğitimcilerin kaynaklara erişime ilişkin algı puanı 21,39 olup, orta seviyededir. Cinsiyet, yaş, unvan, en son mezun olunan eğitim derecesi gibi çalışmada yer alan değişkenlere göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Eğitimcilerin eğitim öğretim planlamaya ilişkin algı puanı 18,5 olup, yüksek düzeydedir. Eğitim öğretim planlamaya ilişkin algıları unvan ve uzaktan eğitimde ders verme süresine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Profesörlerin eğitim öğretim planlamaya ilişkin algıları doçentlerden ve yardımcı doçentlerden daha düşüktür. Eğitimcilerin uzaktan eğitimde ders verme süresine göre eğitim öğretim planlamaya ilişkin algıları 4-6 yıl arasında ders veren eğitimciler 0-2 yıl ders verenlerden daha düşük düzeydedir.

Temel bakışa ilişkin algı, kaynaklara erişim ve eğitim öğretimi planlamaya ilişkin algı faktörleri eğitimcilerin uzaktan eğitim algısını oluşturmaktadır. Eğitimcilerin uzaktan eğitim algı puanları 71,36 olup, algı düzeyleri orta seviyededir. Eğitimcilerin uzaktan eğitim algısı en son mezun olunan eğitim derecesine göre farklılaşmaktadır. Lisans ile yüksek lisans arasında anlamlı fark olup, yüksek lisans mezunları daha yüksek algıya sahiptir. Lisan mezunları ile doktora mezunları arasında da anlamlı fark olup, doktora mezunlarının algı düzeyi daha yüksek seviyededir. En son mezun olunan eğitim derecesi arttıkça uzaktan eğitim algı düzeyi artmaktadır. Eğitimcilerin uzaktan eğitim algısı en son mezuniyet derecesi dışındaki diğer değişkenlere göre anlamlı fark göstermediği sonuçları elde edilmiştir.

• **2011 – Beyza Özer, “Uzaktan Eğitim Programlarının Öğrenci ve Öğretim Üyesi Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi (Sakarya Üniversitesi Örneği)”, Yüksek Lisans Tezi**

Özer tarafından hazırlanan yüksek lisans tez araştırması uzaktan eğitim sistemi içinde bulunan eğitilen ve eğitimcilerin program hakkındaki görüşlerini alarak, programın değerlendirilmesi amacı ile yapılmıştır. Çalışma kapsamında 2010- 2011 öğretim yılında Sakarya Üniversitesi Mühendislik Fakültesi uzaktan eğitim programında öğrenim gören eğitilenler ve bu programda görev yapan eğitimciler içerisinden rastsal olarak seçilen 326 kişiyle yapılan anketten elde edilen veriler sonucunda değerlendirme yapılmıştır.

Analiz sonucunda, özet olarak katılımcıların en olumlu görüşe sahip oldukları konunun uzaktan eğitim programının amacına ilişkin olduğu, en olumsuz görüşe sahip oldukları konunun ise uzaktan eğitim programının değerlendirme alt boyutuna ilişkin olduğu belirlenmiştir.

Eğitilen ve eğitimcilerin uzaktan eğitim programı süreci ve içeriğine ilişkin konulara “katılıyorum” şeklinde görüş beyan ederek, görüşlerinin olumlu olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılar, uzaktan eğitim programı, amaç, içerik ve süreci konularına olumlu bakarken, uzaktan eğitim programının değerlendirme boyutuna ilişkin kararsız kalmışlardır.

Çalışmada eğitilen ve eğitimcilerin uzaktan eğitim programına ilişkin görüşleri karşılaştırıldığında, eğitimcilerin; uzaktan eğitim programlarının içeriği hakkında görüşlerinin “kararsızım” (ne olumlu ne olumsuz), uzaktan eğitim programlarının sürecini değerlendirirken görüşlerinin “kararsızım” (ne olumlu ne olumsuz), uzaktan eğitim programlarının değerlendirme boyutunda görüşlerinin “kararsızım” (ne olumlu ne olumsuz), uzaktan eğitim programlarının amaçlarını değerlendirilirken görüşlerinin “katılıyorum” (olumlu) olduğu belirlenmiştir.

Eğitilenlerin ise; uzaktan eğitim programlarının içeriğini değerlendirirken görüşlerinin, uzaktan eğitim programlarının sürecini değerlendirirken görüşlerinin, uzaktan eğitim programlarının değerlendirme boyutunda görüşlerinin, uzaktan eğitim programlarının amaçlarını değerlendirirken görüşlerinin “katılıyorum” (olumlu) olduğu belirlenmiştir.

Özer çalışmasında, eğitilenlere göre uzaktan eğitim uygulamalarının en üstün yönünün zamandan ve mekândan bağımsız ve eğitilenlerin istedikleri zaman ve mekânda ders dinlemenin avantajlı olduğu düşünüldüğü sonucuna ulaşmıştır. Aynı zamanda eğitilenlerin online dersleri istedikleri zaman tekrar tekrar dinlemenin olumlu, en büyük eksikliğin ise iletişim sorunu olduğunu belirlemiştir. İletişimin eğitilen ile eğitimciler arasında yeteri kadar sağlanamamasının ve uzaktan eğitim anlayışında örgün değerlendirme yapılmasının olumsuz, eğitilenlerin uzaktan eğitim programlarının değerlendirilmesinin ise eksik olduğu düşüncesinde olduklarını belirlemiştir.

• **2011 - Selma Höçük, “Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programına Katılan Öğrencilerin Akademik Başarılarını Etkileyen Faktörler”, Yüksek Lisans Tezi**

Höçük tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinin amacı, Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi (ANKUZEM) ön lisans programlarında okuyan eğitilenlerin akademik başarılarını yordayan faktörleri belirlemektir. Çalışmanın evrenini; ANKUZEM Adalet, Turizm ve Otel İşletmeciliği, Bankacılık ve Sigortacılık, Bilgisayar

Programcılığı ve Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik ön lisans programlarında 2010-2011 eğitim-öğretim yılı 1. Sınıf derslerini alan öğrenciler oluşturmaktadır.

Çalışmada bu araştırmanın yürütüldüğü eğitilen grubunun, akademik not ortalamalarının en fazla etkileyenleri;

1. Kişisel özelliklerinden; yaş, tam zamanlı bir işte çalışıyor olma ve boşanmış olmaları,

2. Aile ve çalışma ortamına ilişkin özelliklerinden; birlikte yaşanan aile bireyi sayısı eğitilenin annesinin tam günlük bir işte çalışıyor olması ve eğitilenin annesinin lise mezunu olmaları,

3. Eğitimle ilgili özelliklerinden; bir lisans bölümünden mezun olma, adalet ön lisans uzaktan eğitim programında eğitim görme, eğitsel videoları izleyerek ders çalışma, uzaktan eğitimi seçme sebebi “üniversitede okumak” olma, sanal derslere katılarak ders çalışma, kitaplar ve fasiküllerle ders çalışma, hedefi çalıştığı işte derece almak olması, konu sonlarındaki değerlendirme sorularını çözerek ders çalışma, farklı üniversitelerin kaynaklarından yararlanarak ders çalışma ve meslek lisesi mezunu olma değişkenleri olarak belirlenmiştir.

Eğitilenlerin bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımına ilişkin özellikleri konusundaki kendileriyle ilgili algılarının akademik not ortalamalarını manidar bir şekilde etkilemediği bulunmuştur. Kişisel özelliklerle ilgili yukarıdaki üç değişken eğitilenin akademik not ortalamasının yaklaşık %9'unu açıklamaktadır. Bu değişkenlerin dışında kalan kişisel özelliklerle ilgili diğer değişkenlerin eğitilenin akademik not ortalamalarını manidar bir şekilde etkilemediği görülmektedir. Aile ve çalışma ortamına ilişkin özelliklerle ilgili yukarıdaki üç değişken eğitilenin akademik not ortalamasının yaklaşık %7'sini açıklamaktadır. Bu değişkenlerin dışında kalan aile ve çalışma ortamına ilişkin özelliklerle ilgili diğer değişkenlerin akademik not ortalamalarını manidar bir şekilde etkilemediği görülmektedir. Eğitimle ilgili özelliklerle ilgili yukarıdaki on değişken eğitilenin akademik not ortalamasının yaklaşık %30'unu açıklamaktadır. Bu değişkenlerin dışında kalan eğitimsel özelliklerle ilgili diğer değişkenlerin akademik not ortalamalarını manidar bir şekilde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda eğitilenin nasıl ders çalıştıklarının eğitilenin akademik başarılarını manidar bir şekilde etkilediği görülmüştür. Eğitilenin eğitsel videoları izleyerek, kitap ve fasiküllere çalışarak, konu sonlarındaki değerlendirme sorularını çözerek ders çalıştıklarında daha başarılı oldukları gözlenmiştir. Eğitilenin günlük ders

çalışma saatlerinin, akademik başarılarını etkilememektedir. Eğitilenin ne kadar değil nasıl ders çalıştıklarının önemli olması, verimli ders çalışmanın akademik başarıdaki önemine işaret etmektedir.

• **2012 – Büşra Özmen, “Sosyal Ağ Destekli Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Öğrenci Başarısı Ve Görüşlerine Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi**

Özmen tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinin genel amacı, sosyal ağ destekli uzaktan eğitim uygulamalarının eğitilen başarısı ve görüşlerine etkisini belirlemektir. Bu çerçevede, “Özel Öğretim Yöntemleri II” dersi kapsamında sosyal ağ destekli uzaktan eğitim uygulamaları ile uzaktan eğitim uygulamaları ve yüz yüze öğrenme ortamları arasında eğitilen başarısı ve görüşleri açısından temel farklılıkların olup olmadığının ortaya konulmak istemiştir. Çalışma kapsamında, 2011-2012 eğitim-öğretim yılı bahar dönemi Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği 3. Sınıfların I. ve II. Öğretim programlarında öğrenim gören 75 eğitilenden elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Özmen yaptığı değerlendirmede elde ettiği nicel bulgulara ilişkin sonuçlarda; uzaktan eğitim uygulamalarına katılan deney-I, sosyal ağ destekli uzaktan eğitim uygulamalarına katılan deney-II ile yüz yüze öğrenme ortamına katılan kontrol gruplarının akademik başarı düzeyleri artmış, sosyal ağ destekli uzaktan eğitim uygulamalarına katılan deney-II grubunun, uzaktan eğitim uygulamalarına katılan deney-I grubuna göre akademik açıdan daha başarılı olduğu, yüz yüze öğrenme ortamına katılan kontrol grubu ile deney gruplarının ise akademik başarı açısından farklılaşmadığı görülmüş, grupların erişim puanlarının aritmetik ortalamaları dikkate alındığında sosyal ağ destekli uzaktan eğitim uygulamalarına katılan deney-II grubunun, akademik başarı düzeyinin diğer gruplara oranla daha çok arttığı ortaya çıkmış, sosyal ağ destekli uzaktan eğitim uygulamalarına katılan deney-II grubunun uzaktan eğitim uygulamalarına katılan deney-I grubuna göre bilişsel basamağın bilgi düzeyindeki davranışların kazanılmasında daha başarılı olduğu ancak, yüz yüze öğrenme ortamına katılan kontrol grubu ile deney gruplarının arasında farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır.

Deney-II grubunun katıldığı sosyal ağ destekli uzaktan eğitim uygulamaları ile deney-I grubunun katıldığı uzaktan eğitim uygulamalarının ve kontrol grubunun katıldığı yüz yüze öğrenme ortamlarının bilişsel basamağın kavrama düzeyindeki davranışların geliştirilmesi açısından farklılaşmadıkları görülmüş, her üç gruptaki uygulamaların bilişsel alanın bilgi basamağındaki davranışların kazandırılmasında etkili oldukları

sonucuna varılmış ve bilişsel alanın kavrama basamağındaki davranışların kazandırılmasında ise, deney-II grubunun katıldığı sosyal ağ destekli uzaktan eğitim uygulamalarının ve kontrol grubunun katıldığı yüz yüze öğrenme ortamlarının etkili olduğu, buna karşın deney-I grubunun katıldığı uzaktan eğitim uygulamalarının etkili olmadığı belirlenmiştir.

Özmen yaptığı değerlendirmede nitel bulgulara ilişkin sonuçlar ders dinleme süreci ve fiziksel ortam olmak üzere iki alt başlıkta toplanmıştır:

Ders dinleme sürecinde; dikkat dağıtacak öğelerin olmaması, kendini daha rahat ifade edebilme imkânı sağlanması, sohbet alanının aşırı kullanımının dikkat dağıtması, etkin katılımı sağlanması, zamandan tasarruf sağlanması, anında dönüt alabilme imkânı sunması, tekrar imkânı sağlanması, dersin dinlenmeyebilmesi, ders dinleme sürecinin kontrolünün öğrencilere ait olması ve yabancı kişilerin olmasının tedirgin etmesine vurgu yapılmıştır. Fiziksel ortamda ise mekândan bağımsız olması, yüz yüze olmanın tedirgin etmesi, etraftaki ders dışı kişilerin dikkat dağıtması ve ekranın görme kolaylığı sağlanmasına vurgu yapılmıştır. Ayrıca, uzaktan eğitimin mekândan bağımsız olmasının sağladığı yararlar kendini rahat hissetme ve ulaşım problemini ortadan kaldırması olmak üzere iki alt başlık altında toplanmıştır.

Sosyal ağ uygulamalarının; paylaşımlar, iletişimi arttırması, bu tür ortamları tanımaya fırsat vermesi ve iletişim problemini ortadan kaldırması biçiminde alt başlıklar katkıları olarak belirlenmiştir. En çok yükleme alan paylaşımların katkıları ise; etkili öğrenme sağlanması, arkadaşların düşüncelerini görme, kalıcı öğrenme sağlanması, arkadaşlarının yorumlarından faydalanma, araştırmaya yöneltmesi, tekrar imkânı sağlanması, yüz yüze öğrenme ortamında ulaşılmayacak araçların kullanılması ve motivasyonu arttırması şeklinde sıralanmıştır.

Sanal sınıf ortamında ders işlemenin sonuçları olumlu ve olumsuz olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir. Olumlu yönlerine ilişkin sonuçlar, zaman ve mekân bağımsızlığı, kendini daha rahat ifade edebilme, dikkat dağıtacak öğelerin olmaması, ekranın görme kolaylığı sağlanması, anında dönüt alabilme, iletişimi arttırması, zamandan tasarruf, öğrenme sorumluluğunu arttırması, tekrar imkânı sağlanması olarak; olumsuz yönlerine ilişkin sonuçlar ise, sohbet alanının aşırı kullanımının dikkat dağıtması, sosyal etkileşimi engellemesi, etraftaki ders dışı kişilerin dikkati dağıtması, dersin dinlenmeyebilmesi ve derse geç gelenleri bekleme şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu durum uygulamaların olumlu yönlerinin fazla olduğunu göstermektedir.

Ders kapsamında sosyal ağ kullanımının olumsuz yanlarına ilişkin olarak eğitilenlerin büyük bir çoğunluğu hiçbir olumsuz yanı olmadığı belirlenmiştir. Olumsuz yanları olduğunu ifade eden eğitilenler ise bunları; paylaşımlar, eğitilenlerin ortama katılmak istememesi ve sohbet alanındaki konuşmaların silinmemesi olarak sıralamışlardır. Bunlardan en çok vurgu yapılan paylaşımlar, konuyla ilgisiz paylaşımların yapılması ve kopyala yapıştır yapılması olmak üzere iki alt başlığa ayrılmıştır.

Uygulamaların iletişime etkisine ilişkin olarak, eğitilenlerin ders öğretim elemanı ve arkadaşlarıyla olan iletişimlerine hem sanal sınıf hem de sosyal ağ ortamlarında ayrı ayrı incelenmiş, yürütülen uygulamaların her iki ortamda da eğitilenlerin büyük çoğunluğunun ders öğretmeniyle ve arkadaşlarıyla iletişimini olumlu etkilediği, bir kısmının iletişimini olumsuz etkilediği ve oldukça az bir kısmının ise iletişimini etkilemediği görülmüştür. Bu durum, süreçte kullanılan uygulamaların iletişimi arttırdığını göstermektedir.

Sosyal ağ destekli uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin uzaktan eğitim ve sosyal ağ uygulamalarının ilgi çekici yönleri belirlenmiş:

Uzaktan eğitim uygulamalarının; yüz yüze sınıftaki kadar iletişim sağlayabilmesi, sınıfta yapılabilecek tüm etkinliklerin yapılabilmesi, istenilen yerden derse katılabilmesi, farklı yerlerden derse katılan herkesi bir yerde toplaması, farklı bir ortam sunması, sohbet, beyaz tahta, ses ve kamera gibi özelliklerinin olması, ders dinleme sürecinin kontrolünün eğitilenlere ait olması, ekranda slaytların daha rahat görülebilmesi, sadece bir internet bağlantısı ve bir eklenti ile ulaşılabilir olması ve yüz yüze sınıftaki gibi resmi ortamın olmaması şeklinde ortaya çıkmıştır.

Sosyal ağın ilgi çekici yönleri ise, paylaşımlar, eğitim amaçlı bir sosyal ağın var olduğunu göstermesi, etkili bir iletişim sağlaması, sistemin istenilen anda kullanılabilmesi, tahmin edilenden daha faydalı olması olarak belirlenmiştir. Sosyal ağda yapılan paylaşımların ilgi çekici yönleri ise kalıcı öğrenme sağlaması, araştırmaya yöneltmesi, farklı tartışma ortamları oluşturması, paylaşım yapma isteği uyandırması ve düşünceleri arkadaşlarla paylaşma imkânı sunması olarak belirlenmiştir.

Uygulamalar süresinde zorluk yaşanan durumlar, teknik ve kendini sistemin bir bireyi gibi hissetmeye ilişkin zorluklar olarak iki alt başlık altında incelenmiş, sistemin bireyi gibi hissetmede hiçbir öğrencinin problem yaşamadığı sonucuna varılmış, eğitilenlerin bu durumun nedenleri olarak; uygulamaya katılmaya istekliyim,

arkadaşlarım oradaydı, yüz yüze den daha rahat bir ortam ve iletişim yazılı olarak gerçekleştiriliyor şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür. Teknik zorluklarda ise, problem yaşayanların ve yaşamayanların bulunduğu belirlenmiş, problem yaşayanlar problemin kaynağını; sisteme giriş, bağlantı kesilmesi, ses, sistemin İngilizce olması, ders saatini unuttuyordum ve sosyal ağda geçmiş paylaşımları göremedim şeklinde ifade etmişlerdir. Ayrıca bu problemlerin küçük problemler olduğunu ve kısa sürede giderildiğini dile getirmişlerdir.

Uygulamaları mesleki yaşamlarında yürütme isteğine yönelik olarak tüm eğitilenlerin olumlu yanıt verdiği belirlenmiş, eğitilenler bu tercihlerinin nedenleri; etkili bir süreçti, iletişimi arttırıyor, alandaki kişiler bu uygulamaları bilmeli, kendini rahat ifade edemeyenlere ortam sağladı, sanal sınıf özel sektörde kullanılabilir, zamandan bağımsızdı ve ders notları paylaşılabilir biçimde ortaya çıkmış, bunlar arasında en fazla vurgu yapılan etkili bir süreçti temasının; eğitilenlerimin de faydalanmasını isterim, ilgi çekiciydi, etkili öğrenme gerçekleşti ve ders dışı ek etkinlik sağladı şeklinde başlıklara ayrıldığı görülmüştür.

Uygulamaların diğer derslere uygulanmasına ilişkin eğitilen istekliliği elde edilen bir diğer sonuçtur. Tüm derslerde yürütülmesine ilişkin olarak nedenler, etkili bir süreçti, mekândan bağımsız, ilgimi çekti, kendini ifade edemeyen eğitilenler için fırsat ve dikkat dağıtacak öğeler yok şeklinde sıralanırken; sözel derslerde yürütülmesine ilişkin olarak nedenler, konsantrasyonu arttırıyor, sınıftaki etkinlikler gerçekleştirilebiliyor ve maliyeti düşürüyor şeklinde ortaya çıkmıştır.

• **2013 – Bahaddin Kavrat, “Çevrim İçi Uzaktan Eğitimde Öğretici Yeterliliklerinin Belirlenmesi”, Yüksek Lisans Tezi**

Kavrat tarafından hazırlanan yüksek lisans tezi, Türkiye’de uzaktan eğitim veren üniversitelerde ders veren eğitimcilerin yeterliliklerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma kapsamında 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Türkiye’de uzaktan eğitim hizmeti veren yükseköğretim kurumlarında, 209 eğitimcinin veri toplama araçlarıyla elde ettikleri yanıtlar analiz edilmiştir.

Yapılan analiz sonucunda; örneklem grubunun demografik özellikleri açısından dağılımına bakıldığında, toplam katılımcı sayısı 209’dur. Cinsiyet değişkenine göre katılımcıların%70.8’i bay, % 29.2’si bayandır. Katılımcıların en fazla katılım ile %48.3’ü 31-40 yaş aralığında ve en az katılım ile %7.2’i 51 yaş ve üstü katılımcılardan oluşmaktadır. Çalışma grubunu en çok %47.4’ü ile Öğretim Görevlisi ve en az %8.1’i ile

Profesör'den oluşmaktadır. Katılımcıların çoğunluğunun %56.9'unun doktora mezunu, %35.9'unun yüksek lisans ve %7.2'inin lisans mezunundan oluşmaktadır. Katılımcıların %43.12'ü üniversitelerde 10 yıl ve üzeri, %23.9'u 1-3 yıl arası, %17.7'si 4-6 yıl arası ve %15.3'ü 7-9 yıl arası ders vermektedirler. Katılımcılardan %21.5'inin 1 yıldan az ve %16.3'ünün 4 yıl ve üzeri çevrimiçi ders vermektedir. Katılımcıların %29.2'si çevrimiçi eğitimde "1 farklı ders" ve %11.0'i "4 farklı ders" vermektedir. Katılımcılardan %85.6'ı daha önce bir uzaktan eğitim programında öğrenci olarak ders almadığı ve %14.4'ünün ders aldığı tespit edilmiştir. Katılımcıların kendi bakış açılarıyla %54.1'inin çevrimiçi uygulamalarda kendilerini yeterli gördükleri ve %0.5'inin ise kendilerini çevrimiçi eğitim ortamında çok yetersiz gördükleri tespit edilmiştir. Katılımcıların bilgisayar kullanım oranı %34.4'ü "Temel ve Orta", %29.7'si "iyi" ve %35.9'u "ileri" düzeydedir. Katılımcıların günlük internet kullanım sıklığında %30.1'i "6 saat ve üzeri" ve %8.6'sı "1 saatten az" internete girmektedir. Katılımcıların görev yaptıkları üniversite/üniversiteler de kullandıkları Öğrenme Yönetim Sistemleri (ÖYS) içinde en çok %34.9'u ile Moodle ve en az %0.5'i ile A-Tutor ÖYS'ini kullanmaktadır. Katılımcıların çalıştıkları üniversite/üniversitelerde kullandıkları uzaktan eğitim modellerinden en fazla oran ile %45.9 "Eşzamanlı (Senkron)", %45.5 "Karma (Blended)" ve en az oran ile %8.6 "Eşzamanlı olmayan (Asenkron)" kullanmaktadırlar. Kullanılan senkron yazılımlar arasında en çok %67.0 ile "Adobe Connect" yazılımı yer almakta, en az oran ile %2.4 "Webex" yazılımı yer almaktadır. Katılımcıların çoğu %72.7'si ders içeriklerini kendileri hazırlamaktadır. Katılımcıların %19.1'i uzaktan eğitim çalışmalarından aldıkları ücreti çok yetersiz, %13.9'u ücreti çok yeterli bulmaktadır. Katılımcıların %7.2'si uzaktan eğitim çalışmalarını mesleki doyum açısından çok yetersiz ve %19.6'si mesleki doyumunu çok yeterli görmektedir.

Çevrimiçi Öğretmen Yeterlilikleri (ÇÖY) maddelerinin aritmetik ortalamalarına ilişkin bulgular incelendiğinde, En yüksek aritmetik ortalamanın "Konu alanıyla ilgili güncel kaynakları takip eder ve kullanırım", en düşük aritmetik ortalamanın ise "Öğrenen özelliklerine uygun eğitsel yazılımlar geliştiririm" görüşleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Cinsiyete göre, ÇÖY tüm faktör puanlarında bay ve bayanların puanları birbirine çok yakın olmalarından dolayı anlamlı farklılık yoktur. Aynı çalışmanın Eğitsel Yazılım Geliştirme boyutunda ise anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yasa göre ÇÖY "Tutum" boyutu hariç diğer boyutlarda anlamlı bir fark olmadığı gözlenmiştir. Tutum boyutundaki farklılık ise 31-40 yaş grubundaki katılımcıların 21-30 yaş grubundakilere göre daha

yüksek puanlara sahip olmasından kaynaklandığını göstermektedir. Akademik unvana göre ÇÖY faktör puanları incelendiğinde uzaktan eğitim uygulamaları, öğretimi planlama ve uygulama ve teknoloji boyutunda anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir. ÇÖY faktör puanlarının üniversitede ders verme süresine göre teknoloji ve iletişim boyutlarında anlamlı farklılıklar ortaya koyduğu bulunmuştur. ÇÖY faktör puanlarının çevrimiçi ders verme süresine göre analizi sonucunda uzaktan eğitim uygulamaları, eğitsel yazılım geliştirme, öğretimi planlama ve uygulama, teknoloji ve tutum boyutlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu farklılığın kaynağı çevrimiçi eğitimde daha uzun süre ders veren eğitimcilerin puanlarının, daha az sürede ders veren eğitimcilerin puanlarından daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. ÇÖY faktör puanlarının çevrimiçi eğitimde farklı ders verme sayısına göre yapılan analiz sonucunda uzaktan eğitim uygulamaları, öğretimi planlama ve uygulama ve teknoloji boyutlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu farklılık, çevrimiçi eğitimde daha çok farklı ders veren eğitimcilerin puanlarının, az sayıda farklı ders veren eğitimcilerin puanlarından yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Devlet üniversitelerinde görev yapan eğitimcilerin özel üniversitelerde görev yapan eğitimcilere göre eğitim ve öğretimi planlama ve uygulama faaliyetlerinde daha etkin rol aldıkları ve pedagojik yeterliklerinin yüksek olduğu, bilgisayar ve interneti etkin kullandıkları ve bunlarla çoklu ortam araçları oluşturdukları, iletişim araçlarını etkin bir şekilde ve eğitsel yönde kullandıkları ortaya çıkmıştır.

ÇÖY faktör puanlarının ders içeriklerinin hazırlanış biçimine göre yapılan analizi sonucunda, kurumla beraber içerik hazırlayan eğitimcilerin; teknolojiyi daha yakından kullandıkları, içerik hazırlarken bir çaba harcadıkları, içeriğin çoklu ortam araçlarıyla nasıl hazırlandığına yönelik yeterliklere daha iyi sahip oldukları ve iletişim teknolojilerini daha aktif kullandıkları anlaşılmaktadır.

ÇÖY faktör puanlarının ücret açısından iş doyumuna göre analizinde teknoloji boyutunda anlamlı farklılık bulunduğu gözlenmiş, bu farklılığın, ücreti yetersiz gören katılımcıların puanlarının, ücreti çok yeterli gören katılımcıların puanlarından daha yüksek olmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

ÇÖY faktör puanlarının meslek açısından iş doyumunu değişkenine göre yapılan analizde uzaktan eğitim uygulamaları, öğretimi planlama ve uygulama ve tutum boyutlarında anlamlı farklılık bulunduğu gözlenmiştir. Bu boyutlardaki farklılığın mesleki açıdan çok yeterli gören katılımcıların puanlarının mesleki açıdan çok yetersiz

gören katılımcıların puanlarından daha yüksek olmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Eğitimcilerden yaptıkları işi mesleki açıdan yeterli görenlerin iş doyumlarına olan katkısının Çevrimiçi Uzaktan Eğitim (ÇUE) uygulamalarına ve öğretim faaliyetlerine yönelik yeterliklere yansımalarının olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

Görüşlerini belirten katılımcılar, ÇÖY ile ilgili kategorilendirilen teknik sorunlar, eğitilen katılımının yetersizliği, eğitilen ile ilgili iletişim problemleri, dönüt alamama ve ÖYS’yi yeterince kullanamama” sorunlarına vurgu yapmıştır.

• **2013 –Turgut Arslan, “Uzaktan Eğitim ve Öğrenme Yönetim Sistemlerinin Karşılaştırılması” Yüksek Lisans Tezi**

Arslan tarafından hazırlanan yüksek lisans tezin temel amacı, günümüz koşullarında giderek önemi artan, uzaktan eğitim kavramını kısaca tanıtmak ve bu eğitim hizmetinin internet üzerinden verilmesini sağlayan açık kaynak kodlu LMS yazılımlarını inceleyerek, bunları kendi içinde karşılaştırmaktır. Çalışma kapsamında LMS yazılımları farklı bir bakış açısıyla ele alınmış, Örnek ders içeriği olarak, Trakya Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik Bölümü’nde okutulan, Fizikte Bilgisayar Uygulamaları ders notları, SCORM1.2 ve SCORM2004 içerik paketleri incelenen LMS yazılımlarında kullanılmış ve elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda; LMS yazılımlarından OLAT ve TinyLMS Java dilinde, MOODLE, Dokeos, Claroline, ATutor, ILIAS ve eFront PHP dilinde yazılmış olduğu, TinyLMS dışındaki LMS’ler en az bir MySQL veritabanına bağlanabildikleri, içlerinden en fazla veritabanı seçeneği olan MOODLE, MySQL, MsSQL, ORACLE, PostgreSQL ve FreeTDS veritabanlarına bağlanabilme özelliğine sahip olduğu, incelenen LMS yazılımlarının hepsi Windows, Linux türevleri ve Mac OS işletim sistemlerinde çalışabildikleri, TinyLMS hariç hepsine eklentiler yükleyerek yeni özellikler eklemek mümkün olduğu görülmüştür.

Bu LMS’ler içinde en çok eklenti paketi ve en geniş geliştirici kitlesine sahip olanı MOODLE olduğu, açık kaynak kodlu yazılım kullanıcılarının en büyük sorunu teknik destek alamamak olduğu, MOODLE ile ilgili yerli-yabancı pek çok destek ve forum sayfası olduğundan sorun yaşayan kullanıcılar çözüm bulmakta sıkıntı çekmedikleri, incelenen programlar içinde en çok tema ve sayfa düzenleme seçeneği MOODLE ve Dokeos’da bulunduğu, PHP ile yazılmış olan LMS’lerin kaynak kodları, kurulumla birlikte geldiği için, erişmek ve düzenlemek daha kolay olduğu, Java tabanlı yazılımların kaynak kodlarını indirip üzerinde çalışmak gerektiği, PHP ile yazılmış LMS’lerin

kurulması çok kolay olduğu, standart bir kullanıcı rahatlıkla kendi sistemini kurabildiği, Java dilinin bir web uygulaması olan OLAT ve Sakai gibi sistemleri kurmak daha zor olduğu, PHP tabanlı sistemlerin güncellenmesi ve bakımı Java tabanlılara nazaran daha kolay ve sorunsuz olduğu, bu sebeplerden dolayı Uzaktan Eğitim çalışmalarında altyapı olarak PHP tabanlı yazılımların seçilmesi, kurulum ve işletim sürecini kısaltır, başlangıç maliyetlerini düşürdüğü, PHP tabanlı yazılımlardan kurulması en zor olanı ILIAS, en kolay kurulanı ise MOODLE olduğu tespit edilmiştir.

İncelenen LMS'lerden OLAT ve TinyLMS dışındakilerin Türkçe dil desteğinin olduğu, Türkçe dil desteği en hızlı ve doğru olarak güncellenen MOODLE ve Dokeos olduğu, diğerlerinin, özellikle ATutor ve Claroline'ın verdikleri Türkçe dil desteği hem daha kısıtlı hem de özel karakter hatalarıyla dolu olduğu belirlenmiştir.

TinyLMS dışındaki tüm LMS'lerde sisteme bir kullanıcı adı ve şifre belirleyerek kayıt yaptırmanın mümkün olduğu, incelenen sistemler kayıtlı kullanıcı bilgilerinin korunması için çeşitli güvenlik önlemleri ile donatılabildiği, temel olarak hepsinde kullanıcı adı ve şifre ile kimlik denetimi yapılabildiği, bunun haricinde çeşitli güvenlik sistemleri kullanılabildiği, OLAT hariç hepsinde Hafif Dizin Erişim Protokolü hizmeti seçeneğinin var olduğu, kimlik denetleme ve site güvenliğiyle ilgili en çok seçenek MOODLE'da bulunduğu görülmüştür.

Bu sistemlerde kullanıcıların hizmetlere erişimleri üstlendikleri rollerle kısıtlanmış, en çok rol seçeneği MOODLE, Dokeos ve ILIAS'ta bulunmuş, bu üç LMS aynı zamanda yeni kullanıcı rollerinin tanımlanmasına ve kullanıcılara atanmasına olanak tanıdığı belirlenmiş, diğer LMS'lerin, MOODLE ve Dokeos'taki kadar kullanışlı ve çeşitli olmadığı belirlenmiş, TinyLMS dışındaki tüm LMS'lerde kayıtlı kullanıcılar için, isim, adres, eğitim durumu, kısa özgeçmiş ve profil resmi gibi kişisel bilgilerini girebilecekleri profil sayfası hizmetlerinin var olduğu, oluşturulan bu profiller kullanıcı hareketlerinin takip edilebilmesini ve sistem içinde bir sosyal iletişim ağının kurulabilmesine olanak sağladığı, LMS'lerin içinde sosyal ağ yapısı en kapsamlı olanı Dokeos ve MOODLE olduğu, sistem içinde iletişim forum sayfaları, site içi mesajlaşma araçları ve chat odaları aracılığıyla yapıldığı, sistem içi sosyal ağlara erişim ve kullanım en kolay Dokeos sisteminde yapılabilmekte olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çalışmada, TinyLMS hariç hepsinin içerik üretmek için bir WYSIWYG metin düzenleyicisi kullanıldığı, TinyLMS' nin SCORM1.2 versiyonuna kadar olan içerik paketlerini desteklediği, TinyLMS, bir SCORM paketini standart web sayfası formuna

çevirebildiği bu özelliği sayesinde SCORM formatında hazırlanmış ders içeriklerinin LMS yapısında olmayan web sayfalarına da eklenmesine olanak sağladığı belirlenmiştir.

Tüm LMS'ler SCORM standartlarını desteklemekte, ancak SCORM içeriklerinin yayınlanması için hazırlanan ortamlar farklı şekillerde tasarlandığından, bu ders içeriklerinin aynı standartta görüntülenmesinde bazı sıkıntılar olduğu, LMS yazılımları bu uyumsuzlukları en aza indirmek için, ders yöneticilerine SCORM içeriklerini, ayrı bir açılır tarayıcı penceresinde gösterme seçeneği içerdiği görülmüştür.

Yazılımlardan Claroline ve eFront, kendi bünyelerinde hazırlanan ders içeriklerini SCORM paketleri haline getirebilmekte, LMS'ler incelenirken Claroline ve eFront sisteminde hazırlanan SCORM paketleri denenmiş, oluşturulan örnek içerikler ILIAS dışındaki tüm LMS'lerde başarıyla çalışmış, ILIAS kendi içinde oluşturulan ders içeriklerini başarıyla göstermekte, buna karşın dışarıdan aldığı SCORM dersleri görüntülemekte zorlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Programlarda, forum sayfaları, sohbet odaları, anketler, testler, ödevler, çalışma grupları, Wiki makaleleri, çeşitli görsel dokümanlar, sözlükler, ajanda, takvim ve istatistikler gibi pek çok ders geliştirme aracı, kurulumla birlikte hazır olarak geldiği, LMS yazılımlarında, bu ve benzeri araçların kolayca yönetilebilmeleri için, kullanıcıların yetkilerine göre menü seçenekleri değişen, yönetim panelleri bulunduğu, bu paneller aynı amaçlara hizmet etmek için yapıldıklarından dolayı tasarım olarak birbirlerine benzediği görülmüştür.

Bu çalışma boyunca incelenen programlardan MOODLE, Dokeos, ve Front yönetim panelleri en rahat kullanılan ve en kolay içerik geliştirilebilen yazılım olduğu, ILIAS, OLAT ve ATutor en az diğerleri kadar büyük ve kapsamlı yazılımlar olmalarına rağmen kullanım kolaylığı bakımından diğerlerinden daha geride olduğu, MOODLE'da standart bir bilgisayar kullanıcısı çok kısa bir sürede sistemi işleyişini kavrayabilir ve fazla zorlanmadan içerik geliştirmeye başlayabilir olduğu, ancak aynı işlemi ILIAS ortamında yapabilmesi için daha çok çaba harcaması gerektiği, Claroline sistemi ise diğerlerine göre daha sade bir yapıda olduğundan kullanımı göreceli olarak daha kolay olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

LMS yazılımlarının hepsinin kullanıcılarının sistem içi hareketlerini takip etmek ve eğitilenlerin başarı durumlarını ölçmek amacıyla çeşitli istatistik ve değerlendirme hizmetleri sunduğu, bu hizmetleri veren modüller, kullanıcıların sisteme giriş çıkış saatleri, sistemde veya derste harcanan süre gibi kullanıcı olayları ile eğitilenlere verilen

ödevlerin kontrolü, sınav sonuçlarının değerlendirilmesi, eğitilen başarı durumunun belirlenmesi ve tüm bu istatistiksel verilerin istenen kıstaslara göre raporlanması işlemlerini yürüttüğü, tüm bu hizmetlerin veriliş kalitesi bakımından MOODLE’ın diğer yazılımlara nazaran daha kullanışlı olduğu yapılan incelemeler sonucu görülmüş, MOODLE hız bakımından diğer yazılımlara göre zaman zaman daha yavaş kalsa da verdiği hizmetin kalitesi ve çeşitliliğiyle diğer yazılımları geride bıraktığı, hizmet kalitesi bakımından MOODLE’a en yakın LMS yazılımı Dokeos olduğu, Dokeos’ un, hız bakımından MOODLE’ı geçtiği, Uzaktan eğitim çalışmalarında eğer PHP tabanlı bir yazılım seçilecekse bu yazılımın MOODLE ya da Dokeos olmasının çok büyük avantajlar sağlayacağı belirlenmiştir.

• **2014 – Hasan Umurhan, “Öğretim Elemanlarını Uzaktan Eğitime Teşvik Eden Unsurlar: Gazi Üniversitesi Örneği”, Yüksek Lisans Tezi**

Umurhan Gazi Üniversitesi’nde 2012-2013 eğitim öğretim yılında uzaktan eğitim yöntemi ile ders veren ya da geçmişte ders vermiş olan 68 eğitimci ile anket çalışması yaparak elde edilen verileri analiz etmiştir. Bu çalışma seçilen üniversitede uzaktan eğitim yöntemi ile ders veren ya da geçmişte ders vermiş olan eğitimcilerin uzaktan eğitime katılmaya teşvik eden nedenleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Analiz sonucunda; eğitimcileri uzaktan eğitime teşvik eden faktörlere ilişkin araştırma bulguları değerlendirildiğinde, araştırmaya katılan eğitimcileri uzaktan eğitime en çok teşvik eden 5 faktörün: Kampüsteki derslere erişemeyen yeni bir kitleye ulaşma imkânı sunması, çalışma şartları (örneğin; yer, zaman sınırının olmayışı), mekân bağımsızlığı sayesinde boş zaman sunması, eğitilenler için ders esnekliği sağlaması, bilişim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanmaya olanak sunması olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İkinci olarak eğitimcileri uzaktan eğitime en az teşvik eden 5 faktör ise: materyal ve masraflar için ödenek alma imkânı sunması, okulun getirdiği bir yükümlülük olması, iş arkadaşlarının destek ve teşviki, akademik prestijimi artırma fırsatları sunması, kişisel saygınlık ve statüyü artırması olarak tespit edilmiştir.

Uzaktan eğitime en çok teşvik eden 5 faktör ile eğitimcilerin cinsiyeti ilişkilendirildiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu faktörlere verilen cevapların cinsiyetten bağımsız olması beklenen bir sonuçtur ve istatistiksel olarak bunun gerçekleştiği ortaya konmuştur.

Uzaktan eğitimi en çok teşvik eden 5 faktör ile eğitimcilerin yaşları ilişkisine bakıldığında yalnızca “Öğrenciye Ders Esnekliği Sunması” faktörü ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Uzaktan eğitimde görev alan eğitimcilerin uzaktan eğitime en çok teşvik eden 5 faktör ile eğitimcilerin eğitimcilik deneyimi değişkeni ile ilişkilendirildiğinde Yalnızca “Öğrenciye Ders Esnekliği Sunması” faktörü ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişki eğitim deneyimi 2-5 yıl arası olan eğitimcilerin 15 yıldan fazla deneyime sahip öğretim elemanlarına göre daha yüksek çıkmıştır.

Umurhan, çalışmasında araştırmaya katılan eğitimcileri uzaktan eğitime teşvik eden etmenlerin; “örgün eğitim ortamları ve kampüs ortamlarında derslere erişemeyen eğitilenlere yeni bir sanal ortamda ulaşma imkânı sunması”, “eğitimcilerin çalışma şartlarının esnek olması”, “mekân bağımsızlığı sayesinde eğitimcilerin boş zaman sunması”, “eğitilenler için ders esnekliği sağlaması” ve “eğitimcilerin bilişim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanmalarına olanak sağlaması” olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, eğitimcilerin ekstra gelir elde etmesi, saygınlık sağlaması, kariyerini geliştirmesi ve iş arkadaşlarının uzaktan eğitim konusunda teşvikte bulunması gibi etmenler eğitimcileri uzaktan eğitime en az teşvik eden etmenler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

• **2014 – Naim Kurt, “Uzaktan Eğitimde Akademik Başarıyı Etkileyen Faktörler”, Yüksek Lisans Tezi**

Kurt çalışmasında, bilgi teknolojilerine dayalı web tabanlı uzaktan eğitim programlarına devam eden eğitilenlerin akademik başarılarını etkilediği düşünülen faktörleri farklı değişkenlere göre inceleyerek değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın evrenini İstanbul Üniversitesi uzaktan eğitim programında ön lisans, lisans ve lisans tamamlama programlarına kayıtlı olan 409 eğitilen oluşturmaktadır.

Çalışma sonucunda, Hizmet, Eğitimci ve LMS Memnuniyet puanlarının medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği bu farklılığın bekâr eğitilenler lehine olduğu, buna göre Hizmet Memnuniyeti, Eğitimci Memnuniyeti ve LMS Memnuniyeti, eğitilenlerin medeni durumu göz önüne alındığında uzaktan eğitimde akademik başarıyı etkileyen birer faktör olduğu görülmüştür.

Hizmet Memnuniyet puanının internete bağlanma mekânı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği, bu farklılığın internete ev dışından bağlanan eğitilenler lehine olduğu, buna göre Hizmet Memnuniyeti, eğitilenlerin internete bağlanma yeri göz önüne alındığında uzaktan eğitimde akademik başarıyı etkileyen faktör olduğu görülmüştür.

Hizmet ve Öğretmen Memnuniyet puanının sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği, bu farklılığın 4. Sınıfa göre 1. Sınıf eğitilenlerinin lehine; 4. Sınıfa göre 2. Sınıf eğitilenlerinin lehine olduğu, Öğretmen Memnuniyetinde ise 4. Sınıfa göre 3. Sınıf eğitilenlerinin lehine olduğu bulunmuştur. Diğer bir ifade ile üst sınıfa geçtikçe memnuniyet düşmektedir. Buna göre Hizmet Memnuniyeti ile Öğretmen Memnuniyeti, eğitilenlerin okudukları sınıf göz önüne alındığında uzaktan eğitimde akademik başarıyı etkileyen birer faktördür.

Hizmet ve Öğretmen Memnuniyet puanının fakülte değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği, bu farklılığın araştırmada yer almış fakültele göre İlahiyat Fakültesi lisans tamamlama eğitilenlerinin aleyhine olduğu bulunmuştur. Buna göre Hizmet Memnuniyeti ile Öğretmen Memnuniyeti, İlahiyat Fakültesi göz önüne alındığında uzaktan eğitimde akademik başarıyı etkileyen birer faktör olduğu görülmüştür. Diğer bağımsız değişkenler ile yapılan araştırmada herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

• **2015 – Adem Bayraktar, “Çevrimiçi Derslerin Verimliliğini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi”, Yüksek Lisans Tezi**

Bayraktar çalışmasında, Karadeniz Teknik Üniversitesinde yürütülen çevrimiçi derslerin paydaşları açısından çevrimiçi derslerin verimliliğini etkileyen faktörleri ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmanın evrenini Karadeniz Teknik üniversitesinde öğrenim gören ve Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi (AİİT) ve Türk Dili Yazılı Anlatım (TDYA) derslerini çevrimiçi alan eğitilenler oluşturmaktadır. Çevrimiçi Ders Değerlendirme (ÇDD) Anketi farklı fakülte ve bölümlerden 2539 eğitime AİİT ve TDYA dersleri için ayrı ayrı uygulanmıştır.

Analizler sonucunda; tüm paydaşlardan elde edilen ortak bulgular tartışılmış ve Karadeniz Teknik Üniversitesinde yürütülmekte olan çevrimiçi dersleri etkileyen faktörler: Eğitimcilerin Motivasyonu ve Rolü, Öğretim Yönetim Sistemi, Ders İçerikleri, Ölçme ve Değerlendirme, Eğitilenlerin Motivasyonu ve Rolü, Planlama ve Koordinasyon olarak belirlenmiştir. Eğitimcilerin, uzaktan eğitime yönelik olumsuz algıya sahip oldukları, öğretim yönetim sistemine giriş konusunda gerek destek personeli gerekse eğitimciler problem yaşadıkları, özellikle eğitilenlerin dönem başında sistemi bilmediklerinden, şifre almak, şifre unutmak gibi nedenlerden dolayı sisteme girişte zorluklar yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ölçme değerlendirmeye ilişkin yanıtlar dikkate alındığında, çevrimiçi derslerin değerlendirilmesinde değişiklik yapılması

gerektiğini, dersi geçmek için çevrimiçi dersleri takip etmektense, sadece ders notlarına çalışmanın yeterli olduğu sonucuna ulaşmıştır.

• **2015 – Fatma Deniz Yalçın Tepe, “Eğitim Kurumlarında Teknoloji İle Değişim Süreci: Bir Yükseköğretim Kurumu Örneği”, Yüksek Lisans Tezi**

Yalçın Tepe tarafından hazırlanan yüksek lisans tezi, yükseköğretimde Uzaktan Eğitim (UE) tabanlı teknoloji ile dönüşüm sürecinin incelenmesi, dönüşümün yönetici ve eğitimci açısından değerlendirilmesi ve bu değişim sürecinin Bahçeşehir Üniversitesi'nin incelenmesiyle Türkiye'de yükseköğretimde nasıl bir yol izlenerek yürütüleceği bakımından yorum getirilmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışma kapsamında Bahçeşehir Üniversitesi'nin 2012-2015 eğitim öğretim döneminde, yükseköğretim kurumundaki kurum lideri, üst ve orta düzey okul yöneticileri, Teknolojik Pedagojik içerik bilgisine sahip UE Birimi Koordinatörü (TPL), orta düzey yöneticiler, eğitimciler, UE çalışanları ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler, kurumsal kaynaklar (UE Fizibilite Raporu, uzaktan öğretimle ders alan eğitilenlerin algılarını anlamaya yönelik bir tez araştırması anketi sonuçları, UE birimi tarafından hazırlanan rehber ve kılavuzlar, dönem sonu raporları) ve araştırmacının gözlem notlarından toplanan verilerle analizler yapılmıştır.

Çalışmada, Okul Lideri ile yapılan görüşmede; eğitimde fırsat eşitliğini sağlayacak en iyi aracın eğitim teknolojileri olduğunu, bireylere yararlı olan tüm teknolojik değişimleri ölçülebildiği oranda desteklediğini, eğitimin bir sektör olarak değerlendirilmesi nedeniyle belirli müfredatlar çerçevesinde hareket etme kısıtı olduğunu ve teknoloji ile dönüşümde rol oynayan Uzaktan Eğitim Birimi'nin eğitimcilerine destek vermeye devam ettiği, üst düzey yöneticiler ile yapılan görüşmelerin bazılarında ders veren eğitimcilerinin uzaktan eğitim ile ders vermeyi mecburen kabul ettikleri, aslında memnun olmadıkları yönünde görüş bildirilmiş, buna karşın eğitimcilerinden bazıları ile yapılan görüşmede uzaktan eğitim ile ders vermekten çok memnun oldukları, sadece iş yükü ve dersin kredi bakımından hak ettiği değeri görmediği çalışmada ulaşılan sonuçlardandır.

Birim koordinatörü ile yapılan görüşmeden uzaktan eğitim ile verilen dijital ders içeriklerine telif ücreti ödenmesi ile ilgili olarak çalışma yapıldığı bilgisi alınmıştır. Eğitimciler ile yapılan görüşmelerde uzaktan eğitim denildiğinde ilk akla gelen video konferans dersleri olduğu, buna da eğitimciler tarafından çok sıcak bakılmadığı anlaşılmış, üniversitede eğitimcilerin dönem başlamadan önce derslerin seçimini online/yüz yüze iken yeni haliyle uygulanan tüm UE modellerinin de seçiminin

sağlandığı bilgisine ulaşılmıştır. UE modeli seçiminin Karma, Hibrit, Online, Video konferans olarak eğitimciler bırakıldığı belirlenmiştir.

Yalçın Tepe yaptığı analizler sonucunda; Türkiye'nin yükseköğretim alanında batı ülkeleri seviyesine ulaşmak için çalışmaların yoğunlukta olduğunu, yeni teknolojik iletişim araçlarını genç bireylerin etkili bir şekilde kullanması ve yeniliklere açık olmaları, küreselleşen dünyada iletişimin de teknoloji ile birlikte gelişmesi sonucu aynı fiziksel ortamda olmaksızın okul dışında da öğrenmenin uygun olması, ihtiyaç duyulan her türlü bilgiye Web ortamından anında ulaşılabilmesi ve bunun okul dışında gerçekleşen öğrenme süreçlerini destekleyici özellik taşıması, çağımızda en değerli şeyin zaman olması gerektiğini, eğitimin kalitesini artırma ve maliyetini düşürme nedeniyle uzaktan eğitim yöntemlerinin yükseköğretimde kullanılmasının fayda sağlayabileceğini belirtmiştir.

3.2.2. Doktora Tezleri

Bu bölümde 11 adet doktora tezinin sonuç değerlendirmesi sunulmaktadır.

- **2010- Mestan Küçük, “ Çevrimiçi Öğrenenlerin Öğrenme Biçimi, Öğrenme Stratejileri ve Eşzamansız Tartışmalara Katılımları Arasındaki İlişki”, Doktora Tezi**

Küçük tarafından hazırlanan tezin amacı, çevrimiçi öğrenme çevrelerinde öğrenme biçimi, öğrenme stratejileri ve eğitilenlerin eş zamansız tartışmalara katılımları arasındaki ilişkileri belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda eğitilenlerin öğrenme biçimleri, kullandıkları öğrenme stratejileri ve eş zamansız tartışma ortamlarına katılma ve katılmama nedenleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında 2006-2007 öğretim dönemi Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Lisans Programında öğrenim gören 2767 adet üçüncü sınıf eğitilenlerinden nicel veriler anket ve içerik çözümleme tekniklerinden yararlanılarak, nitel veriler ise görüşme tekniğinden yararlanılarak elde edilmiştir.

Küçük' ün yaptığı analizlerden elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Eğitimcilerin daha çok eğitsel destek almak amacıyla tartışma ortamına ileti göndermekte oldukları, ancak araştırmada elde edilen diğer bulgulara bakıldığında bu eğitsel destek ihtiyacının çeşitli nedenlerle tam olarak giderilemediği tespit edilmiştir.

Sosyal destek konusunda tartışma ortamının yapılandırılmasında en başta hata yapıldığı, İngilizce Öğretmenliği Lisans Programında tartışma ortamında, eğitsel sorunlar

dışında kaldığı düşünölen sosyal etkileşime yönelik iletilerin gönderilmesinin yasaklanmış olduğu, oysaki bilginin edinilmesi ve anlamlı öğrenmenin gerçekleşebilmesi için gerekli olan zihinsel süreçlerin diyalog aracılığıyla ortaya çıktığına ilişkin yeterli düzeyde deneysel kanıt bulunduğu görölmüştür.

Eş zamansız tartışma ortamlarının etkililiğinde sosyal etkileşim önemli bir yere sahip olduğu sosyal etkileşimin ya da başka bir deyişle sosyal desteğin yokluğunun sosyal yalıtılmışlık duygusu yaratması nedeniyle olumsuz eğitsel deneyimlere ve bu durumda sonuçta eğitilenler arasında ders bırakma oranının artmasına neden olduğu, tüm bunlar düşünöldüğünde sosyal etkileşim çevrimiçi tartışma ortamlarında kendiliğinden gerçekleşecek bir olgu olarak düşünölmemesi aksine planlı bir etkinlik olarak eğitimciler tarafından yönlendirilmesi gerektiği görölmüştür.

Eğitilenlerin yarıya yakını pasif katılımı/dolaylı etkileşimi tercih etmekte olduğu, ayrıca tartışma ortamına katılan eğitilenlerde ileti göndermedikleri zamanlarda önemli noktaları belirlemek ve farklı bakış açılarını görebilmek için tartışma ortamına gönderilen iletileri okuduklarını belirtmiş oldukları, tartışma ortamına katılan eğitilenlerle katılmayan eğitilenlerde yazma etkinliğine oranla okuma etkinliğini daha çok tercih ettikleri, okuma etkinliğini tercih etmedeki ortak amacın ise tartışılan konu ya da gönderilen ileti hakkında kavrayışı geliştirme olduğu, tartışma ortamına ileti gönderme niyeti olmayan eğitilenlerin oranının düşük olması ise eğitilenlerin büyük bir çoğunluğunun toplulukla sonradan yaşadıkları deneyimler ve etkileşimler sonucunda pasif katılımcı (dolaylı etkileşim) olmayı tercih ettikleri şeklinde yorumlanmıştır.

Bir başka pasif katılım ya da hiç katılmama nedeni ise yazılımı koşamama olduğu, bazı eğitilenler internet aracılığıyla iletişimi hantal ve zaman kaybı olarak görmekte ya da farklı nedenlerden dolayı yeterli zaman bulamamakta, bazı eğitilenler iletilerin çokluğundan şikâyet ederken bazı eğitilenler ise nasıl ileti göndereceklerini bilmediklerini belirtmekte oldukları, çevrimiçi tartışma ortamlarında başkalarının yardımcı olduğu düşüncesi de diğeri bir pasif katılım ya da katılmama nedeni olarak göze çarpmakta, özellikle eğitilenlerin “Diğeri beni cevabıma benzer bir şekilde cevaplamış oluyor” ifadesinin en çok işaretlenen ikinci ifade olması tartışma ortamının çoğunlukla soru-yanıt amaçlı kullanıldığının bir göstergesi olarak göröldüğü belirtilmiştir.

• **2010- Mehmet Şahin, “Mesleki ve Teknik Eğitimde Sanal Eğitim Uygulaması: Beklentiler ve Öğrenci Başarısına Etkisi”, Doktora Tezi**

Şahin hazırlamış olduğu bu doktora tezinde mesleki ve teknik eğitim alan eğitilenlerin ve mesleki ve teknik eğitim veren eğitimcilerin sanal eğitimden beklentileri, mesleki ve teknik eğitimde uzaktan eğitim modelinde uygulanan sanal eğitimin eğitilenlerin başarısına etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Bu amaç ışığında seçilen iki denence çalışmaya temel teşkil etmiştir. Birincisi Sanal eğitim uygulaması eğitilenlerin başarısını anlamlı düzeyde arttırmakta, ikincisi ise sanal eğitim uygulaması eğitilenlerin başarısına etki etmemekte olduğu görülmüştür. Bu denencelerin yanı sıra iki varsayım ele alınmıştır. Bu varsayımlar, eğitilenlerin beklentilerini ölçmek için geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formuna eğitilenlerin doğru ve içten cevap verdikleri ve eğitimcilerin beklentilerini ölçmek için geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formuna eğitimcilerin doğru ve içten cevap verdikleri şeklindedir.

Bu araştırmada hem nitel araştırma modeli, hem de deneysel araştırma modeli kullanılmıştır. Çalışma kapsamında Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Makine bölümünden ve Selçuk Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu Makine programından eğitilenler ve eğitimciler nitel araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuş, deneysel çalışmada ise, mesleki ve teknik eğitimde sanal eğitim uygulamasının eğitilen başarısına etkisini belirlemek amacıyla, Selçuk Üniversitesi Teknik Bilimler MYO’ nun makine programında öğrenim gören ikinci sınıf eğitilenlerinden 25 eğitilen, gönüllülük esasına göre deney grubunu oluşturmuştur. Kontrol grubu ise aynı bölümden bir başka şubenin eğitilenlerinden oluşturulmuştur.

Nitel araştırma modelinde ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış, deneysel araştırma için, sanal eğitim uygulaması olarak Selçuk Üniversitesi Teknik Bilimler MYO bünyesinde araştırmacının da içinde bulunduğu bir ekip tarafından geliştirilen ve bir LdV projesi olan CNC Sanal Eğitim Merkezi kullanılmış, toplanan veriler, içerik analizi tekniği ile analiz edilmiş ve elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Şahin’ in yaptığı analizlerden elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Mesleki ve teknik eğitim alan eğitilenlerin beklentileri: Bilginin uygulamaya konuluşunun gösterilmesi, yapıcı geri besleme, tekrar etmeksizin sorulara cevap vermesi ve etkili dönüt (feedback),eğitilenlerin olumsuz beklentisi ise sanal eğitimin sosyalleşmeyi ortadan kaldırması şeklinde belirlenmiştir.

Mesleki ve teknik eğitim veren eğitimcilerin sanal eğitimden beklentileri: Etkili bir sanal eğitim uygulaması için, öğretim tasarımı görsel destekle, internet kullanımı, görsel-işitsel-dokunsal özelliklerle, detaylı içerik-konu bütünlüğü sağlanarak, mevcut pedagojik bilgiler dikkate alınarak, ses destekli, içeriğe uygun olarak, uzmanlardan faydalanılarak ve anlatım-yaptırım-kontrol süreçlerini dikkate alarak tasarlanması, mesleki ve teknik eğitimde sanal eğitim uygulamalarının değerlendirmesinde uygulamalı sınav, proje-ödev, sanal sınıf soru cevap ve çoktan seçmeli test yöntemlerinin kullanılabilmesi olarak görülmüştür.

Eğitimcilerden elde edilen verilere göre, uzaktan eğitim bağlamında sanal eğitimle ilgili kaygılardan biri anında dönüt (feedback) alınamaması veya eğitimci ile iletişim olmaması olarak görülmüştür.

Deney grubunda uygulanan CNC Sanal Eğitim Merkezi Programı ile yapılan öğretimin, geleneksel yaklaşıma dayalı olarak yapılan öğretime göre, eğitilenlerin başarı puanlarını artırmada daha etkili olduğu görülmüştür.

• **2011 - Seçil Kaya, “Sanal Sınıf Yönetimi Sürecinde Görev Alacak Öğretim Elemanlarının Eğitim Gereksinimlerinin Belirlenmesi” Doktora Tezi**

Kaya tarafından hazırlanan doktora tezi, sanal sınıf yönetim sürecinde görev alan eğitimcilerin, eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi ve ortaya konulması amacıyla yapılmıştır. Çalışma kapsamında sanal sınıf deneyimine sahip eğitimcilerin görüşlerinden yararlanılmak suretiyle 215 kişiye anket uygulanmış ve elde edilen veriler nitel ve nicel analiz tekniklerine tabi tutulmuştur.

Kaya’ nın yapmış olduğu değerlendirmeler neticesinde eğitimcilerin sanal sınıf uygulama gereksinimlerine ilişkin sonuçlar; fiziki durum, plan program etkinlikleri, davranış durumları, zaman yönetimi, iletişim ve etkileşim olanakları ve teknoloji yönetimi şeklinde belirlenmiştir.

Eğitimcilerin sanal sınıf uygulamaları ile ilgili görüşlerinin genel anlamda olumlu olduğu, ancak eğitimcilerin, yüz yüze iletişim unsurlarının eksikliğinin öğretim sürecinde olumsuzluk yarattığı görüşü üzerinde kararsız oldukları, ayrıca sanal sınıf uygulamasında, eğitim alan eğitimcilerin eğitim almayan eğitimcilere nazaran sanal sınıf boyutlarına ilişkin özelliklere daha fazla önem verdikleri ve sanal sınıf uygulamasını daha fazla olumlu gördükleri, sonuç olarak sanal sınıf uygulamasına ilişkin eğitimcilere verilecek eğitimin, sanal sınıf uygulamalarına ilişkin iyileştirici ve yaygınlaştırıcı etkiler yaratacağı, verilecek eğitimin bu anlamda elzem olduğu tespit edilmiştir.

• **2012- Ashı Tırnovalı, “Uzaktan Eğitimde İnternet Tabanlı Eğitim Programlarının Temel Boyutlarına Yönelik Öğrenci ve Öğretim Elemanlarının Görüşleri ve Öneriler”, Doktora Tezi**

Tırnovalı tarafından hazırlanan doktora tezinin amacı, Mersin Üniversitesi, Mersin Meslek Yüksek Okulu’nda uzaktan eğitim aracılığıyla yürütülen sekiz programın (Bilgisayar Programcılığı, Elektronik Teknolojisi, Elektronik Haberleşme Teknolojileri, Kontrol ve Otomasyon Teknolojisi, Eczane Hizmetleri, İşletme Yönetimi, Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama, Sağlık Kurumları İşletmeciliği); ders hedefleri, ders içerikleri, öğrenme öğretme süreci, değerlendirme, destek etkinlikler ve sosyal etkinlikler boyutlarına ilişkin eğitilen ve eğitimci görüşlerini belirlemek ve bu çalışmalar sonucunda elde edilen verilerle daha etkili bir uzaktan eğitim profili oluşturabilmektir.

Çalışma kapsamında, 2010-2011 Eğitim Öğretim yılı bahar döneminde Mersin Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu Uzaktan Eğitim ön lisans programlarında ders veren eğitimciler ve ders alan eğitilenler değerlendirmeye tabi tutulmuş ve eğitim programlarının hedef, içerik, öğrenme- öğretme süreci, değerlendirme, destek etkinlikler ve sosyal etkinlikler gibi boyutları ele alınmıştır. Uzaktan Eğitim Programlarına ilişkin Eğitimci Görüşleri Anketi katılımcılara uygulanarak 502 eğitimcinin görüşleri değerlendirmeye alınmıştır. Buradan elde edilen veriler araştırmanın nicel bulgularını oluştururken nitel veriler ise eğitmenler ile yapılan “yarı yapılandırılmış görüşme” tekniği aracılığıyla elde edilmiştir.

Tırnovalı’ nın yapmış olduğu çalışmadan elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Eğitilen ve eğitimci görüşlerine göre, eğitilenlerin bir kısmı ders hedeflerini belirlemenin yükseköğretim kurumunun sorumluluğunda olduğu düşünmekte ve bu bakımdan hedeflerin niteliğiyle çok fazla ilgilenmemektedir. Eğitimciler ders hedeflerini çoğunlukla açık ve anlaşılır olarak yazmakta ve hedefleri ilgili mesleklerle büyük oranda ilişkilendirmektedirler. Ancak eğitilen özelliklerini çoğunlukla dikkate almamaktadırlar. Eğitilenler ise hedefleri yeteri kadar anlaşılır bulmamakta ve meslekleri ile yeterli düzeyde ilişkilendirememektedirler.

Eğitilen ve eğitimci görüşlerine göre, eğitimciler içeriği çoğunlukla, açık ve anlaşılır olma, örneklendirmelerin ve görsel öğelerin kullanılması ve hedeflere uygunluk ilkelerine göre düzenlendiği, ancak, içeriğin ilgi çekici ve güncel olması, araştırmaya yöneltmesi ilkelerine dikkat edilmediği belirlenmiştir. Kaynak kitapların kullanılması,

kavramların tanımlarının yapılması yetersizdir. Eğitilenler içeriği zor ve sıkıcı bulmakta, içerikteki açıklamaları ve örneklendirmeleri yeterli bulmamaktadır.

Eğitilen ve eğitimci elemanı görüşlerine göre, ilgili programlarda ders işleme yöntemi olarak, metin dosyaları sisteme yüklenmekte, sohbet saatlerinde düz anlatım yöntemi kullanılmakta ve dersler video çekimleri ile zenginleştirilmektedir. Soru-cevap ve tartışma yönteminin kullanılması yeterli düzeyde değildir. İlgili programlarda kullanılan ders işleme yöntemlerinde çeşitlilik gözlenmemektedir. İlgi duyan öğrenciler için e-sesli kitap gibi hizmetlerin sunulması, canlandırma ve benzetim uygulamalarının kullanımı yeterli görülmemektedir. Sanal sınıflarda yapılan derslerin sayısı yetersizdir.

Eğitilen ve eğitimcilere göre, ilgili programlarda değerlendirme etkinlikleri olarak; ara sınav, final sınavları ve ödevler kullanılmaktadır. Alternatif değerlendirme yaklaşımlarının kullanımı yeterli düzeyde görülmemektedir. Eğitilenlerin başarısını ölçmeye yönelik olarak hazırlanan sınav soruları büyük çoğunlukla çoktan seçmeli sorulardan oluşmaktadır. Eğitimciler sınav sorularını çoğunlukla içeriğe uyumlu olarak ve basitten zora doğru düzenlemektedir. Sınav soruları çoğunlukla bilgi ve kavrama düzeyinde sorulardan oluşmaktadır. Ayrıca, eğitilenlerin çoğunluğu bu sınavları zor olarak nitelendirmektedir.

Eğitilenler eğitim öğretim yönergeleri, mesleki yönlendirme, teknik donanım ve kişisel problemleri ile ilgili olarak destek alma gereksinimi duymaktadır. Eğitilenlerin destek almak için en fazla başvurdukları kaynaklar, öğretmen, sekreterlik ve idari birimlerdir. Ancak eğitilenler, bu birimlerden aldıkları desteği yeterli görmemektedirler.

Eğitilen ve eğitimcilerin çoğunluğuna göre, sosyal etkinliklerde bulunmak özellikle eğitilen güdülenmesinin sağlanması açısından önemlidir. Ancak, uzaktan eğitimde sosyal etkinliklerde bulunmak, uzaktan eğitimin yapısı bakımından, olanaklı görülmemektedir. Eğitilenler kendilerini genel anlamda a-sosyal olarak görmekte ve kendilerine sağlanan sosyal etkileşim ortamlarını yeterli bulmamaktadır. Eğitimciler ve eğitimciler sosyal etkileşimde buldukları ortamın çoğunlukla sosyal paylaşım sitelerini olduğunu ifade etmektedir. Yüz yüze gelinen sosyal ortamlar ise çoğunlukla final sınavları ve mezuniyet töreni olarak belirtilmiştir. Eğitilenlerin sosyal etkinliklere ilişkin görüşlerini araştırmada ele alınan değişkenler açısından sadece sosyalleşme ile uzaktan eğitimin bağlantısı konusunda mezun olunan lise türü değişkeninde anlamlı fark bulunmuştur. Meslek lisesi mezunu eğitilenler kayıtlı oldukları program sayesinde

sosyalleşme olanağı bulduklarını genel lise mezunu eğitilenlerden daha fazla düşünmektedir.

• **2012- Barış Kantoğlu, “E- Öğrenmede Öğrenci Memnuniyeti Ölçümü”, Doktora Tezi**

Kantoğlu hazırlamış olduğu bu doktora tezinde, e-öğrenmede eğitilen memnuniyetinin, teknoloji ve kullanıcı boyutlarını inceleyen bütünlük bir model geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu model neticesinde uzaktan eğitim merkezi yöneticilerine kaynakları etkin kullanımda yol göstermeyi hedeflemektedir. Ortaya konulan yeni bir model söz konusu olduğu için modeli test etmek için keşifsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma kapsamında Sakarya Üniversitesi e-öğrenme platformuna katılan (www.adaport.sakarya.edu.tr) 562 öğrenciye uygulanmış elde edilen veriler sonucunda değerlendirme yapılmıştır.

Önerilen modeli test etmede, modeli oluşturan değişkenlerin uygunluğunun araştırılmasına yönelik olarak Keşifsel Faktör Analizi (KFA), değişkenler arasındaki ilişkileri ölçmeye yönelik Korelasyon Analizi ve KFA’dan elde edilen bulgular ışığında oluşturulan nihai e-öğrenme eğitilen memnuniyeti ölçüm modelinde bağımlı değişkeni (e-öğrenme eğitilen memnuniyeti) etkileyen önemli faktörlerin (10 bağımsız değişken) belirlenmesine yönelik olarak Regresyon Analizi kullandığı görülmüştür.

Kantoğlu’ nun yapmış olduğu çalışmadan elde ettiği sonuçlar şu şekildedir:

Uzaktan eğitim bağlamında, eğitilenin kişisel gelişiminin ve öğrenim safhasındaki gelişimlerinin izlenebilir olması, öğrenme sürecinin sonuçlarının ölçülebilir olması ve bunun kişisel olarak takibine imkân veren sürecin değerlendirilebilir olması, eğitilenlerin memnuniyetinde önemli unsurlar olduğu, ayrıca derslerin sunumunda kullanılmakta olan yazılım ve programların kullanımı ve erişiminde sorunsuz olması, web sayfası içinde istenen içeriğe kolayca ulaşılabilmesi, sınavlar ve ödevlerle ilgili çalışmaların rahat ve kolay uygulanabilir olması, eğitilen memnuniyetinde rol oynamakta olduğu tespit edilmiştir.

Uzaktan eğitim bağlamında sunulmakta olan destek hizmetlerinin kalitesinin, eğitilen memnuniyetinde kilit bir rol oynadığı ve yine eğitilen-eğitimci arası etkileşimin kalitesi, uzaktan eğitim sisteminin kolaylığı ile eğitilenin bilgisayar kullanım deneyimi de e-öğrenme sürecinde eğitilen memnuniyeti üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

E-öğrenme memnuniyetinde önemli bir etken olduğu tespit edilen, eğitilenin bilgisayar kullanım düzeyi faktörünün, önceki çalışmalara benzerlik gösterdiği

görülmektedir” ifadelerine yer verirken “e-öğrenme ortamlarında eğitilenlerin bilgisayar kullanım düzeyinin kayda değer bir özellik olmadığı belirtilmiş, Türkiye’de ise eğitilenlerin bilgisayar kullanımında bu seviyeye (temel düzey bilgisayar kullanımı) tam olarak ulaşamadığı gözlemlenmektedir” ifadesine yer vermiş, ayrıca “e-öğrenmede eğitilen memnuniyetini artırmak için üniversitelerin Uzaktan Eğitim Merkezi yöneticileri, eğitilenlerin bilgisayar kullanımlarını iyileştirme yönünde kurs, yaz stajı vb. gibi çalışmalar düzenlemeye ağırlık verebilirler” ifadesinin denmekte olduğu görülmüştür.

Eğitilenin bilgisayar kullanımına karşı tutumu, bu çalışmada e-öğrenme eğitilen memnuniyeti üzerinde önemli bulunmamış, yine benzer bir şekilde ders materyal kalitesi, kalite ve esneklik faktörleri ile aynı olguları oluşturduğu algısı ortaya çıktığından, kayda değer bir özellik olarak gözükmemekte olduğu görülmüştür.

• **2013 – Hürşit Cem Salar, “Türkiye’de Üniversite Öğrencilerinin ve Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Öğrenmeye Hazırbulunuşlukları”, Doktora Tezi**

Salar tarafından hazırlanan doktora tezinde genel amaç, Türkiye’deki devlet üniversitelerinde yüz yüze eğitim veren fakültelerde görev yapan eğitimcilerin Açık ve Uzaktan Öğrenme dersleri yürütebilme, öğrenim gören eğitilenlerin ise Açık ve Uzaktan Öğrenme dersleri alabilmeye ilişkin hazırbulunuşluklarını yeterlilikler ve kaynaklar çerçevesinde incelemektir.

Salar, araştırmaya katılan 4 üniversitedeki, 3 fakültede öğrenim gören 2994 eğitilen ve görev yapan 36 eğitimci ile gerçekleştirmiş 2011-2012 bahar dönemi, Nisan ve Haziran aylarında eğitilen ve eğitmenlerin veri toplama araçlarına verdikleri yanıtlarla elde ettiği verileri analiz etmiştir.

Salar bu araştırmada, eğitilenlerin ve eğitimcilerin büyük bölümünün Açık ve Uzaktan Öğrenme’ye hazır olduğunu belirtmiştir. Eğitilenler açısından zaman yönetimi, Açık ve Uzaktan Öğrenme hakkında yeterli bilgiye sahip olma, Açık ve Uzaktan Öğrenme’ye karşı olumlu yaklaşım, eğitimciler açısından Açık ve Uzaktan Öğrenme uygulamaları hakkında yeterli bilgiye sahip olma ve zaman yeterliliği konusunda problemler yaşandığını da tespit etmiştir. Bunun yanında üniversite değişkeninden bağımsız olarak eğitilenlerin yaklaşık yarısı, eğitilenlerin yaklaşık ise üçte ikilik bir bölümü Açık ve Uzaktan Öğrenme derslerine yönelik istekli oldukları sonucuna ulaşmıştır.

• **2013-Melih Engin, “Üniversitelerde Teknoloji Yoğun Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Üretim, Uygulama ve Yönetim Süreçlerinin İncelenmesi”, Doktora Tezi**

Engin tarafından hazırlanan doktora tezinin amacı Türkiye’deki üniversitelerde uygulanan teknoloji yoğun uzaktan eğitim sistemlerinin üretim, uygulama ve yönetim süreçlerini genel karakteristiklerini, uygulanan araç ve yöntemlerini ve bu anlamda yaşanan sorunları incelemektir. Üretim, yönetim ve uygulama boyutları, kurumsal destek, ders geliştirme, öğrenme-öğretme süreçleri, ders yapısı, eğitilen desteği, eğitimci desteği ve ölçme değerlendirme kategorileri altında ele alınmıştır. Bu çalışmada ilişkisel tarama modeli uygulanmıştır. Elde edilen veriler temel betimsel istatistiklerin yanı sıra parametrik istatistik teknikleri ile çözümlenmiş ve araştırma amaçları doğrultusunda yorumlanmıştır. Bu çalışmada 2011-2012 öğretim yılı itibarıyla Türkiye’de ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyde teknoloji yoğun uzaktan eğitim programı uygulayan toplam 36 üniversite araştırmaya dahil edilmiştir.

Araştırmada uzaktan eğitim sistemlerinin karakteristiklerini belirlemek için Uzaktan Eğitim Sistemleri Değerlendirme Ölçeği, uzaktan eğitim sistemlerinde uygulanan yöntem ve araçları belirlemek için Uzaktan Eğitim Uygulamaları Tarama Envanteri, uygulamada karşılaşılan sorunları belirlemek için ise Uzaktan Eğitim Sistemleri Sorun Tarama Envanteri kullanılmıştır.

Engin bu çalışmanın, son dönemde gerek uluslararası, gerekse ulusal düzlemde çok hızlı şekilde yaygınlaşmakta olan teknoloji yoğun uzaktan eğitimi konu alması açısından güncel; eğitim teknolojisi alanına özgü boyutları temel alan sistematığı yanında, Türkiye’deki tüm programları kapsamı ile özgün; uygulamada karşılaşılan sorunların çözümü için karar alma konumundaki kişi ve kurumlara yönelik, uygulanabilir öneriler sağlayacak olması açısından ise işlevsel önemde değerlendirilmekte olduğunu belirtmiştir.

Engin’ in yapmış olduğu çalışmadan elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Uygulanan uzaktan eğitim sistemlerinin kurumsal destek karakteristikleri bağlamında etkili uzaktan eğitim dersi uygulamalarına yönelik kurumsal ödüllerin bulunması ile yenilikçi uygulamalar için mesleki teşvikler sağlanması uygulamaları ihmal edilmekte olduğu, kurumsal destek uygulamalarından yine mesleki teşvik sağlanması ve kurumsal ödül verilmesi uygulamalarında kullanılan yöntem ve araçlar sınırlı düzeyde kalmakta, bunun yanında kurumsal destek bağlamında teknoloji planı, bilgi güvenliği ve

merkezi koordinasyon ile ilgili yöntem ve araçların çoğu yaygın olarak kullanılmakta olduğu belirlenmiştir.

Uygulanan uzaktan eğitim sistemlerinin ders geliştirme karakteristikleri ile ilgili olarak bilişsel farklılıkların dikkate alınması, tanılama araçları, adaptive dersler ve kısmi dış destek alınması ihmal edilen hususlar olduğu, bunun yanında, paydaş görüşü, tasarım uzmanlarının bulunması, onaylı dersler, uygun teknoloji seçimi, materyal yenileme, etkileşim süreci-model uyumu ve tasarım kılavuzları çoğunlukla başvurulan uygulamalar olduğu görülmüştür.

Ders geliştirme ile ilgili olarak, onaylı derslerin sunulması, paydaş görüşü, kısmi dış destek, tanılama araçları ve adaptif dersler uygulamaları üniversitelerde çoğunlukla yapılmasına rağmen, bu uygulamalarda son derece sınırlı yöntem ve araçlar kullanıldığı, bireysel farklılıkların dikkate alınması uygulaması ise yaygınlık açısından düşük kaldığı ve bireysel farklılıklar ile ilgili sınırlı yöntem ve araçların kullanıldığı görülmüştür.

Öğrenme-öğretme süreçleri ile ilgili en çok ihmal edilen hususlar sırası ile derste performans kontrolü, üst düzey etkinlikler ile problem ve görev çalışması uygulamalarının olduğu, buna karşılık eğitilen-eğitimci etkileşimi, eğitilen-eğitilen etkileşimi, ilan edilmiş sürede dönüt, farklı modül hacimleri ve birlikte çalışmayı teşvik uygulamaları çoğunlukla başvurulan uygulamalar olduğu tespit edilmiştir.

Ders yapısı uygulamalarında zorluk çekilen uygulamaların sırası ile etkili araştırma eğitimi ve UE'in uygunluğuna uyarı yapılması uygulamalarının olduğu, buna karşılık tüm kütüphaneler açık, ders hedefleri somut ve açık, yardımcı kaynaklar verme ve önceden belli beklentiler uygulamalarına çoğunlukla başvurulduğu görülmüştür.

Eğitimci desteği uygulamasında en çok eğitime düzenli eğitim verilmesi uygulamaları ihmal edilmekte, buna karşılık ders geliştirmede teknik yardım, uygulamada sürekli destek, uygulamaları düzenli izleme ve eğitilen kaynaklı sorun için kaynak uygulamalarına çoğunlukla başvurulmakta olduğu belirlenmiştir.

• **2013 - Abdullatif Kaban, “Uzaktan Eğitim Kalite Standartlarının Belirlenmesi ve Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Sisteminin İncelenmesi”, Doktora Tezi**

Kaban tarafından hazırlanan doktora tezinin amacı, alan yazının genişçe taranması ve bununla birlikte belgelerin incelenmesi suretiyle veri elde etmek ve elde edilen veriler ile birlikte uzman görüşleri doğrultusunda Uzaktan Eğitim Kalite Standartlarını ortaya koymaktır. Bunun yanı sıra ortaya konan standartların önemine ve kullanılabilirliğine

ilişkin uzaktan eğitim çalışanlarının görüşlerine değinmek ve mevcut durumda bulunan uzaktan eğitim programlarının, geliştirilen standartlar bağlamında değerlendirmektir. Bu kapsamda ise Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi değerlendirilmiştir.

Çalışmada uluslararası uzaktan eğitim kurumlarının kabul ettiği uzaktan eğitim standartları üzerinde incelemeler yapılmış ve bu incelemelerle birlikte alınan uzman görüşleri doğrultusunda yapılan değerlendirmeler sonucunda uzaktan eğitim kalite standartları belirlenmiştir. Bu çalışma kapsamında Ankara, Gazi, İstanbul ve Sakarya Üniversitelerinde çeşitli kademelerde görev alan uzaktan eğitim birimlerinde çalışan toplam 56 kişinin görüşü alınmış, bu değerlendirme, belge inceleme ve görüşler dikkate alınarak bir kalite envanteri oluşturulmuş ve bu envanter kapsamında Atatürk Üniversitesi tarafından yürütülen uzaktan eğitim faaliyetleri değerlendirilmiştir.

Kaban' ın yapmış olduğu değerlendirme sonucuna göre Atatürk Üniversitesinin yürütmüş olduğu uzaktan eğitim uygulamalarının, envantere belirtilen kalite standartlarının % 79'unu taşıdığı, bu nedenle Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezinin, standartları orta derecede karşılayan bir uzaktan eğitim kurumu olduğu sonucuna varılmıştır.

• **2013 - Muhammet Berigel, “Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarına Uyum Süreçlerinin İncelenmesi”, Doktora Tezi**

Berigel tarafından hazırlanan doktora tezinin amacı eğitimcilerin uzaktan eğitim ortamına ilişkin uyum süreçleri ve bu süreç üzerinde etkili olan faktörleri araştırmaktır. Bu bağlamda araştırma grubu 3 eğitimciden oluşturulmuş ve çalışma bu doğrultuda gerçekleştirilmiştir.

Berigel araştırmada, Etnografik özel durum çalışma yöntemi kullanılmış ve bu kapsamda araştırma grubunu oluşturan 3 eğitimcinin durumu 15 hafta boyunca izlemiştir. Bu süre zarfında eğitimcilerin uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçleri ve süreç üzerinde etkili olan faktörler incelenmeye çalışılmış; gözlem, alan notları, provokasyon ve mülakatla çeşitli veriler elde etmiştir. Nitel yaklaşımın kullanıldığı çalışmada verilerin analizi, nitel veri analizi programı olan MAXQDA ile gerçekleştirilmiştir.

Berigel tarafından yapılan analiz sonucuna göre; tanıma, farkında olma, değişim, dönüşüm ve uyarılma olmak üzere 5 aşamadan oluşan bir uyum süreci tespit edilmiş, bu uyum süreçlerine farklı zamanlarda ulaşıldığı gibi bazı süreçlere de geçinilemediği görülmüştür.

Uyum süreçleri üzerinde etkili olan faktörlere bakıldığında ise bireysel faktörler, organizasyonel faktörler ve çevrimiçi öğretim yeterliliği olmak üzere 3 faktörün belirlendiği görülmüş, bireysel gelişim eksikliğinin, uyum süreci üzerinde etkili olduğu ancak bireysel gayretler ile eğitimcilerin, sorunların üstesinden gelebileceği, ayrıca uzaktan eğitime yeni teknolojiler taşıyan eğitimcilerin uyum süreçlerinin daha kolay ve daha hızlı gerçekleştiği, Organizasyonel faktörlere ilişkin değerlendirmede ise eğitimcilere uzaktan eğitim ile normal eğitim arasındaki farkın anlatılmasının, uyumu daha da kolaylaştıracağı savunulduğu görülmüştür.

• **2014 - Fatih Balaman, “Web Tabanlı Eğitimin Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İnternet Programcılığı 2 Dersindeki Akademik Başarılarına Etkisi”, Doktora Tezi**

Balaman tarafından hazırlanan doktora tezi, web tabanlı uzaktan eğitimin akademik başarıya ve kalıcılığa etkisinin araştırılması amacıyla yapıldığı görülmüştür. Bu amaç kapsamında eğitilenlerden bir deney grubu oluşturulmuş ve bu gruba web tabanlı uzaktan eğitim çerçevesinde senkron ve asenkron eğitimi ile internet programcılığı 2 dersine ilişkin ön test, son test ve kalıcılık testi uygulanmıştır. Ayrıca çalışmanın bütünlüğü açısından deney grubu eğitilenlerinden, web tabanlı uzaktan eğitim hakkında görüşler elde edilmiştir.

Balaman tarafından nitel ve nicel çalışmanın bir arada yürütüldüğü bu çalışmanın evreninde, Mustafa Kemal Üniversitesi Kırıkkhan Meslek Yüksekokulu’nda 2013-2014 döneminde eğitim gören 70 eğitilen, araştırma grubu olarak belirlenmiş, toplam 14 hafta boyunca deneyler yapılmış ve bu deneylerden çeşitli yollarla nicel ve nitel veriler elde edilmiş, elde edilen nicel veriler betimsel istatistik, bağımsız gruplar t testi, ilişkili örneklem t testi ve ANCOVA gibi çeşitli testlere tabi tutulurken, nitel verilerin analizi ise betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Balaman tarafından yapılan analiz ve değerlendirme sonucuna göre web tabanlı uzaktan eğitimin uygulandığı deney grubu eğitilenlerinin akademik başarı puanlarının, klasik eğitimin verildiği kontrol grubu eğitilenlerinin puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiş, bununla birlikte kalıcılığa ilişkin yapılan değerlendirmede ise aynı şekilde web tabanlı uzaktan eğitim eğitilenlerinin puanlarının, geleneksel eğitime tabi tutulan eğitilenlerin puanlarından daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

• **2014 - Nejdet Karadağ, “Açık ve Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme: Mega Üniversitelerdeki Uygulamalar”, Doktora Tezi**

Karadağ tarafından yapılan çalışma ile Anadolu Üniversitesi bünyesinde faaliyette bulunan Merkezi Açık öğretim Sistemin’de eğitilenlerin başarısına ilişkin ölçme ve değerlendirme uygulamalarının nasıl geliştirilebileceğinin araştırılması ve ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında gerek dünya genelinde açık ve uzaktan eğitim veren büyük üniversitelerin ölçme ve değerlendirmeye uygulamaları gerekse de merkezi açık öğretim sistemine kayıtlı eğitilenlerin görüşleri alınmak suretiyle nitel ve nicel çalışma için veriler elde edilmiştir.

Karadağ nitel ve nicel analiz amacıyla 2013-2014 bahar yarıyılında kayıt yenilemek için sisteme giren eğitilenlere anket uygulamış ve çevrimiçi uygulamış olduğu anket ile 13.739 eğitilenlerden anket sorularına ilişkin cevaplar almış, bununla birlikte araştırma amacı kapsamında, 2013-2014 öğretim yılında bölümlerinde dereceye giren 12 eğitilen ile geniş kapsamlı görüşmeler yapmış, bu kapsamda elde edilen verileri gerek nitel ve gerekse nicel araştırma çerçevesinde belirlenen farklı testler ile analiz etmiştir.

Karadağ’ ın yapmış olduğu analiz sonuçlarına göre değerlendirme amacı taşıyan bölüme ilişkin araç çeşitliliğinin sağlanması, sürece ilişkin değerlendirme etkinliklerinin düzenlenmesi, öğrenme ve değerlendirme ortamının daha da zenginleştirilmesi ve eğitilenlere daha fazla geri bildirim yapılmasının önem arz ettiği tespit edilmiş, bu nedenle belirtilen unsurların, eğitilenlerin başarısına ilişkin ölçme ve değerlendirme uygulamalarını geliştireceği ve eğitilenlerin başarısını daha da arttıracacağı görülmüştür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Çalışmada araştırma bölümü temel iki konuya odaklanmaktaydı. İlk olarak 2010-2016 yılları arasında YÖKTEZ veri tabanında erişime açık olan 114 teze ilişkin oluşturulan 11 araştırma sorusuna cevap olacak istatistiksel dağılım tabloları sunulmuş, ardından bu tezlerden konuyla ilişkili 25 tanesi seçilerek bu tezlerin sonuç ve önerilerine dayalı içerik analizleri sunulmuştur.

Çalışmada 2010-2016 yılları arasında yürütülen ve YÖKTEZ veri tabanında erişime açık olan 114 teze ilişkin 11 araştırma sorusuna SPSS 21 paket programı uygulanarak frekans ve yüzde değerleri analizi uygulanmıştır. Analiz yapılırken lisansüstü çalışmaların yıllara, üniversitelere, danışman unvanlarına, konularına, türlerine, araştırma yaklaşımına, çalışmaya dahil edilen grubun unvanına, çalışmaya dahil edilen öğrenci grubunun düzeylerine, sunulan güvenilirlik yöntemlerine, veri toplama araçlarına, tezlerde kullanılan veri analiz yöntemlerine ve veri analizinde kullanılan programlara ilişkin dağılım sonuçları tablolara ifade edilmiştir.

Tezlerin yıllara göre dağılımı tablosunda; en fazla tezin %19.3'ünün 2012 (f=22) yılında olduğu görülmüştür. Bu yılı %17.5 yüzdesiyle 2014 (f=20), %16.7 yüzdesiyle 2010 (f=19) ve 2013 (f=19) yılları izlemektedir. 2014'e kadar tez sayısında göreceli bir artış olmasıyla birlikte 2014 yılından sonra yayınlanan tezlerde önemli bir azalma olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tezlerin üniversitelere göre dağılımı tablosunda; %14.0 yüzdesiyle en fazla tezin Gazi Üniversitesinde (f=16) tamamlandığı, bunu sırasıyla %10.5 yüzdesiyle Anadolu Üniversitesi (f=12) ve %7.0 yüzdesiyle de Sakarya Üniversitesinin (f=8) izlediği belirlenmiştir.

Tezlerin danışman unvanlarına göre dağılımı tablosunda; %37.7'sinin Yrd. Doç. Dr. (f=43) olduğu görülmektedir. Bu danışman unvanını %34.2 yüzdesiyle Doç. Dr. (f=39) ve %28.1 Prof. Dr. (f=32) izlemektedir.

Tezlerin konularına göre dağılımı tablosuna göre; 2010-2016 yılları arasında uzaktan eğitim ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin 12 konu başlığı altında toplanmış, tezlerin %57.9'unda (f=66) "eğitim ve öğretim" üzerine çalışıldığı, en yüksek yüzdeye

sahip ikinci tez konusunun “bilgisayar mühendisliği bilimleri-bilgisayar ve kontrol” başlığıyla %20.2 (f=23) olduğu görülmektedir. Bu konu başlıklarını sırasıyla “iletişim bilimleri” %9.6 (f=11) ve “bilim ve teknoloji” %2.6 (f=3) çalışmaları izlemiştir.

Tezlerin türüne göre dağılımı tablosuna göre; %78.1’inin Y. L. (f=25) %21.9’unun D. (f=25) olduğu, incelenen 114 tezdten 43’ü nitel, 50’si nicel ve 21 tanesi ise karma (nitel ve nicel) çalışma modeline uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tezlerin araştırma yaklaşımına göre dağılımı tablosunda; uzaktan eğitim alanında yayınlanmış tezlerin %43.9’unda (f=50) nicel araştırma yönteminin kullanıldığı, bunu sırasıyla nitel %37.7 (f=43) ve karma %18.4 (f=21) yüzdeleriyle araştırma yöntemleri izlemiştir.

Tezlerde çalışmaya dahil edilen grubun unvanına göre dağılımı tablosu; tezlerde en fazla kullanılan örneklem türünün öğrenciler olduğunu, bu nedenle de öğrencilerin kademelerine göre dağılımını incelemenin bir gereklilik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tezlerde çalışmaya dahil edilen öğrenci grubunun kademelere göre dağılımı tablosuna göre; %69’unun lisans öğrencisi (f=40), bu öğrenim kademesini %13.8 yüzdesiyle ön lisans (f=8), %10.3’le karma öğrencisi (f=6) ve %6.9 ilkokul öğrencisi (f=4) izlemiştir.

Tezlerde sunulan güvenirlik yöntemine ilişkin dağılım tablosuna göre; tezlerde güvenirlik kanıtı olarak kullanılan yöntemlere bakıldığında en fazla Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı hesaplamasının güvenirlik kanıtı olarak ortaya konduğu tespit edilmiş, uzaktan eğitim alanında yapılan lisansüstü tezlerinin 68 tanesinde ise herhangi bir güvenirlik kanıtının belirtilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılım tablosunda; veri toplama aracı olarak en fazla anket kullanıldığı, sonrasında ölçek, doküman inceleme ve başarı testleri kullanılmıştır.

Tezlerde kullanılan veri analiz yöntemine ilişkin dağılım tablosunda; veri analiz yöntemleri içerisinde ANOVA’nın %60.9 yüzdesiyle birinci sırada (f=28) yer alırken, ikinci sırada karma başlığı, bunları sırasıyla betimsel istatistikler %6.5 (f=3) ve doğrulayıcı faktör analizi %4.3 (f=2) veri analiz yöntemleri izlemiştir.

Tezlerde veri analizinde kullanılan programlara ilişkin dağılım tablosuna göre; tezlerde veri analizinde en fazla kullanılan programın SPSS olduğu, ayrıca yoğun olarak veri analizinde Microsoft Excel programının kullanıldığı, bazı çalışmalarda ise veri analizinde kullanılan program belirtilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma bulgularının değerlendirilmesinin ikinci aşamasında ise konuyla bire bir ilişkili 25 adet çalışmanın sonuç ve öneri kısımlarına dayalı bir içerik analizi sunulmuştur.

Geleneksel eğitim sisteminin maddi külfetinin fazla olduğu, teknolojinin baş döndüren bir hızla ilerlediği, eğitimsiz insan sayısının çokluğu ve eğitimcinin kısıtlı olduğu günümüzde uzaktan eğitim sistemlerinin elzem olduğu, var olan uzaktan eğitim uygulamalarının ise yetersiz olduğu ve geliştirilmesi gerektiği yapılan çalışmalar sonucunda tespit edilmiştir.

Uzaktan eğitimin yüz yüze öğretim sürecinden farkları ders dinleme süreci ve fiziksel ortam olmak üzere iki başlık üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Buna göre ders dinleme sürecinde; dikkat dağıtacak öğelerin olmaması, kendini daha rahat ifade edebilme imkânı sağlaması, sohbet alanının aşırı kullanımının dikkat dağıtması, etkin katılımı sağlaması, zamandan tasarruf sağlaması, anında dönüt alabilme imkânı sunması, tekrar imkânı sağlaması, ders dinleme sürecinin kontrolünün eğitilenlere ait olduğu görülmüştür. Fiziksel ortam bağlamında ise eğitimin mekândan bağımsız olması, yüz yüze olmanın tedirgin etmesi, etraftaki ders dışı kişilerin dikkat dağıtması ve ekranın görme kolaylığı sağlamasına vurgu yapılmıştır. Ayrıca, uzaktan eğitimin mekândan bağımsız olmasının sağladığı yararları bakıldığında; bunun bireyde kendini rahat hissetme duygusunu uyandırdığı ve ulaşım problemini ortadan kaldırdığı saptanmıştır.

Yapılan araştırmada Türkiye’de yükseköğretimde uzaktan eğitime ilişkin çalışmaların, batılı ülkeler seviyesine ulaşmak için yoğunlukta olduğu, yeni teknolojik iletişim araçlarının genç bireylerce etkili bir şekilde kullanıldığı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra bireylerin uzaktan eğitime ilişkin yeniliklere açık olmaları, küreselleşen dünyada iletişimin de teknoloji ile birlikte gelişmesi sonucu aynı fiziksel ortamda olmaksızın okul dışında da öğrenmenin uygun olduğu gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Aynı zamanda uzaktan eğitim ile ihtiyaç duyulan her türlü bilgiye web ortamında kısa sürede ulaşılması, okul dışında gerçekleşen öğrenme süreçlerini desteklemiş ve zaman faktörünün etkin kullanılması olanağını sunmuştur. Bu olumlu faktörlerle birlikte uzaktan eğitim ile eğitimin kalitesini artırma ve maliyetleri düşürmek suretiyle uzaktan eğitim yöntemlerinin, yükseköğretimde kullanılmasının fayda sağlayabileceği görülmüştür.

Çalışmada sosyal ağ destekli uzaktan eğitimin, yüz yüze eğitimden daha etkin sonuçlar doğurduğu ve sosyal ağ destekli uzaktan eğitimde web toplulukları ile uzaktan eğitim alan bireylerin başarılarının daha da yükseldiği ulaşılan bir sonuç olmuştur. Aynı

zamanda uzaktan eğitim modellerinin sunmuş olduğu olanaklar sayesinde eğitim sistemleri daha kaliteli ve daha eğlenceli bir hal almış olup bu ölçüde bilgiye ulaşım imkânı da artmıştır. Bununla birlikte eğitim alan bireylerin uzaktan eğitime ilişkin temel bakış algılarının, kaynaklara erişim ve eğitim-öğretim planlama faktörleri bakımından orta düzeyde olduğu, ancak eğitim düzeyinin artışına bağlı olarak algının da arttığı görülmüştür. Bu nedenle uzaktan eğitim algısının arttırılmasının, eğitim seviyesinin arttırılması ile mümkün olduğu savunulabilir.

Uzaktan eğitimde, öğretim sürecine ilişkin eğitim alanların tutumlarında cinsiyetin etkisinin olmadığı, başarının öğretim sürecini olumlu etkilediği görülmüştür. Dolayısıyla başarı ve öğretim süreci arasında doğrusal ve karşılıklı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Ayrıca uzaktan eğitim programlarında kullanılan Öğrenme Yönetim Sistemleri hakkında eğitimcilerin çoğunun olumlu görüş bildirdiği, özellikle sanal sınıf ortamını daha çok tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Yanı sıra UE'in tercih edilmesinin önemli sebeplerinden bazıları da eğitimin mekândan bağımsız olması ve eğitime istenilen yerden katılabilme olanağının olduğu belirtilmiştir. Bu sebeple eğitim alan bireylerin, gelecekte başka bir eğitim almak istemeleri halinde yine UE programını tercih etmek istedikleri görülmüştür.

Uzaktan eğitime ilişkin olumlu gelişmelerle birlikte uzaktan eğitim sisteminin olumsuz yönlerinin de olduğu, bunların da UE'de kullanılan paket programlardan, yeterince dönütün sağlanamamasından ve kullanılan araç-gerecin yetersizliğinden kaynaklandığı ifade edilmiştir. Bunun da uzaktan eğitim sisteminin değerlendirilmesi aşamasında çeşitli sıkıntılara yol açtığı görülmüştür.

Yapılan araştırma sonucunda UE konusunda genellikle bilgisayar ve elektronik bölümü eğitilenlerinin bilgi sahibi olduğu, diğer bölüm öğrencilerinin ise yeteri kadar bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Bu durum ise uzaktan eğitimin temel kaynakları olan bilgisayar ve elektronik teknolojisi ile ilişki içinde olan bireylerin, sürece ilişkin algılarının daha olumlu olduğunu göstermektedir.

Araştırmada UE alanların, eğitimcilere oranla UE' ye olan bakış açılarının daha olumlu olduğu görülmüştür. Bu olumlu görüşlerinin nedeni ise UE programlarının zaman ve mekandan bağımsız ve online derslerin istendiği zaman tekrar dinlenebilir olması olarak belirtilmiştir. UE' nin sahip olduğu erişim kolaylığı, zaman ve mekân bağımsızlığı, maddi gelir kazancı gibi avantajlarının tamamı eğitimcileri UE'ye ilgi ve istek duymaya sevk etmektedir. Derslerin verimliliği ele alındığında, UE' de çevrimiçi derslerin

verimliliğini pozitif anlamda etkileyen faktörler olarak, eğitimcilerin motivasyonu ve rolü, eğitim alanların motivasyon ve rolü, ÖYS ders içerikleri, ÖD, planlama ve koordinasyon ifade edilmektedir. Çevrimiçi dersleri olumsuz olarak etkileyen faktörler ise gerek destek personeli ve gerekse eğitimcilerin ÖYS' ye giriş konusunda yaşadığı problemler ve eğitim alanların dönem başında sistemi kullanma konusunda yaşadıkları problemler olarak belirtilmektedir.

Programlar olarak farklılaşan UE ve ÖYS karşılaştırıldığında, LMS yazılımlarından MOODLE'ın, alanda kullanılan diğer benzer programlara göre daha kullanışlı ve avantajlı bir program olduğu ve bu özellikleri sayesinde en çok tercih edilen program olduğu görülmüştür. Bu anlamda UE sistemlerinde kullanılan paket programlarının da daha güncel, sade, kullanışlı ve ihtiyaca gereken cevabı verebilir özelliklere sahip olmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Bu programlar ifade edilen özelliklere haiz olarak tercih edilirken, eğitim alanların bilgisayar kullanım düzeylerinin de e-öğrenme memnuniyetinde önemli bir faktör olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'de üniversite eğitimi alan öğrencilerin ve eğitimcilerin açık ve uzaktan öğrenmeye hazırbulunuşluk düzeyleri incelendiğinde sonuç olarak varılan noktada bu kişilerin olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür. Olumlu olan pek çok özelliğinin yanı sıra UE'nin en büyük eksikliğinin iletişim sorunuyla birlikte sosyal yozlaşma olduğu görülmüştür.

4.2. Öneriler

Yapılmış olan UE çalışmaları değerlendirildiğinde elde edilen bulgular ve sonuçlar neticesinde alana katkı sunabilmek adına çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Bu önerileri şu şekilde sıralamak mümkündür.

Uzaktan eğitim sistemlerinin yaygınlaşabilmesi ve bu alanda yeterli düzeyde eğitim verilebilmesi için devletin mevcut alt yapı sistemlerini güçlendirerek bilgisayar destekli eğitime gereken önemi göstermesi ve devam eden çalışmaların artırılarak sürdürülmesi gerektiği düşünülmektedir. Bilişim teknolojileri alanında öğrenim gören eğitimci adaylarına bu teknolojileri daha iyi kullanabilmeleri için gerekli hizmet içi eğitimler artırılarak verilmelidir

Uzaktan eğitim veren eğitim kurumlarının teknolojik altyapıları, sosyal ağlar ile desteklenen uygulamaları kullanmaya imkân verecek şekilde düzenlenmelidir. Bu uygulama UE' nin iletişim sorununu giderebilmesi adına sosyal ağ destekli UE sistemlerinin kullanımını sağlarken sosyal anlamda bireylerin yaşadığı sıkıntıları da

giderilebilecek bir uygulama olacaktır. Bu sayede UE' ye olan olumlu tutumlar artacak ve sistem fonksiyonları daha kaliteli bir hale getirilecektir.

Eğitim kurumları tarafından UE alanında mevcut bilginin artırılması amacıyla daha fazla bilgilendirmeler yapılmalı, yurt dışı çalışmalarını da kapsayacak şekilde yeni seminerler düzenlenmeli ve yeni olanaklar sağlanmalıdır. Eğitimin daha kaliteli olabilmesi için yeni UE modelleri geliştirilmeli ve bu modellerden faydalanma olanakları artırılmalıdır. UE programlarında kullanılan ÖYS'lerin daha kaliteli hale gelmesi için tasarım ve görselliği artırılmalı ve sanal sınıf ortamları geliştirilerek daha kaliteli hale getirilmelidir.

UE sisteminin uygulama sürecinde yaşanan olumsuzlukların giderilebilmesi için UE' de kullanılan paket programlar yeniden gözden geçirilmeli, eğitimciler ve eğitim alanları arasındaki geri dönüşler artırılmalı ve kullanılan araç-gereçler güncel teknoloji düzeyinde olmalıdır. Ayrıca UE' de eğitimciler için sunulan maddi imkânların artırılması sistemi daha cazip hale getirebilecek ve bu sayede artacak eğitimci talepleri seçici bir ortama imkân sağlayacaktır.

UE' in gerekliliği konusunda incelenen tezler doğrultusunda çoğu üniversitenin çok az çalışma yaptığı tespit edilmiş olup UE' nin zorunlu olduğu günümüzde hem üniversitelerdeki başarı düzeylerini hem de bölgesel başarı düzeyini belirlemek amacıyla bu konuya yönelik lisansüstü çalışmaların artırılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

Çalışma sayısının artması başarı ve başarısızlığın nedenlerinin tespiti açısından oldukça önemlidir.

UE konusunun başarısını tespit etmek için bu konuda yapılacak doktora seviyesindeki tez sayısının artırılmasının gerekli olduğunu düşünmekteyiz.

Öğretim elamanı, öğretmen ve karma grubun dâhil olduğu çalışma sayısının artırılması hem hangi grubun başarılı olduğunu görmek hem de öğrenci grubuyla kıyas yapılabilmesi için gerekli görülmektedir.

İlkokul, Ön lisan ve karma gibi gruplara yapılan çalışmaların sayısının artırılması ve lisans çalışmalarıyla kıyaslanması hangi grubun daha başarılı olduğunun belirlenmesi için gerekli görülmektedir.

Uzaktan eğitim, uygulanacağı ülkenin eğitilen potansiyelinin yüksek olması sebebiyle Türkiye'deki eğitim problemlerine yeni çözümler üretebilmelidir.

Türkiye'nin sahip olduğu farklı sosyal, ekonomik ve coğrafi sebeplerden dolayı eğitim hizmetlerinde fırsat eşitlik sağlanmalıdır.

Uzaktan eğitimde kullanılacak uygulamalar geçmişten günümüze önemini yitirmeyen müfredat içeriği ile zenginleştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akbıyık, A. (2013) **Uzaktan Eğitim Ortamlarında Sosyal Yazılım Kullanımının Kabulünü Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma**, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Üretim Yönetimi ve Pazarlama Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Sakarya.
- Akça Türkoğlu, E. (2012) **Uzaktan Eğitimde Stratejik Planlama Açısından Üniversitelerin Karşılaştırmalı Bir Analizi**, Gazi Üniversitesi, Bilişim Enstitüsü, Yönetim Bilişim Enstitüsü Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.
- Akmeşe, Ö. F. (2015) **Uzaktan Eğitimde Ders İçeriği Oluşturma Platformu**, Kırıkkale Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Kırıkkale.
- Aktaş, M. (2013) **Fen ve Teknoloji Dersinde Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Öğrencilerin Akademik Başarı ve Tutumları Üzerindeki Etkisi**, Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Zonguldak.
- Aktaş, M. (2010) **Bilgisayar Ağları Dersinin Scorm Uyumlu Olarak Uzaktan Eğitime Hazırlanması**, Sakarya Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Elektronik ve Bilgisayar Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Sakarya.
- Alkan, C.(1987) **Açıköğretim**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yay.
- Arslan, T. (2013) **Uzaktan Eğitim ve Öğrenme Yönetim Sistemlerinin Karşılaştırılması**, Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Fizik Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Edirne.
- Altun Türker, Y. (2012) **Uzaktan Eğitim Öğretim Yönetim Sisteminin Bulanık Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri İle Seçimi**, Kocaeli Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Kocaeli.
- Ateş, V. (2010) **Gazi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programlarında Kullanılmakta Olan Öğrenme Yönetim Sisteminin Ders Verenler Açısından**

- Değerlendirilmesi**, Gazi Üniversitesi, Bilişim Enstitüsü, Yönetim Bilişim Sistemleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.
- Aydemir, M. (2014) **Uzaktan Eğitimde Üstbilişsel Etkinliklerin Öğrencilerin Ders Çalışma Süreçleri ve Üstbilişsel Becerileri Açısından İncelenmesi**, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi Erzurum.
- Aydın Menderis, İ. (2014) **İngiltere Open University İle Avustralya New England University’de Yükseköğretimde Uzaktan Eğitim Yönetiminin Karşılaştırılması ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi**, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yükseköğretim Yönetimi Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Eskişehir.
- Aydingüler, M. H. (2013) **Canlandırmanın Uzaktan Eğitim Sürecine Katkısının Deneysel Yöntemle İncelenmesi**, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Tasarımı Ana Bilim Dalı, İletişim Tasarımı Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul.
- Bağcı, K. (2015) **Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sistemini Kullanmaya Devam Etme Niyetini Etkileyen Faktörlerin Yapısal Eşitlik Modeli İle İncelenmesi**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstatistik Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Van.
- Bahçekapılı, E. (2015) **Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Bireysel Özellikler İle Yordanması**, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi Erzurum.
- Balaban, M. E. (2012) **Dünyada ve Türkiye’de Uzaktan Eğitim ve Bir Proje Örneği: Bilgiye Erişim ve Paylaşım Projesi: Uzaktan Eğitim**, Işık Üniversitesi.
- Balaman, F. (2014) **Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İnternet Programcılığı 2 Dersindeki Akademik Başarılarına Etkisi**, Dicle Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı, Eğitim Programları Ve Öğretim Bilim Dalı, D. Tezi Diyarbakır.
- Başarıcı, R. (2012) **İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim Programlarında Öğrenme Stratejileri Kullanımı**, Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü,

Teknoloji Eğitimi Anabilim Dalı, Teknoloji Eğitimi Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul.

- Bayraktar, A. (2015) **Çevrimiçi Derslerin Verimliliğini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi**, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi ABD., Yayınlanmamış Y. L. Tezi, Trabzon.
- Begimbetova, K. (2015) **Uzaktan Eğitimde Öğretim Elemanı ve Öğrencilerin Memnuniyet Düzeyi**, Gazi Üniversitesi, Bilişim Enstitüsü, Yönetim Bilişim Enstitüsü Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.
- Berigel, M. (2013) **Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Ortamlarına Uyum Süreçlerinin İncelenmesi**, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Fen Ve Matematik Alanları Eğitimi Anabilim Dalı, Matematik Eğitimi Bilim Dalı, D. Tezi Trabzon.
- Bıyan, M. (2012) **Cumhuriyet Üniversitesi Bilgisayar Ağının Modellenmesi ve Uzaktan Eğitim İçin Performans Ölçümü**, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Sayısal Yöntemler Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Sivas.
- Biber, E. D. (2014) **Bankalarda Yürütülen Hizmet İçi Eğitim Programlarında Uzaktan Eğitimin Başarıya Etkisi**, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bankacılık Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.
- Bilgiç Doğan, H. G. (2014) **Yükseköğretim Kurumlarında Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Programları Bileşenleri: Uygulamalar ve Sorun Alanları**, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi Ankara.
- Birinci, K. (2010) **Uzaktan Eğitim ve Din Öğretiminde Bir Uygulama Örneği: İlahiyat Lisans Tamamlama (İlitam)**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri (Din Eğitimi) Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.
- Bulut, S. (2011) **Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Toplumsal Yetenekleri ve Memnuniyetleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**, Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.

- Bursalioğlu, Ö. (2016) **Uzaktan Eğitime Uygun Mobil Destekli Çevrimiçi Sınav Sistemi**, Kırıkkale Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Elektrik Elektronik Mühendisliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Kırıkkale.
- Canayaz, M. (2010) **Çevrimiçi İletişimi Destekleyen Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Portalı Yazılımı**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Elektrik-Elektronik Mühendisliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Van.
- Coşkun, G. (2010) **Lisans Öğrencilerinin Web Tabanlı Teknoloji Eğitimine Yönelik Eğilimlerinin İncelenmesi**, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elektrik Eğitimi Anabilim Dalı, Elektrik Eğitimi Programı Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul.
- Çal, C. C. (2011) **İşitme Engelliler İçin Uzaktan Eğitim Amaçlı, Web Tabanlı Bir Arayüz Tasarımı Ve Uygulaması**, Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Edirne.
- Çavuşoğlu, Ö. H. (2013) **Mimarlık Eğitim Programında Uzaktan Eğitim Yöntemi**, Anadolu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Eskişehir.
- Çekiç, U. (2010) **Uzaktan Eğitim Sistemi Tasarımı**, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul.
- Çengel, M. (2014) **Uzaktan Eğitimde Öğrenci Başarı ve Memnuniyetini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi: Sakarya Üniversitesi Örneği**, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Üretim Yönetimi ve Pazarlama Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi Sakarya.
- Çinar, M. S. (2011) **Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sistemi Uygulaması**, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Bilgisayar ve Bilişim Mühendisliği Anabilim Dalı, Bilgisayar Mühendisliği Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İzmir.
- Daban, O. (2012) **Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Özellikleri ve İstihdam Beklentileri: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği**, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Isparta.

- Dargut, T. (2013) **Iptv’de Uzaktan Eğitim Amaçlı Sosyal Ağ Oluşturma**, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Eskişehir.
- Değirmenci, H. (2013) **Uzaktan Eğitim (E-Öğrenme veya E-Learning) Sistemi İle Eğitimin Akıcı ve Düzenli Bir Şekilde Verilmesi**, Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Uluslararası Bilgisayar Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İzmir.
- Demir, C. (2013) **Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Uzaktan Eğitimin Rolü**, Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İzmir.
- Demirel, Ö. (2011) **Eğitimde Yeni Yönelimler**: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Doğ, M. R. (2012) **Uzaktan Eğitim Sistemlerinde Kullanılabilirlik Ölçütleri**, Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul.
- Dursun, T. (2011) **Uzaktan Eğitimde Hizmet Kalitesinin Ölçülenmesi ve Eğitim Sektöründe Bir Uygulama**, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Üretim Yönetimi ve Pazarlama Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi İstanbul.
- Dülger, E. (2012) **Yükseköğretimde uzaktan eğitim performansının ölçme ve değerlendirilmesi için bir model önerisi**, Sakarya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi Sakarya.
- Dündar, M. S. (2016) **Akran Değerlendirmesinin Uzaktan Eğitimde Kullanımı ve Akademik Başarıya Etkileri**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Samsun.
- Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (EĞİTEK), (2005) Uzaktan Eğitim, İnternet Adresi: egitek.meb.gov.tr/KapakLink/UzaktanEgitim/UzaktanEgitim.html, İnternet Erişim Tarihi: 25 Aralık 2016.
- Ekren, G. (2014) **Türkiye’de Uzaktan Eğitim Yönetiminde Liderlik Anlayışı**, Gazi Üniversitesi, Bilişim Enstitüsü, Yönetim Bilişim Enstitüsü Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.

- Engin, M. (2013) **Üniversitelerde Teknoloji Yoğun Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Üretim, Uygulama ve Yönetim Süreçlerinin İncelenmesi**, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Eğitim Teknolojisi Programı, D. Tezi Ankara.
- Ensaroğlu, A. (2010) **Havaalanlarında Çalışan Meteoroloji Personeline Uzaktan Eğitim Yöntemi ile Hizmet İçi Eğitim Verilmesi ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi**, Gazi Üniversitesi, Bilişim Enstitüsü, Bilgisayar Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.
- Erdemir, T. (2014) **Uzaktan Eğitimde Bulut Bilişim Teknolojileri İle Proje Tabanlı Öğrenme Uygulaması**, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Trabzon.
- Ergin, C. (2010) **İlköğretim Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Bakış Açıkları (Van İl Örneği)**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi Teftiş Planlama ve Ekonomisi Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Van.
- Ersoy, M. (2014) **Uzaktan Eğitim Uygulamalarında Tam Öğrenme Modelinin Öğrencilerin Başarı ve Tutumlarına Etkisi**, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi Malatya.
- Ertürk, S. (2010) **İnsan Kaynakları Eğitimi: Uzaktan Eğitim Yönetimi İle İnsan Kaynakları Eğitimi Konusunda Bir Uygulama**, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Kahramanmaraş.
- Esgice, M. (2015) **Açık ve Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Okul Bırakma Sebepleri**, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Erzurum.
- Fiş Erümit, S. (2011) **Web Tabanlı Uzaktan Eğitimde Ders Materyali Tasarımı, Uygulaması ve Materyal Tasarım Kriterlerinin Belirlenmesi**, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Trabzon.

- Gök, B. (2011) **Uzaktan Eğitimde Görev Alan Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Algısı**, Gazi Üniversitesi, Bilişim Enstitüsü, Yönetim Bilişim Sistemleri ABD., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.
- Gökhan, A. (2016) **Uzaktan Eğitim Yönetimi Ve Türkiye’deki Vakıf Üniversitesi Uygulamaları (İKÜ E-MBA Yüksek Lisans Program Örneği)**, İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Sanatları Anabilim Dalı, İletişim Sanatları Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul.
- Göçmez, L. (2014) **Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Yabancı Dil Öğrenme İnançları Ve Otonom Öğrenmeye Hazırbulunuşlukları**, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İngilizce Öğretmenliği Anabilim Dalı, İngilizce Öğretmenliği Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.
- Güleçoğlu, E. (2012) **Kurumlarda İstihdam Edilen Kişilerin Uzaktan Eğitimden Tatmin Olma Derecelerinin Belirlenmesi**, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, İnsan Kaynakları Yönetimi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul.
- Gülüşen, F. (2011) **Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Eğitim Programlarının Erişilebilirliklerinin Değerlendirilmesi**, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Eğitim Teknolojisi Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.
- Gündoğan, M. B. (2012) **Uzaktan Eğitime Ekolojik Bir Yaklaşım: Sürdürülebilir Uzaktan Bilgisayar Mühendisliği Eğitimi Ekosistemi Önerisi**, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi Eskişehir.
- Gündüz, A. Y. (2013) **Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitim Algısı**, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Sakarya.
- Güzel, N. S. (2010) **Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sisteminde Öğretim Gören Yükseköğretim Öğrencilerinin Yönetim Sürecini Algılamaları**, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri ABD., Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bil. Dal, Yayınlanmamış Y. L. Tezi, İstanbul.

- Halicı, Uğur, Atalay Volkan, Leblebicioğlu Kemal, Arkan Hakan, Mülayim, Adem, Ceren Serhan, **İnternet Üzerinde Uzaktan Eğitim: ODTÜ'de Java Tabanlı Bir Görüntü İşleme**, İnternet Adresi: www.cs.bilkent.edu.tr/~david/desympoium/TurkeyCD/papers.htm, İnternet Erişim Tarihi: 22 Mayıs 2017.
- Halvurt, İ. (2010) **Avrupa Birliği'nde Hizmetçi Eğitim Politikaları: Geleneksel ve Uzaktan Eğitim Yaklaşımına Göre Trakya Birlik Hizmetçi Eğitim Modelinin Oluşumu**, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Çalışma Ekonomisi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Edirne.
- Holmberg, B. (2008) **The Evolution, Principles and Practices of Distance Education** (Vol.11). Oldenburg: BIS-Verlag der Carl von Ossietzky Universität Oldenburg.
- Höçük, S. (2011) **Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programına Katılan Öğrencilerin Akademik Başarılarını Etkileyen Faktörler**, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.
- Işık, İ. (2010) **Biyomedikal Uzmanlarının Uzaktan Eğitiminde Etkileşimli Öğrenme Nesnelerinin Görüntülenmesi İçin Web Sayfa Tasarımı**, Gazi Üniversitesi, Bilişim Enstitüsü, Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.
- İşman, A. (2011) **Uzaktan Eğitim** (4. Baskı) Ankara : Pegem Akademi Yayıncılık.
- İşman, A. (2008) **Uzaktan Eğitim** (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Kaban, A. (2013) **Uzaktan Eğitim Kalite Standartlarının Belirlenmesi ve Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Sisteminin İncelenmesi**, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi ABD., D. Tezi Ankara.
- Kantoğlu, B. (2012) **E-Öğrenmede Öğrenci Memnuniyeti Ölçümü**, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD., D. Tezi Sakarya.
- Kara, M. (2014) **Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Uzaktan Eğitimde İyi Öğretim Elemanına İlişkin Algıları ve Beklentileri**, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.

- Karaçam, E. (2016) **Bilişim Teknolojisinde Teknik Servis Çalışanlarının Mesleki Yeterlilik Ölçümü İçin Uzaktan Eğitime Dayalı Bir Sınav Model Önerisi**, İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı, Bilgisayar Mühendisliği Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul.
- Karadağ, N. (2014) **Açık ve Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme: Mega Üniversitelerdeki Uygulamalar**, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı, D. Tezi Eskişehir.
- Karakaş, İ. (2000) Kara Kuvvetleri Eğitim ve Doktrin Komutanlığınca Yapılan Uzaktan Eğitim Çalışmaları. *Bilisim Teknolojileri Işığında Eğitim Konferansı*, s. 101, Türkiye Bilisim Derneği, Ankara.
- Kaya, M. (2012) **Uzaktan Eğitimde Öğrenenlerin Yabancı Dil Öğreniminde Özerk Öğrenme Becerileri: Uzaktan İÖLP Örneği**, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Eskişehir.
- Kaya M. (2011) **Uzaktan Eğitim Uygulamalarında C Programlama Dili Ödevlerinin Derlenmesi ve İntihal Tespiti İçin Bir Yazılım Geliştirilmesi**, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Adana.
- Kaya, S. (2011) **Sanal Sınıf Yönetimi Sürecinde Görev Alacak Öğretim Elemanlarının Eğitim Gereksinimlerinin Belirlenmesi**, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, D. Tezi Eskişehir.
- Kaya, Z. (2002) **Uzaktan Eğitim**(1.Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kaya, Z. (2002) Uzaktan eğitim. Ankara: Pegem A Yayıncılık. Retrieved from İnternet Adresi: [www.jret.org/FileUpload/ds217232/ File/uzaktanegitim.pdf](http://www.jret.org/FileUpload/ds217232/File/uzaktanegitim.pdf), İnternet Erişim Tarihi: 26 Mart 2016.
- Kayabaş, İ. (2010) **Yapay Zeka Sohbet Ajanlarının Uzaktan Eğitimde Öğrenci Destek Hizmeti Olarak Kullanılabilirliği**, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Eskişehir.

- Kavrat, B. (2013) **Çevrimiçi Uzaktan Eğitimde Öğretici Yeterliliklerinin Belirlenmesi**, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi ABD., Yayınlanmamış Y. L. Tezi Elazığ.
- Khoshemehr, A. H. (2013) **Bilgi ve Belge Yönetimi'nde Uzaktan Eğitim: İran ve Türkiye Milli Kütüphaneleri'nin Rolü Üzerine Bir Araştırma Ve Kavramsal Model Önerisi**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilgi ve Belge Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi Ankara.
- Kılıç, Y. (2010) **Eş Zamanlı ve Eş Zamansız Uzaktan Eğitim Ortamlarındaki Çevrimiçi Etkileşimlerin Yapısal Çözümlemesi**, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Eğitim Teknolojisi Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.
- Kınay, E. (2016) **Analysis Of The Outcomes Of Yasar Universty E-Learning**, Yaşar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İzmir.
- Koçdar, S. (2011) **Uzman Görüşlerine Göre Türkiye'de Uzaktan Eğitim Programlarının Akreditasyonu**, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi Eskişehir.
- Koloğlu, T. F. (2016) **Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitime Bakış Açuları ve Hazırbulunuşlukları: Ordu Üniversitesi Örneği**, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İnternet ve Bilişim Teknolojileri Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Afyon.
- Kör, H. (2013) **Uzaktan Eğitim Ve Örgün Eğitimin Çok Yönlü - Çapraz Karşılaştırılması: Kırıkkale Üniversitesi Ve Hitit Üniversitesi Örneği**, Kırıkkale Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Kırıkkale.
- Kukul, V. (2011) **Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Eğitimde Öğrencilerin ve Öğretim Elemanlarının Doyum Düzeylerinin Belirlenmesi**, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı, Eğitim Teknolojisi Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.

- Kurt, N. (2014) **“Uzaktan Eğitimde Akademik Başarıyı Etkileyen Faktörler”**, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Enformatik Anabilim Dalı, Enformatik Programı, Yayınlanmamış Y. L. Tezi İstanbul.
- Küçük, M. (2010) **Çevrimiçi Öğrenenlerin Öğrenme Biçimi, Öğrenme Stratejileri ve Eşzamansız Tartışmalara Katılımları Arasındaki İlişki**, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Anabilim Dalı, D. Tezi Eskişehir.
- Küçükönder, N. (2014) **Uzaktan Eğitim Uygulamalarında Açık Kaynak Kodlu Öğrenme Yönetim Sistemlerinin Yeniden Yapılandırılmasının İncelenmesi**, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Kahramanmaraş.
- Moore, M. G.;Mackintosh, W.; Black, L.;Mushi, H.; Shimhopilemi, R. K.;Sa, C.;Thompson, E.;Norrie, J. (2002) **Information and Communication Technologies in Distance Education**. Unesco InstituteFor Information Technologies in Education.
- Moore, M. G.;Kearsley, G. (2005) **Distance Education: A SystemsView**(Third Edition). Belmont: Wadsworth.
- Odacıoğlu, M. P. (2012) **Uzaktan Eğitim Programlarının Tasarılma Süreci Ve Uzem Yönetici Görüşleri**, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basın Yayın Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Eskişehir.
- Orhan, A. (2016) **Uzaktan Eğitimle Yürütülen Yabancı Dil Dersi Öğretim Programının Bağlam, Girdi, Süreç Ve Ürün (CIPP) Modeli İle Değerlendirilmesi**, Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Düzce.
- Ölmez, Ç. (2010) **Uzaktan Eğitim Sistemlerindeki Soru Bankalarının Bulanık Mantık Yöntemi ile Analizi**, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Afyon.

- Özbudun, F. (2010) **Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Mesleki Ve Teknik Eğitimde Kullanımı Üzerine Bir Araştırma**, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Elektrik Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.
- Özer, B. (2011) **Uzaktan Eğitim Programlarının Öğrenci ve Öğretim Üyesi Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi (Sakarya Üniversitesi Örneği)**, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri ABD., Yayınlanmamış Y. L. Tezi Bolu.
- Özle Arı, S. (2012) **Uzaktan Eğitim İçin Bir Çağdaş Değerlendirme Portalı Tasarımı**, Sakarya Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Elektronik ve Bilgisayar Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Sakarya.
- Özlu, Ö. (2011) **Uzaktan Eğitim Metoduyla Sürdürülebilirlik Eğitimi Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma**, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul.
- Özmen, B. (2012) **Sosyal Ağ Destekli Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Öğrenci Başarısı ve Görüşlerine Etkisi**, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi ABD., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Elazığ.
- Özonur, M. (2013) **Sanal Gerçeklik Ortamı Olarak İkincil Yaşam (Second Life) Uygulamalarının Tasarlanması ve Bu Uygulamaların İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Öğrenmeleri Üzerindeki Etkilerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi**, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri (Eğitim Programları Ve Öğretim) Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi Mersin.
- Özsoy İlhan, F. (2010) **Mesleki Ve Teknik Eğitimde Uzaktan Eğitim İle Geleneksel Eğitimin Karşılaştırılması**, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Elektrik Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.
- Öztürk, E. K. (2011) **Fiziksel Engelliler için Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Modeli Önerisi**, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Enformatik Anabilim Dalı, Enformatik Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul.

- Öztürk, E. (2010) **Çevrimiçi Uzaktan Eğitim: Endüstriyel Tasarım Eğitiminde Yeni Bir Yaklaşım**, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Endüstriyel Tasarım Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.
- Öztürk, M. M. (2012) **Uzaktan Eğitimde Ölçme Değerlendirme Sistemi Tasarımı ve Yazılım Test Teknikleri İle Performans Analizi**, Sakarya Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Bilgisayar ve Bilişim Mühendisliği Anabilim Dalı, Bilgisayar Mühendisliği Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Sakarya.
- Öztürk, M. (2014) **Uzaktan Eğitimde Öğretimi Ayrıştırma Kuramına Göre Yapılan Programlama Öğretiminin Değerlendirilmesi**, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Trabzon.
- Öztürk, Ö. F. (2013) **Yönetici Yetiştirme Uygulamalarında Küresel Uzaktan Eğitim Programlarının Kullanımı: Türk Hava Yolları Örneği**, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul.
- Pektekin, P. (2013) **Web Tabanlı Uzaktan Eğitimde Teknoloji Kabulünün Eğitim Becerisi Üzerindeki Rolü: Türk Üniversitelerinde Akademisyenler Üzerine Bir Araştırma**, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Bilişim Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi İstanbul.
- Polat, A. (2013) **Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Sorgulama Topluluğu Algılarının Akademik Güdülenme Ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Cumhuriyet Üniversitesi Örneği)**, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Sakarya.
- Sakarya, A. (2011) **Zihinsel Engelli Çocuklar İçin Moodle Ortamında Bir Uzaktan Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi**, Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Edirne.

- Sakarya, K. (2012) **İç Mimarlık Eğitiminde Bilişim Sistemlerinin Kullanımı ve Tasarım Sürecinde Uzaktan Eğitim**, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İç Mimarlık Anasanat Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Adana.
- Salar, H. C. (2013) **Türkiye’de Üniversite Öğrencilerinin ve Öğretim Elemanlarının Açık ve Uzaktan Öğrenmeye Hazırbulunuşlukları**, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı, D. Tezi Eskişehir.
- Schunk, D. H. (2008) **Learning Theories: An Educational Perspective**. SaddleRiver, New Jersey: Pearson Education. Eğitimsel bir Bakışla Öğrenme Teorileri. (Çev. Ed. Şahin M.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sönmez, V. & Alacapınar, F. G. (2016) **Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, Ankara: Anı Yayıncılık (4. Baskı).
- Şahin, M. (2010) **Mesleki ve Teknik Eğitimde Sanal Eğitim Uygulaması: Beklentiler ve Öğrenci Başarısına Etkisi**, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programı Ve Öğretimi Bilim Dalı, D. Tezi Konya.
- Şahin, A. & Kartal, B. (2011) **Pazarlama Araştırması**, İstanbul: Lisans Yayıncılık (1. Baskı).
- Taşdelen, A. (2014) **Veri Madenciliği Yöntemleri İle Mühendislik Fakültesi Uzaktan Eğitim Bölümlerinin Analizi: Karabük Üniversitesi Örneği**, Karabük Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Karabük.
- Taylor, James C.; **Flexible Learning systems: Opportunities and Strategies for Staff Dev. in Industry**, İnternet Adresi: www.usq.edu.au/users/taylorj/readings/aaou.htm, İnternet Erişim Tarihi:26 Şubat 2017.
- Taylor, James C. (2001) **The Future of Learning-Learning for the Future: Shaping the Transition**, Openpraxis.
- Tazhiyeva, A. (2014) **Uzaktan Eğitimde Mobil Bilişim Aygıtlarının Kullanımı**, Gazi Üniversitesi, Bilişim Enstitüsü, Yönetim Bilişim Enstitüsü Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.

- Tezcan, C. (2012) **Zihinsel Engelli Çocuklara Web Destekli Uzaktan Eğitim Sistemi Kurulması: Matematik Ve Fen Bilgisi Dersleri Uygulaması**, Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Edirne.
- Tırnovalı, A. (2012) **Uzaktan Eğitimde İnternet Tabanlı Eğitim Programlarının Temel Boyutlarına Yönelik Öğrenci ve Öğretim Elemanlarının Görüşleri ve Öneriler**, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri (Eğitim Programları ve Öğretimi) ABD., D. Tezi Mersin.
- Topa Çiftçi, G. (2010) **Uzaktan Eğitimde IPTV'nin Kullanılabilirliğine İlişkin Bir Delphi Çalışması**, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Eskişehir.
- Tuncer, M. & Taşpınar, M. (2008) **Sanal Ortamda Eğitim ve Öğretimin Geleceği ve Olası Sorunlar**, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: X, Sayı 1, Haziran.
- Uca Güneş E. P. (2014) **Uzaktan Eğitim Lisansüstü Programlarının Teknoloji Boyutunun Yapılandırılması: Dönüşümcü Sosyal Ağ Sentezi**, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi Eskişehir.
- Uçar, H. (2016) **Uzaktan Eğitimde Motivasyon Stratejilerinin Öğrenenlerin İlgileri, Motivasyonları, Eylem Yeterlikleri Ve Başarıları Üzerine Etkisi**, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi Eskişehir.
- Uğur, S. (2010) **Farklı Öğrenme Stillere Sahip Öğrencilerin E-Ders Tasarımlarına İlişkin Görüşleri: Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Programları Örneği**, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Eskişehir.
- Uluçay, A. G. (2016) **Uzaktan Eğitim Yönetimi ve Türkiye'deki vakıf Üniversitesi Uygulamaları (İKÜ E-MBA Yüksek Lisans Program Örneği)**, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Sanatları ABD., Yayınlanmamış Y. L. Tezi İstanbul.
- Uluğ, F. & Kaya, Z.(1997)**Uzaktan Eğitim Yaklaşımıyla İlköğretim**, Ankara: Uzaktan Eğitim Vakfı.

- Umurhan, H. (2014) **Öğretim Elemanlarını Uzaktan Eğitime Teşvik Eden Unsurlar: Gazi Üniversitesi Örneği**, Gazi Üniversitesi, Bilişim Enstitüsü, Yönetim Bilişim Sistemleri Anabilim Dalı, Y. L. Tezi Ankara.
- Uşun, S. (2006) **Uzaktan Eğitim**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Uyguçgil, G. (2013) **Açık Ve Uzaktan Eğitimde Bir Pazarlama İletişimi Aracı Olarak İnternet Siteleri ve Yönetimi**, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Reklamcılık ve Tanıtım Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi Konya.
- Yadigar, G. (2010) **Uzaktan Eğitim Programlarının Etkinliliğinin Değerlendirilmesi (G.Ü. Bilişim Sistemleri Uzaktan Eğitim Tezsiz Yüksek Lisans Programı Örneği)**, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.
- Yalçın Tepe, F. D. (2015) **Eğitim Kurumlarında Teknoloji İle Değişim Süreci: Bir Yükseköğretim Kurumu Örneği**, Bahçeşehir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Teknolojisi Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul.
- Yalçın, Y. (2012) **Türkiye’de Uzaktan Eğitim Programları İçin Akreditasyon Standartlarının Delphi Tekniğiyle Belirlenmesi**, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Trabzon.
- Yalçınkaya, Ö. (2012) **Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Web Destekli Uzaktan Eğitim Sistemi İle Sosyal Beceri Öğretiminin Bilgisayar Ortamında Geliştirilmesi**, Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Edirne.
- Yıldız, E. (2011) **Web-Tabanlı Senkron Derslerin Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitime Karşı Tutumları Ve Senkron Teknolojileri Kabulleri Üzerine Etkisi**, Balıkesir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Balıkesir.

- Yıldız, M. (2015) **Uzaktan Eğitim Programlarında Ders Veren Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitime Yönelik Bilgi, İnanç ve Uygulamaları Arasındaki İlişkiler**, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara.
- Yıldız, O. (2014) **Makine Öğrenmesi İle Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Performanslarının Değerlendirilmesi**, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Enformatik Anabilim Dalı, Enformatik Programı, Yayınlanmamış Doktora Tezi İstanbul.
- Zihni, N. B. (2012) **Tıp Eğitiminde Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Uygulaması: Anatomi Dersi Örneği**, Türkiye Cumhuriyeti Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tıp Bilişimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Trabzon.

EKLER

Ek 1. Orijinallik Raporu

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Sıdık BULUT
Öğrenci Numarası	141217103
Enstitü Anabilim Dalı	Teknoloji ve Bilgi Yönetimi
Programı	Teknoloji ve Bilgi Yönetimi
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. Ahmet YATKIN
Tez Başlığı (Türkçe)	Eğitim ve Öğretimde Uzaktan Eğitim Sistemleri ve Gerekliliği: 2010-2016 Dönemi Lisansüstü Çalışmalar Analizi

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 109 sayfalık kısmına ilişkin, 01.12.2017 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 29'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin doktora tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Gereğini saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. Ahmet YATKIN
Danışmanın Adı-Soyadı
(İmzası)

Yrd. Doç. Dr. Cem AYDEN
Anabilim Dalı Başkanı
(İmzası)

F.Ü. LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ÖĞRETİM YÖNETMELİĞİ

Madde 41- Lisansüstü tezleri ile birlikte teslim edilmesi gereken belgeler şunlardır:

- a) Lisansüstü tezler, savunma öncesinde intihal program raporu ve ilgili makale şartını¹ sağladığına dair belgeleri ile birlikte enstitüye teslim edilir.
- b) İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

¹ Makale şartı doktora öğrencilerini kapsamaktadır.

ÖZGEÇMİŞ

Sıdık BULUT, 10.11.1986 tarihinde Elazığ'da doğmuştur. İlkokulu Kovancılar-Çakırkaş Beldesi Yolbükü Mahallesi-Yolbükü İlkokulu'nda, Ortaokulu Kovancılar-Çakırkaş Beldesi-Çakırkaş Ortaokulu'nda tamamladıktan sonra, Kovancılar Süper Lisesi, Fen Bölümünden 4 yıl eğitim görerek, 2004'te mezun olmuştur. 2006 yılında Fırat Üniversitesi, Bingöl Meslek Yüksek Okulu, Bilgisayar Teknolojisi ve Programlama bölümünü kazanmıştır. 2009 yılı memur alımlarında Bingöl Üniversitesine Bilgisayar İşletmeni olarak atanmış ve ilk memuriyet hayatına başlamıştır. 2011 yılında dikey geçiş yaparak Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Bölümü'ne geçmiştir. 2014 yılında lisans eğitimini tamamlayarak, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Teknoloji ve Bilgi Yönetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programına kayıt yaptırmıştır.

Evli ve iki çocuk babası olup Fırat Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde Veri Hazırlama Kontrol İşletmeni olarak görev yapmaktadır.